

Nr. 2 1989
VASARIS - FEBRUARY

KARYS

Leidžia — L.K.V.S. RAMOVĖ

TURINIO SKYRIAI: Karinės žinios, Mokslas ir Technika, Spaudoje pasižvalgius, Žvilgsnis į politiką, Kronika ir Šaulių priedas — Tremties trimitas.**Redaktorius —** Balys Raugas, 415 Main St., Delran, N.J. 08075**Administratorius —** Alfonsas Samušis

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriamus straipsnius siųsti redaktoriaus adresu. Įvairių autorių straipsniai, skelbiami **KARYJE**, nevisada reiškia redakcijos nuomonę. Straipsniai gali būti trumpinami bei taisomi. Korespondencijos spausdinamos tik apie ramovėnų, šaulių ar birutiečių veiklą bei jų narius. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$17.00, pusmečiui U.S. \$9.00, atskiro nr. U.S. \$2.00.
Pinigus siųsti šiuo adresu: **KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207, USA**Čekius arba Money Orders adresuoti tik **KARYS** vardu, - ne "Warrior" ar kt.Keičdami adresą nedelsdami praneškite **KARIUI**, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.**KARYS (ISSN 0022-9199)** is published monthly except July, August and December by Lithuanian Veterans Assoc. **RAMOVĖ**, a Not-For-Profit Corporation, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Subscription \$17.00 per year (single copy \$2.00). Second class postage paid at Brooklyn, N.Y. Postmaster. Send Address changes to: **KARYS, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207.****TURINYS**

Viršelis — Paminklas žuvusiems už Lietuvos laisvę Šv. Jono lietuvių apinėse, Missisauga, Ontario, Kanada. Nuotr. S. Dabkaus	
Balys Raugas — Tas nevertas laisvės, kas negina jos	49
Dr. K. Ėringis — Lietuvos karių mirtis	53
Dr. A. Mauragis — Dr. Jonas Šliūpas mano atsiminimuose	59
KARIO SKYRIAI:	
Karinės žinios	66
Mūsų spaudoje pasižvalgius	70
Žvilgsnis į politiką	72
Iš grožinės literatūros	77
KARIO PRIEDAS:	
Tremties trimitas	81
MŪŠŲ MIRUSIEJI	91
VIENKARTINIS PRIEDAS:	
Paminklas žuvusiems už Lietuvos laisvę Šv. Jono lietuvių kapinėse Missisauga, Ontario, Kanada.	
Pasminklo dokumentuotas aprašymas — J. Šiaučiulio	1
Visos nuotraukos S. Dapkaus	

ATSTOVAI**Baltimore — K. Česonis, California — A. Audronis, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Aurora, Col. — Br. Masiokas, Boston — V. Senūta, Detroit — V. Kutkus, Australia — V. Šalkūnas.**

Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais.

KARYS

Atgaivintas Jugtinėse
Amerikos Valstybėse
1950 metais.

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 2 (1649)

VASARIS — FEBRUARY

1989

Vasario Šešioliktoji teigaina Lietuvos prisikėlimo viltį ir
teskatina mus darbui bei aukai dėl jos laisvės!

TAS NEVERTAS LAISVĖS, KAS NEGINA JOS. . .

(Vasario 16-tąją siejant su Lapkričio 23-čiaja)

BALYS RAUGAS

Su giliu susikaupimu, prisimindami Lietuvos laisvės kovas ir su didžia pagarba lenkdami galvas laisvės kovotojams, kasmet Lapkričio 23-sios minėjime apmąstome mūsų tautos istorinius vingius, kuriuose lietuviui buvo lemta nenutrūkstamos, krauju laistomos grumtynės dėl tautos laisvės. Praeitį jungdami su dabartimi, žinome, kad 1918 metais ne svetimieji ilgus metus carinės Rusijos kankintą bei marintą tautą prikėlė laisvėn: Vasario 16-ji buvo pačios tautos valios ryžtingas nuosprendis gyventi laisvėje ir laisvų tautų bendruomenėje kurti medžiagines bei dvasines vertybes. Lygiai kaip dabartyje okupacinių kančių ir sibirinio genocido žudoma tauta ne svetimųjų remiama, bet savo dvasiniu ryžtu kelia laisvės vėliavą su viltimi susigrąžinti Vasario šešioliktąją, tarytum paklūsdoma Lapkričio 23-sios įsakymui, įvykdžiusiam stebuklų stebuklą, kuris atlaikė net trijų priešų grėsmę. Lapkričio 23-čioji lydėdama Vasario 16-tosios aktą, Nepriklausomybės kovų salvių aidais bei žuvusiųjų savanorių aimana į mūsų širdis tebekužda, kad laisvė nėra privilegija, jog ji niekad svetimųjų be savanau-diško išskaičiavimo nedovanojama, kad ją ginant labai dažnai gulama į nežinomųjų karių kapus... Taigi šios dvi datos yra neatskiriamai susijusios.

Vasario 16-sios gyventi laisvėje ryžto žodis, kad mes, anot Lietuvos himno, semtume stiprybę, kuri šiandieną kaip niekad reikalinga, kad sėkmingiau veiktumėm "Jos naudai", kai į mus daug vilčių deda pavergtasis lietuvis.

1918 m. Vasario 16-sios aktas buvo paskelbtas okupacijos sąlygose, trylikai metų praėjus nuo Vilniaus Didžiojo Seimo, pradėjusio neįrašiai brandinti Nepriklausomybės idėją. Nuo 1918 metų vasario mėnesio Lietuva gyveno, kaip kad Lietuvių enciklopedijoje teigiama, "netikru rytojumi". Tačiau 1918 metų vasarą Vilniuje pasirodė pirmieji Rusijos kariuomenėje tarnavę lietuviai karininkai, pradėję registruotis į tik planuojamą Lietuvos kariuomenę. Juos sekė puskarininkiai ir eiliniai. Tačiau tik vėly rudenį — lapkričio 23 dieną buvo išleistas trumputis įsakymas Nr. 1, susidedantis iš trijų sakinių, pranešant, kad steigama Apsaugos taryba iš pulkininko Chaleckio, papulkininko Nastopkos ir papulkininko daktaro Nagevičiaus, kad pulkininkas Kubilius skiriamas Apsaugos ministerijos štabo viršininku ir kad pulkininkas Galvydis Bykauskas skiriamas pirmojo pulko, steigiamo Alytuj, vadu. Įsakymą pasirašė Apsaugos ministeris prof. A. Voldemaras ir Štabo viršininkas pulkininkas J. Kubilius. Šį įsakymą

neužilgo sekė pakilių žodžių, patriotinių jausmų perpintas atsišaukimas (gruodžio 29), pasirašytas ministro pirmininko Šleževičiaus. Štai pora sakinių iš to atsišaukimo:

“Šiandien visi išvydome laisvės rytojų švintant; Lietuvos nepriklausomybė neša visiems laisvę ir laimę; tad ginkime Nepriklausomą Lietuvos Valstybę! Vienybėje visi kaip broliai, pasidavę kits kitam rankas, eikime drąsiai į kovą, visi, kaip vienas, stokim už tėvynę!

Lietuva pavojuje!

Tat ginkim Lietuvą! Parodykim, jog esame verti amžiais kovotos laisvės; šiandieną Lietuvos likimas mūsų pačių rankose.

Drąsiai, be baimės, kaip mus tėvai ir sentėviai, užstokim priešams kelią, pakelkim žygį už mūsų Motiną Tėvynę, už Lietuvos Valstybę”!

Pirmojo pasaulinio karo pabaigoje Rusijos kariuomenėje buvo apie 25,000 lietuvių karių. Jų tarpe apie 500 karininkų. 1918 m. lapkričio 20 d. Vilniuje buvo užsiregistravusių apie 400. Jų tarpe vienintelis generolas. Tai Silvestras Žukauskas. Buvo dar vienas generolas — gudas Kodrotavičius, tačiau jis, pabandęs įkalbėti, kad Lietuvos vyriausybę keltųsi į Minską, po poros savaitių dingo. Apie tiek pat ir bolševikinėje okupacijoje tarnauja sovietų armijoje lietuvių, kurių karinė karjera ribojasi tik galimybe iki kapitono imtinai.

To meto carinė politika lietuviams kariams buvo gundanti: skatinanti pasilikti Rusijos gilumoje su įvairiausių privilegijų pažadais, o tuo pačiu ir nutautėti. Ir ne tik lietuviams karininkams: visiems lietuviams inteligentams teko gyventi nutautinimo grėsmėje. Kiek dingo Rusijos plotuose lietuvių šviesuomenės per 120 metų carinės okupacijos, istorija niekad neatseks.... Ir dabar nutautinimo gresmė nemažesnė.

Tačiau iš to meto liudnosios istorijos švysteli stebuklas: pasklidus žiniai apie Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą, Rusijos politinėje suirutėje susiorganizuoja lietuvių tautiniai daliniai — kuopos, batalionai Smolenske, Vitebske, Charkove bei kitur ir net Sibire. Buvo stengtasi grįžti Lietuvon organizuotai, tačiau nepavyko. Tragiškiausias smūgis kirtu Sibiro Vytauto Didžiojo batalioną: sužvėrėję bolševikai, patyrę apie šio bataliono ryžtą grįžti Lietuvon, bataliono penkis karininkus ir 3 kareivius, išrengtus nuogai, sniego pusnyje kardais sukapojo.

Nepavykus organizuotai, pavieniui grįžę sudarė

atsikuriančios kariuomenės pagrindą, ir toji pradžioje negausi savanorių kariuomenė po poros mėnesių nuo pirmojo įsakymo jau kovojo prieš bolševikų ordas, neužilgo ir prieš lenkus bei bermontininkus, gindama Vasario 16-sios aktą. Jeigu ne tie grįžusieji iš Rusijos lietuviai kariai, Lietuvos istorija būtų kitaip susiklosčiusi.

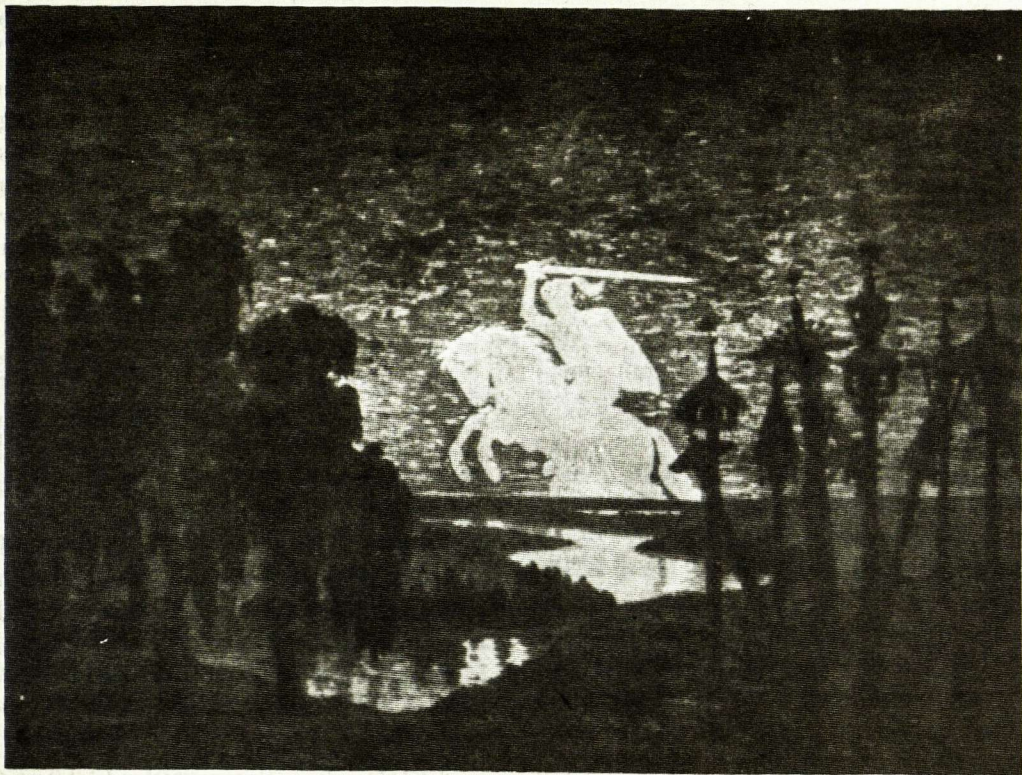
Lietuvos kariuomenei į talką atėjo šauliai. Jei kariuomenė buvo Lietuvos vyriausybės pastangų Nepriklausomybės akto gynėja, tai šauliškoji idėja yra, kaip šiandien pasakytumėm, privačios iniciatyvos produktas. Net keli asmenys tokią idėją brandino, tačiau pagrindinis jos įgyvendintojas, kas labai būdinga, sulenkėjusios bajoriškos šeimos atžala Vladas Putvinskis Žmuidzinavičius savo atsiminimuose, tarp kitko, yra įrašęs tokius Pūtvio žodžius: “...o kad mes visus Lietuvos vyrus pakeltum ant kojų! Ką mums tada kolčakai, ką bolševikai galėtų padaryti! Kad visi vyrai mokėtų ginklų valdyti, kad būtų šauliai!.. Įsivaizduok tūkstančius tokių būrių, sujungtų į vieną organizaciją!” (Iš 1929 m. kovo mėn. *Trimito*) Ir sujungė! Šaulių organizacija, išplitusi po visus Lietuvos miestus, miestelius ir kaimus, reikšmingai ugdydama tautoje tėvynės meilę, pagrindinį vaidmenį atliko 1941 metų birželio sukilime, vėliau partizaninėse kovose, o Šaulių sąjunga atsikūrusi išėivijoje, tebėra reikšminga ir šiandien mūsų tautinės veiklos pastangose.

Nepriklausomybės kovoms pasibaigus, Lietuvos kariuomenė savo laimėjimų vainiką padėjo Karo muziejuje ant Nežinomojo kario kapo.

Jei sutinkame, kad be ginklo nebūtų buvę nepriklausomos Lietuvos, tai turime sutikti, jog Lietuvos kariuomenė buvo tvirtas laidas nors ir trumpam, bet šviesiam ir brandžiam poros dešimtmečių laikotarpiui tarpti laisvėje.

Savo pareigą atlikusi, kariuomenė pakluso demokratinei krašto tvarkai, likdama tautos gerovės saugotoja ir sąmoningų piliečių auklėtoja. Net ir kritiško momento atveju, kai 1926 metais gruodžio 17-tosios perversmu buvo pašalintas pavojus krašto nepriklausomybei, kariuomenė neparodė jokių pastangų krašto valdžią pasilaikyti, kaip kad šiandien Vakaruose daug kur kariuomenė vykdomais ‘pučais’ valstybėje šeiminkauja.

Apgintos laisvės dvidešimtmečio laikotarpyje Lietuva išugdė naują, šviesų, sąmoningą lietuvių, ir Lietuvos nepriklausomybės metais sukrauto kapitalo ištekliais tebėra gyvas ir okupaciją kenčiantis, ir išėivijos laisvėje gyvenantis tėvynainis, besigrumiantis su nutautimo verpetais. Deja, Nepriklausomo

Dail. A. Žmuidzinaičius — REGĖJIMAS (1912 m.)

mybės metu Lietuva, dainuojanti ir darbšti, išrikia-
vusi Tėvynės gynimui kariuomenės pulkus su suka-
rinta Šaulių sąjunga, 1940-taisiais metais, Nepasi-
priešinimo atsakomybę istorijon nusinešė to meto
vyriausybė, nepritardama prezidentui Smetonai ir
Krašto apsaugos ministrui gen. Musteikiui pasisa-
kiaus už ginkluotą pasipriešinimą.

Buvo guostasi neutralumo politika, viliantis Vil-
niaus atgavimu ir Klaipėdos grįžimu... Tie, kurie
tada buvome karių gretose, kumščius giauždami,
dantimis griežėme ir ašaras tramdėme, pakludami
krašto vadovybės valiai. Dabar žinome, kad anas
laikotarpis paženklintas pasimetimo dėme gal todėl,
kad neturėjome vadų lygių suomių Manerheimui,
o buvo pasekta prancūzų Petenu, sumokėjusiu aukš-
čiausią kainą už kapituliaciją... Mylėjom laisvę, bet
nedrįsom jos ginti, tikėjome į kovą, tačiau bijojom
mirti, žvalgydamiesi pagalbos, nepasitikėjome savi-
mi, saugodami tautos gyvybę, nepastebėjome atsė-
linančio genocido. Pagaliau užmiršome, kad laisvės
nevertas, kas negina jos. Užmiršome ir prieš dvi-
dešimtmetį įvykusį stabuklų stebuklą — vieninga

tautos valia ir visuotinu ryžtu apgintą Vasario šešio-
liktosios Laisvės Žodį Oi kokia heroika kovos už
laisvę istorija būtų pasipuošusi, jei 1940 metų
birželyje generolas Vitkauskas į Gudagoju būtų iš-
skubėjęs ne su duona ir druska sutikti okupanto,
bet būtų su nuogu kardu jam kelią į Lietuvą pa-
stojęs!...

Tebūnie dvi nuomonės šiuo klausimu, tačiau
istorijai telieka vienintelė išvada, kad priešui, neša-
nčiam vergiją, privalėjome pasipriešinti. Šitaip pasi-
sakė ir pavergtasis lietuvis. Štai Sibiro kančių nualin-
tas Juozas Keliuotis, žymus kultūrininkas, savo šia-
pus išleistoje knygoje *Dangus nusidažo raudonai*,
aprašydamas savo šturpias kančias, aštriais sakiniiais
pasmerkia kapituliaciją be pasipriešinimo: "...noriu
pasakyti, kad dėl savo nelaimių mes patys kalti! Patys
nėję atsiimti Vilniaus kaip pribrendusio vaisiaus ir
pasiruošusio kristi į mūsų glėbį, o turėjome jo prašy-
ti iš kitų, kurie jį užėmė. Norėdami Vilnių gauti,
turėjome sutikti įsileisti svetimos valstybės kariuo-
menės bazes. O su tuo sutikę, neišvengiamai
turėjome leisti jai okupuoti kraštą ir panaikinti mūsų
suverenumą.... Visoj šioj Lietuvos istorijoje nema-

toma nė vieno heroiško momento, apie kurį galėtų būsimeji poetai dainuoti.. Tokiomis heroiškomis pastangomis Lietuvos laisvė buvo iškovota, o taip niekingai prarasta” (psl. 178)

Tačiau 1940 metų pasimetimo klaida buvo išpirkta: 1941 metų birželio mėnesio sukilėliai, Lietuvos kariuomenės auklėtiniai, nedviprasmiškai visam pasauliui parodė, jog Lietuva ne savanoriškai įsijungė į sovietinį pragarą, o pokario dešimtmety gražiausias tautos žiedas partizaninėse kovose gulė į bevardžius kapus visiems laikams liudyti, kad laisvė brangesnė ir už gyvybę. Iš jų kapų tarytum amžinoji ugnis tebekyla (ir amžinai kil!) laisvės dvasia, žadindama jaunąsias kartas gyventi laisvėje.

Kiek Lietuvos kariuomenėje brendusių vyrų tose kovose žuvo. Istorija niekad nebesakys — sovietijoje viskas melo klodais uždengta, nors bent daliai tiesai pastaruju laiku prabilti ir atsiveria galimybė.

Lukša-Daumantas tvirtino, jog žuvo apie 30,000. Istorikas Remeikis savo *Opposition to Soviet Rule in Lithuania* rašo apie 22.000, o dr. Kęstutis Girnius *Partizanų kovos Lietuvoje* nurodo apie vidurį anksčiau minėtų skaičių.

Iš tos kraujo aukos išdygo ir šiandieniniai disidentai, gaivinę laisvės viltį ir pagaliau išsiveržė į gausias ir didingas demonstracijas su šūkiomis “Laisvės Lietuvai”! Ne tik mes, išeiviai,, bet ir visas pasaulis nustebo, pasigirdus laisvės šūkiams iš krūtinų, papuoštų raudonosiomis žvaigždėmis. Ir pati tauta net apstulbo, išvydusi, kiek daug būta patriotų, prisidengusių Konrado Valenrodo skraiste, kai istorija buvo klastojama, kai buvo skelbiamas melas apie Nepriklausomybės laikotarpį.

Tačiau šiandien okupacijos ledams pradėjus aižėti, dešimtmečiais žalota, įžūliai slėpta istorinė, tiesa pradėjo veržtis dienos švieson.

Štai š.m. rugpjūčio 23-ją su nuostabiu pasigėrėjimu išgirdome Vilniaus parke gausioje demonstracijoje profesoriaus Juzeliūno žodžius, smerkiančius Lietuvos istorijos iškrapymą. Štai jo kalbos keli sakiniai: “1918 metais buržuazija pasmaugusi revoliuciją, kai tuo tarpu iki 1940 metų Lietuvoje nebuvo jokio stalinistinio teroro, kuris prasidėjo tik po 1940-tųjų. Lietuvos nepriklausomybės metais intensyviai buvo puoselėjama tautinė kultūra, išaugo sava inteligentija”. Jis nurodė ir pavyzdį: “Toks pat likimas būtų ištikęs ir Lietuvą, kuri po šimtmetinės carinės spaudos kūrėsi ant visiškų griuvėsių. Ką padarė Lietuva per minėtąjį dvidešimtmetį, tai stebuklas. Carizmas vadinamas tautų kalėjimu, Staliniz-

mas užsitarnavęs tautų skerdyklos epitato”. (Citata iš *Gimtojo krašto*)

O štai rugsėjo pirmąją Vilniaus studentų inauguracijoje akademikas Zalatorius prasmingų minčių pynėje jauniems studentams tarp kitko sakė: “Paskaityti jūs neturėjote iš ko. Jūsų senelių šykščios bibliotekos supelijo po grindimis arba buvo sumestos į židini, kad už jas nereikėtų važiuoti “atgailauti” į Altajų, todėl jūs šiandien net iš miego pažadinti atsakysite, kuriais metais įvyko Spalio revoliucija, bet neatsakysite, kada buvo Saulės mūšis, ir kuriais metais ėjo *Aušra*,, ar kada įvyko Didysis Vilniaus Seimas...” Ir toliau: “Jūs žinote, už ką ir kur žuvo Vasilijus Čiapajevs, bet nežinote, už ką ir kur metais anksčiau žuvo Antanas Juozapavičius”. (Citata iš *Gimtojo krašto*).

Po šių žodžių, skirtų Vilniaus universiteto jauniems studentams, ar nerūpėtų pasiteirauti apie mūsų išeivijos jauniausiasias kartas ir apie jų žinojimą mūsų tautos ryškiųjų istorinių žygių, perpintų heroiškais epizodais, apie tautos didžiavirius, galinčius veikti į tautinę atžalą su paskata pasekti jų pavyzdžiais.

— Kai šiandien iš pavergtosios Lietuvos aidai žinios apie laisvėjimo žygius, dažnam kyla klausimas, koks gi mūsų vaidmuo tautos laisvinimosi pastangose.

Iš nepriklausomybės kovų laikotarpio mums atšviečia patrauklūs grįžimo tėvynėn pavyzdžiai, kai išeivija išgirdo ir Vasario šešioliktosios laisvės šūkį, atsiliepdama gausia finansine auka paremti jaunutę valstybę ekonomiškai, ir Lapkričio 23-sios įsakymą rikiuotis su ginklu už jos laisvę. Tai Amerikos lietuviai dr. Bielskis, net trys broliai Jurgėlos, kapitonas Darius ir daugelis kitų. Darius gal pats būdingiausias: po nepriklausomybės kovų grįžęs Amerikon, sugalvojo skrydį per Atlantą, nors pasibaigusį tragiškai, tačiau palikusi visiems laikams paskatinantį testamentą: “Lietuva laukia ir didesnių žygių iš savo vaikų...”

Grįžimo mintis į savo kilmės kraštą šventai auklėtina priaugančiose kartose, gimusiose svetimoje žemėse. Anot filosofą Juozą Girnį grįžti į savąją tautą galima ir be fizinio grįžimo, kai jos neišsižadama.

Tik šitaip išaugusiose lietuviškosios išeivijos kartose bus gyvas Vasario 16-sios laisvės žodis, o kovai už tą Laisvę skatins Lapkričio 23-ji, ir vieną dieną lietuvis galės ištarti: Laisvę laimėjome per aukas ir pasišventimą!..

LIETUVOS KARIŲ MIRTIS SOVIETŲ ARMIJOS GRETŲ REPLĖSE

Dr. KAZYS ĖRINGIS

(Tęsa iš "Kario" Nr. 1)

Kokius tarptautinės Hagos konvencijos straipsnius sulaužė Maskva?

Iš to, kas aukščiau pasakyta, akivaizdu, kad Lietuva, lygiai kaip Latvija ir Estija, pačioje Antrojo pasaulinio karo pradžioje pateko į agresorių pinkles ir tapo karo sritimi.⁷³ Tačiau Pabaltijo valstybės buvo užpultos ir okupuotos pagal kitokį scenarijų negu Lenkija. Betgi agresijos esmė ir karo aukos padėtis buvo tokia pat. Todėl 1907 metų Hagos "Konvencija Įstatymams ir Papročiams Karo Srityse Gerbti" buvo ir yra privaloma ir Maskvai,^{73, 74} 1907 metų Konvencijos trečiojo priedėlio 4-me straipsnyje pasakyta, kad ji yra privaloma ratifikavusioms ir neratifikavusioms šalims, nes 1899 metų Konvencija pasilieka galioje.⁷⁴

Sovietų Sąjunga 1940 metais okupavusi Lietuvą visuotinai pažeidė 1907 metų Hagos "Konvencijos Įstatymams ir Papročiams Karo Srityse Gerbti" Trečiąjį skyrių (sekcija) — "Karinė Valdžia užgrobtos Valstybės Teritorijoje"⁷³ ir penktąjį skyrių — "Dėmesys Neutralių Valstybių ir asmenų Teisėms ir Veiklai".⁸⁰ Gerai yra žinoma, kad prasidėjus Ant-rajam pasauliniam karui Vokietija ir Sovietų Sąjunga iš pat pirmos dienos buvo Lenkijos užpuolikės pagal slaptą Ribentropo -Moletovo protokolą. Lygiai taip pat gerai žinoma, kad 1939 m. rugsėjo 2., t.y. antrąją karo dieną, Lietuvos Vyriausybė priėmė Neutralumo Įstatymą ir jo šventai laikėsi.⁶⁵ Todėl Maskva, užpuldama Lietuvą taip pat Latviją ir Estiją, grubiai sutrypė Hagos Konvencijos Penktojo Skyriaus nuostatus.⁸¹ Gi įsibrovus sovietų armijoms į Lietuvą Sovietų Sąjunga tapo Lietuvos priešu, o priešo užgrobtoji teritorija — karinės veiklos sritimi.⁷³ Hagos Konvencija reikalauja gerbti užgrobtos šalies įstatymus ir papročius.^{73, 74} Maskva Lietuvos įstatymų ir papročių ne tik negerbė, bet juos sistemingai naikino pagal ilgalaikį priešiškos veiklos planą. Maža to, Maskva okupavusi Lietuvą neįkūrė karinės valdžios, reprezentuojančios grobiką. Ji nusikalstamais metodais tęsė ideologinį karą ir pradėjo masiškai naikinti Lietuvos gyventojus, naudodama savo (priešo), t.y. Sovietų

Sąjungos totalitarinės diktatūros komunistų partiją ir NKVD kariuomenę ir jos slaptuosius agentus. Ji veikė per sovietų ambasadą, kaip ardomojo darbo centrą, apeidama karinę valdžią, kuri savo uždavinį buvo atlikusi ir nesikišdama į Lietuvos vidaus reikalus privalėjo užtikrinti tvarką ir gyventojų saugumą. Todėl sovietai grubiai pamynė Hagos Konvencijos ir Trečiojo skyriaus nuostatus.^{73, 74}

43-čias (Konvencijos priedų Trečiojo skyriaus "Karinė Valdžia užgrobtos Valstybės Teritorijoje") straipsnis skelbia, kad "Kai teisėta (valstybės ar jos dalies) valdžia pereina į okupanto rankas, tada jis privalo imtis visų jo žinioje esamų priemonių atkurti ir užtikrinti galimybių ribose visuomeninę tvarką ir saugumą."⁷³ Gi Sovietų Sąjunga 1940 metais okupavusi Lietuvą šį straipsnį sulaužė, nes tęsdama ideologinį puolimą neutralios karinės valdžios neįkūrė ir, veikdama per sovietų ambasadą ir NKVD kariuomenę, tuojau pradėjo areštuoti, persekioti, ir žudyti žmones ir 1941 metų birželyje deportavo iš Lietuvos į netinkamo gyventi klimato sritis daug tūkstančių visokio amžiaus (įskaitant kūdikius, nėščias moteris ir senelius) nieku neprasikaltusių Lietuvos piliečių.

44-tas straipsnis nurodo, kad "Užkariautojui draudžiama okupuotos teritorijos gyventojus versti tiekti žinias apie aukos kariuomenę ir savigynos priemones."⁷³ Betgi sovietai tuoj pat prievartavo Lietuvos piliečius šnipinėti Maskvos naudai ir kai kuriuos iš jų privertė pranešinėti net melagingas ar nepatikrintas žinias apie savo tautos ir valstybės veikėjus ir institucijas bei kariuomenę. Lygiai taip pat buvo išniekinami kai kurie Lietuvos kariuomenės karininkai ir kariai. Ši prievarta net nulėmė jų likimą.

45-tas straipsnis "Okupantui draudžia versti užgrobtos teritorijos gyventojus prisiiekti ištikimybę prieš valdžią."⁷³ Tačiau Maskva šį straipsnį įvairiais požiūriais ir grubiausiu būdu sulaužė. Visų pirma ji savikvailos (klaidindama savo krašto žmones) ir nusikalstamo smurto ir apgaulės keliu jau užgrobtą Lietuvą, Latviją ir Estiją inkorporavo į Sovietų Sąjungos sudėtį ir prievartinių bei suklastotų rinkimų farso keliu bei remdamasi kitomis

vėlesnėmis piktadarybėmis **primetė** Lietuvai (taip pat Latvijai ir Estijai) okupacinę sovietinę "konstituciją", atvėrusią sovietų įstatymams užgroboje šalyje nežabotą galią. Tuo pagrindu visa Nepriklausomos Lietuvos kariuomenė **buvo smurtu priversta priimti priesaiką priešui**. Tiesiogiai ar netiesiogiai pasipriešinę kariai ir karininkai **buvo sunaikinti**. Maža to, vokiečių-sovietų karo pradžioje pasitraukę iš Lietuvos Rusijon Lietuvos piliečiai **buvo jėga paimti į sovietų raudonąją armiją, prievarta priesaikdinti** okupavusiai Lietuvą sovietų valstybei ir išvarius į frontą **sunaikinti arba sunkiai suluošinti**. Taip daryti Maskva **neturėjo** jokios teisės, nepriklausomai nuo pasitraukusių iš Lietuvos jos piliečių, politinių įsitikinimų. Juo labiau, kad **nevisi** pasitraukę iš Lietuvos buvo susieję save su Sovietų Sąjungos komunistų partija. Tai atskirai liečia tuos Lietuvos žydus, kurie nebūdami sovietų okupacinio režimo aktyvistai pasitraukė iš Lietuvos, supratę tikruosius Vokietijos nacių tikslus. Visuotinos prievartos ir naikinamojo teroro keliu sovietai, **laužydami** 45-tą Konvencijos straipsnį, 1944 metų rudenį **privertė stoti į sovietų armija** 108,000 Lietuvos vyrų **priimti prieš** valstybei **karinę priesaiką**. Tuo pagrindu Lietuvos kariai **buvo išvaryti iš Lietuvos** pražūtin į frontą. Laužant 45-tą straipsnį Lietuvos, taip pat Latvijos ir Estijos, kariai **buvo pasmerkti** vergo pažeminimui, kančioms ir pražūčiai Maskvos **grobikiškame Afganistano užpuolime**, besitęsiančių pralaimėjimų aštuonmečiame kare.

46-tas Hagos Konvencijos straipsnis prieš okupuotame krašte laiduoja "Šeimos garbę ir teises, asmens gyvybę ir jo privačia nuosavybę, taip pat religinius įsitikinimus ir jų praktikavimą. Privati nuosavybė negali būti konfiskuojama."⁷³ Deja, ir pirmosios ir antrosios okupacijos metais sovietai piktadariškai ir sunkiai įsivaizduojamo dydžio mastu 46-tą straipsnį sulaužė. Pirmosios okupacijos metais Lietuvos piliečiai pradingdavo eidami gatve ar į darbą bei iš jo, ir šeimos nariai apie jų kaltinimą, kalinimą ar sušaudymą nieko arba nieko tikro negalėdavo sužinoti. Pasėkoje 1941 m. birželio trėmimų nieku neprasikaltęs šeimos tėvas būdavo atskiriamas nuo šeimos narių. Naujagimiai kartu su motinomis **žuvo** benamiuose šiaurės sniegynuose. Antrosios okupacijos pradžioje sovietų armijos ir NKVD kariuomenės kariai, apsimetę iešką slepiamų nusikaltėlių, prisigėrę **kėlė siaubą** Lietuvos žmonėms, nemažai išprievartavo moterų, kelis

tūkstančius nušovė žmonių, plėšikavo, atiminėjo arklius, gyvulius, ratus. Vėliau masiniuose trėmimuose **deportavo iš Tėvynės į netinkamas gyventi sritis**, šimtus tūkstančių nekaltų žmonių, sunkiai nuniokojo žemės ūkį, paniekindami privačią nuosavybę.

47-tas straipsnis "(Okupuotame krašte) visuotinai **draudžia plėšikauti**,"⁷³ Maskva ši straipsnį **grubiai sulaužė**, nes sovietų kariai, smulkių padalinių vadai, jų pavaduotojai, neturėdami jokių ankstesnio vadovybės nurodymų, plačiai, galima sakyti visuotinai, antrosios okupacijos pradžioje plėšikavo.

49 - tame straipsnyje sakoma, kad okupantas **gali** okupuotoje teritorijoje rinkti mokesčius ar kitaip telkti pajamas valstybės naudai, bet jis tai gali daryti tik tos teritorijos legalios valdžios buvusių rinkliavų apimtyje ir panaudoti tokiu būdu **įgytas lėšas** okupuotos teritorijos valdymui.⁷³ sovietai ši **straipsnį grubiai pažeidė**, plėsdami iš Lietuvos gyventojų didžiulius mokesčius, naikinančius net jų asmeninę nuosavybę.

49-me straipsnyje yra aprašyta 42-to straipsnio apimtis ir pažymima, kad okupantas užgrobtame krašte **gali rinkti** ir specialios paskirties mokesčius, bet tik tokius ir tokios apimties, kokia yra reikalinga užgroboje šalyje esančiai armijai išlaikyti ir valdymo išlaidoms padengti.⁷³ Ir ši **straipsnį Maskva be atvangos laužė**, nes antrą kartą okupavusi Lietuvą plėšė besaikius mokesčius ir prievartines aukas ir vertybes už Lietuvos ribų esančiai karo pramonei ir toli esančiam frontui.

51-mame straipsnyje pažymima, kad "(Okupantas) **negali reikalauti** jokių mokesčių, išskyrus tuos, kurių raštišku įsakymu savo atsakomybe savo veikimo sferoje reikalauja vyriausias okupacinės kariuomenės vadas. Tokie prievartiniai mokesčiai gali būti renkami tik sutinkamai su apmokestinimo taisyklėmis. Mokesčių mokėtojams **turi būti išduodami kvitai**."⁷³

52-ras straipsnis sako, kad "Iš (okupuotos teritorijos) vietinės savivaldybės ir gyventojų **negali būti reikalaujama natūrinių prievolių ir patarnavimų** daugiau negu reikalauja okupacinei kariuomenei išlaikyti. Reikalavimai **neturi viršyti** vietovės galimybių ribų ir **negali būti įpareigojantys dalyvauti** kariniuose veiksmuose prieš savo šalį. Tokios prievolės ir patarnavimai **yra galimi** tik sutinkamai su okupacinės kariuomenės vadovybės įsakymu. Už prievoles pagal galimybes **turi būti reikiami** sumokama grynais. Jei ne, tai prievolės pristatytojui

turi būti išduodamas kvitas ir galimai greičiau atsilyginama.⁷³ Gi Sovietų Sąjunga ši straipsnį ir pirmą, ir ypač antrą kartą okupavusi Lietuvą sulaužė, nes be atvangos plėšė kraštą, atiminėjo arklius, pakinktus, gyvulius, grobė javus ir namų apyvokos bei asmeniškų daiktus be jokio karinės dalies vado ar aukštosios karinės vadovybės įsakymo bei pakvitavimų.

53-čias Konvencijos straipsnisisakmiai pažymi, kad "Okupavusi (šalį) armija gali panaudotitik grynai valstybės nuosavybėje esančius pinigų grynais, jos fondus, draudimo vertybinius popierius, ginklų sandėlius, transporto priemones, tiekimo srautą ir atsargas, valstybei priklausančius riedmenis, kurie gali būti panaudojami karinėse operacijose".⁷³ Visi šio pobūdžio sausumos, jūrų ir oro priemonių turtai, ir "bendrai, visokios rūšies karinė amunicija, net priklausanti privatiems savininkams, gali būti nusavinama, tačiau pasirašant taiką viskas turi būti atkurta ir kompensacija nurodyta".¹³ Tačiau Maskva ši straipsnį **beatodairiškai sulaužė**, nes visuotinai sugriovė nepriklausomos Lietuvos valstybinį ir pusiau valstybinį krašto ūkį, užgrobė Lietuvos geležinkelius ir jų riedmenis, jūrų ir upių laivus, Lietuvos kariuomenės turtus, ginklus, amuniciją ir jų fabrikus, išgrobė miškų medienos atsargas, durpynus, žvyro išteklius ir kitus turtus, sunaikino privataus sektoriaus visas verslo linijos pobūdžio priemones ir vertybes, sunaikino Lito valiutos pamatus, prieš tai jį nuvertindama ir sunkiai apiplėšdama okupuotą kraštą.

55-tas straipsnis nurodo, kad "okupuojanti valstybė yra tik užgrobto valstybės visuomeninių pastatų ir kitų įrenginių bei turtų administratorė ir nuomininkė. Ji privalo apsaugoti tų turtų kapitalą ir juos naudoti sutinkamai su nuomos taisyklėmis".⁷³ Sovietai ši straipsnį sulaužė, nes Lito valiutos pamatus sugriovė, jo vertybes išgrobė, Lietuvos geležinkelį perdirbo ir pajungė imperijos tikslams bei pridarė daugybę kitokių ši straipsnį liečiančių piktadarijų.

56-tas Hagos Konvencijos priedų Trečiojo skyriaus "Karinė Valdžia Užgrobto Valstybės Teritorijoje" straipsnis pabrėžia, kad savivaldybių nuosavybė, lygiai taip pat religijai, šalpai, švietimui ir mokslui pašvęstos institucijos, net jei jos yra valstybinės, turi būti vertinamos kaip privati nuosavybė. Bet koku būdu nusavinti, naikinti, tyčia žaloti šios rūšies institucijas, istorijos paminklus, meno ir mokslo kūrinius yra draudžiama ir už tokį nusikaltimą privaloma atsakyti prieš įstatymą.⁷³

Šios rūšies sovietų nusikaltimai Lietuvoje yra ypač sunkūs ir neturi saiko ir ribų. Tai ne vien tai, kad Kauno universitetas, visų religijų dvasinės seminarijos, privačios mokyklos buvo uždarytos ir sunaikintos, buvo panaikinti vienuolynai, atimtos ir išniekintos šventovės.

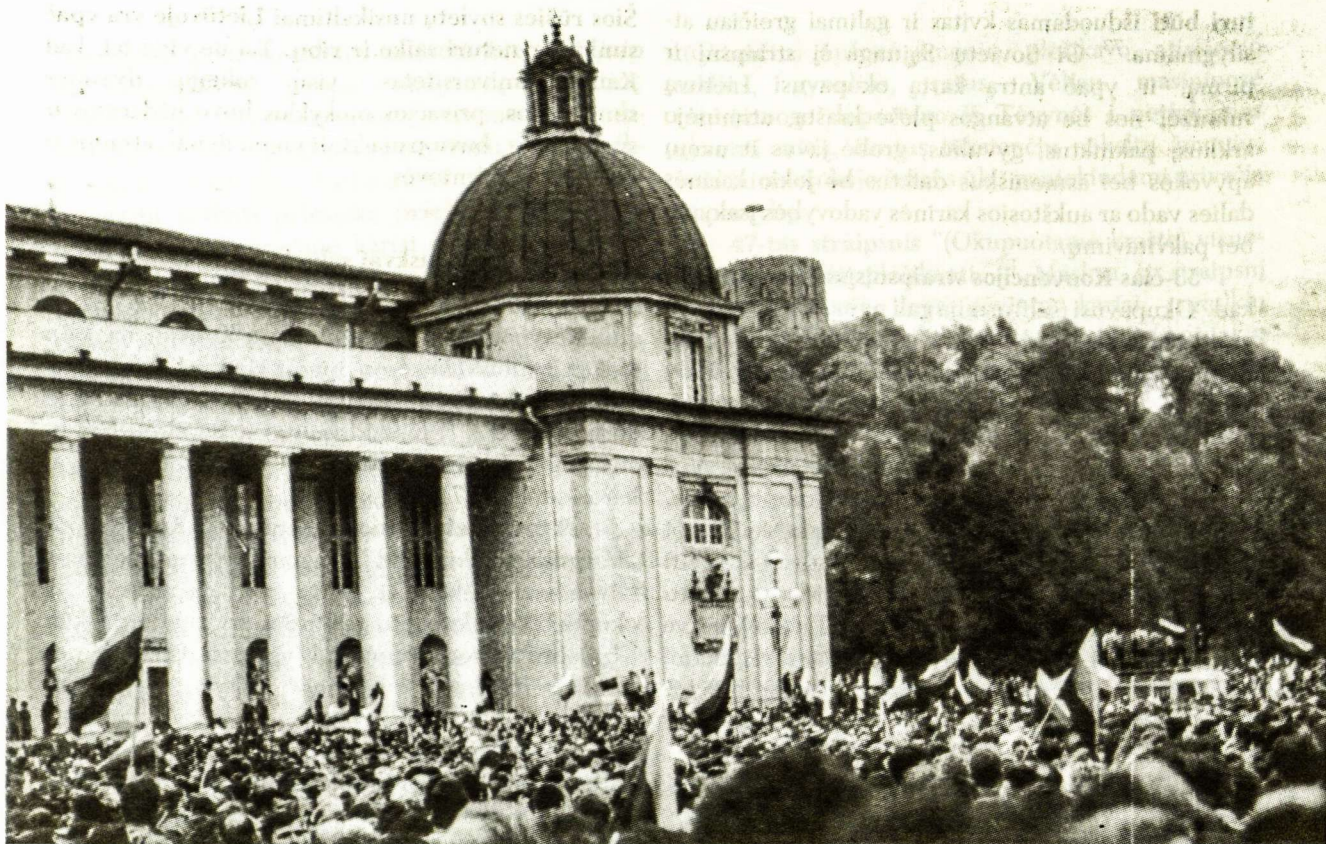
Ką Maskvai sako ketvirtoji

Ženevos /Genevos/ 1949 m. konvencija?

Ketvirtoji Ženevos 1949 metų Konvencija, kaip joje pažymima, laikoma priedu Hagos Konvencijos antrajai ir trečiajai sekcijai. Tai dviejų pasaulinių karų patirties apibendrinimas. Bendroji 32-jų straipsnių sekcija pašvęsta civilių žmonių apsaugai karo metu.^{81, 74}

49-tas ketvirtosios Ženevos Konvencijos straipsnis skelbia, kad "Saugomų asmenų pavienis ar masinis iškėlimas, taip pat deportacijas iš okupuotos į okupanto teritoriją ar į betkurią kitą okupuotą ar neokupuotą šalį yra draudžiamas, nepriklausomai nuo veiksmo motyvų".⁷⁴ Toliau straipsnyje išsamiai aiškinama, kokiais atvejais okupantas gyventojų saugumo sumetimais gali ir kaip gali žmones evakuoti, užtikrindamas laikinai išgabenamiems žmonėms higienos, sveikatos, saugumo ir mitybos bei šeimų neliečiamumo (neatskirtinumo) sąlygas. Tačiau gali būti atvejai, iškilus aukščiausiems valstybės uždaviniams, kad gyventojai, net esant pavojui, turi atsakyti prieš siūlomų priemonių, melagingais humanitariniais tikslais. Taip atsitiko Danijoje, kai vokiečiai norėjo evakuoti gyventojus iš Jutlando pusiasalio dalies. Danijos vyriausybė slapta direktyva nurodė gyventojams nesievuoti.⁷⁴ Tai atvejis, kai okupacijos metu administracija gynė gyventojus nuo priešų užmačių, ko niekad nedarė sovietų valdžia Lietuvoje didžiųjų trėmimų atvejais.

51-mas straipsnyje nurodoma, kad "Okupacinė valdžia negali telkti saugojamų asmenų tarnauti jos armijoje ar savanorių pajėgose. Neleidžiama daryti jokio spaudimo ar propagandos siekiant užtikrinti savanorystę".⁷⁴ Okupacinė valdžia negali versti užgrobto krašto žmonių, įskaitant ir turinčius 18 metų, dirbti už užgrobto teritorijos ribų. Ji gali reikalauti atlikti ūkinius patarnavimus okupuojančiai armijai, netarnaujančius karinei galiai ir karinėms operacijoms. Ji gali reikalauti dirbti visuomeninių patarnavimų, mitybos, apgyvendinimo, ap rengimo, transporto ar okupuotos teritorijos gyventojų sveikatos tarnybose. Šio pobūdžio darbai

Žvilgsnis per vėliavomis pasipuošusią minią ir pro katedrą į Gedimimo pilį, kur 1988 m. spalio 7 d., 10 val. pakilo Lietuvos trispalvė.

turi būti netoli įprastinių darbuotojų ir už darbą turi būti tinkamai atlyginama, užtikrinant draudimą nelaimingų atsitikimų ir ligos atvejais.⁷⁴ "Jokiu atveju negali būti mobilizacinio pobūdžio darbo jėgos telkimo į karines ir sukarintas organizacijas."⁷⁴

52-rame Konvencijos straipsnyje pažymima, kad okupuoto krašto "Jokiam darbininkui negali būti pažeidžiamos teisės sutartyse, susitarimuose ar naudojant taisykles. Tai liečia ir savanoriškus, ir kitokius atvejus. Darbininkas bet kuriuo atveju turi turėti galimybę kreiptis į disponuojančios valdžios atstovus, o reikalaujant — leisti trečiųjų valdžios intervenciją."⁷⁴ Kaip matome, 52-rame straipsnyje kalba eina apie okupuoto krašto darbininko teisę kreiptis o okupuotame krašte esančias neutralių šalių įstaigas, Tarptautinį Raudonąjį Kryžių ir pan. "Vietiniai gyventojai negali būti verčiami ir įtraukiami į jokiais tarnybas, dalyvaujančias karinėse operacijose."⁷⁴ Tai draudžia daryti Ketvirtoji Ženevos 1949 metų konvencija,⁷⁴

ŠALTINIAI

81. M. Greensplan. *The Modern Law of Land Warfare*. University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1959, 683 psl.
82. Lietuvos Valstybės 1928 m. gegužės 15 d. Konstitucija. *Vyriausybės Žinios*, 1928.V.25, Nr.275, I dalis.
83. Lietuvos 1938 m. vasario 11 d. Konstitucija. *Vyriausybės Žinios*, 1938.V.12, Nr. 608, I dalis.
84. H. Aufricht, *Guide to League of Nations Publications: A Bibliographical Survey of the Work of the League, 1920 - 1947*. Columbia University Press, New York. 1951.
85. Germany, United States of America, Austria, Belgium, Great Britain and Northern Ireland, etc.: *Protocol Relating to Military Obligations in Certain Cases of Double Nationality*. Signed at The Hague, April 12th. 1930. League of Nations — Treaty Series, Nr. 4117, 228 - 237 psl.
86. Lietuvos TSR 1940 m. rugpjūčio 25 d. Konstitucija. *Vyriausybės Žinios*, 1940.IX.10. Nr. 730.

ATGARSIAI APIE RYŠIŲ BATALIONĄ

(*Septyniasdešimtmečio proga*)

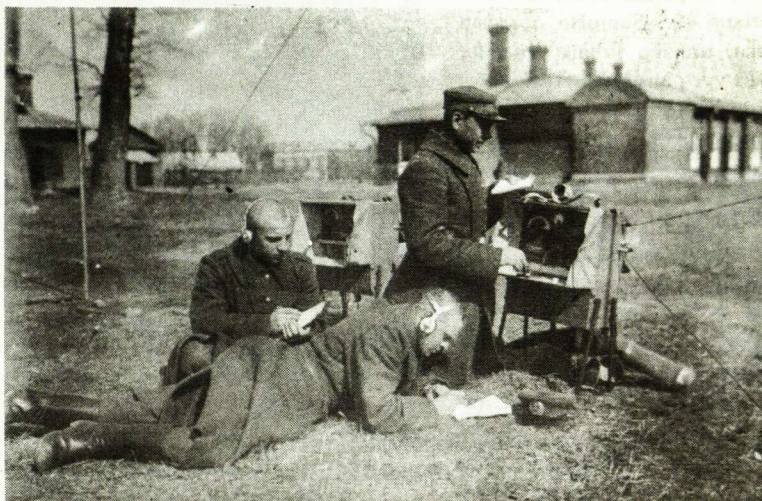
Lietuvos kariuomenės ryšių tarnybos užuomazga laikytina 1919 m. vasario 27 d., kai iš suformuotos inžinerijos kuopos buvo išskirta radijo, telefono bei telegrafo tarnyba, kurios būrio vadu buvo paskirtas karininkas Petraitis.

Iveikus sunkius techniškus sunkumus, balandžio 1 d. į frontą jau buvo pasiūsta pirmoji ryšininkų laida, o rugpjūčio 15 d. jau prasidėjo mokslas jau penkių dalykų: radijo-telegrafo, telegrafo, elektronikos, telefono instruktorių ir lauko telefonu.

Nuo trumpalaikio 3 mėnesių apmokymo kursas plėtėsi, ir jau 1927 metais ryšių batalionas tapo atskira dalimi, o nuo 1932 m. ryšininkų apmokymas buvo pasuktas praktine kryptimi, kad ryšininkai, baigę ryšio mokomąją kuopą, išėję į civilinį gyvenimą, galėtų būti naudingais pašto ir kt. žinybose. (Plačiau apie ryšininkus pasiskaitytina V. Statkaus *Lietuvos ginkluotos pajėgos 1918 - 1940 m.* psl. 283)

Be įvairių kultūrinių apraiškų, Ryšių batalionas garsėjo ir savo choru. Štai išrašas iš V. Statkaus knygos:

“Mokomos kuopos choras buvo pagarsėjęs visoje Lietuvoje. Jis susidarė dar 1919 metais, jam per visą jo gyvavimo laiką vadovavo b-ne puskarininkiu tarnavęs, o vėliau į civilinį gyvenimą išėjęs, M. Liuberskis. Mokomosios kuopos sudėtis keitėsi kas pusę metų, taigi taip pat keitėsi ir choro sudėtis. Iki 1940 metų vidurio choras turėjo 35 laidas. Buvo manoma, kad per visą tą laiką chore buvo dainavę apie 2000 vyrų, kurie, ir grįžę į civilinį gyvenimą nenutraukė ryšio su daina. Įvairiomis progomis choras buvo dainavęs tautos ir valstybės švenčių metu. Valstybės teatre, radiofone, dainų šventėse, bažnyčių švenčių metu yra giedojęs bažnyčiose. Choro dainuojamų dainų yra išmokę, dainuodavo ir visa mokomoji

Ryšių radijo kuopos stotelė (1931 m.)

Ryšių bataliono Mokomosios kuopos choras. Prie pianino žengia chorvedys M. Liuberskis

ir kitos b-no kuopos. 1939 metais atgavus Vilnių, choras dainavo pirmame per Vilniaus radiofoną transliuotame kariuomenės pusvalandyje”. (psl. 306)

Minimas choro vedėjas M. Liuberskis (*Kario* administratoriaus A. Samušio svainis) gim. 1901.III.6. 1919 metais savanoriu stėjo Lietuvos kariuomenėn. Savo gyvenimą pa-

šventės dainos menui, atvykęs į Niujorką, čia vargoninkavo, vedė Operetės bei Skautų vyčių choras. Mirė 1971.X.2.

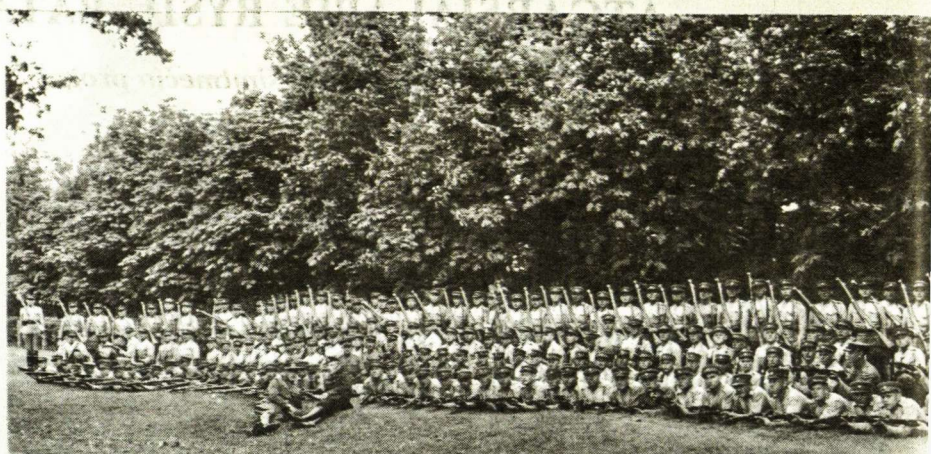
Šiuos kelis sakinius, skirtus ryšininkų 70-čiui, paskatino *Kario* administratoriaus A. Samušio įteiktoji nuotrauka, muziko Juliaus Kazėno, "Ramovės vyrų ansamblio dirigento, tarnavusio Ryšių batalione, atsiųstos iš bataliono gyvenimo nuotraukos ir dr. Vytauto Gavelio laiškas, kuris čia skelbiamas:

Sako, kad apie mirusius reikia sakyti gerai arba nieko, bet man atrodo, kad kartais gal reikia pasakyti ir teisybę.

Šiandien gavęs *Karij* skaitau, kad Brazilijoje mirė mjr. Augustas Šilius. Atlikti karinę tarnybą buvau paskirtas į II pėstininkų divizijos Štabo Ryšių kuopą, Kaune. Iš ten buvau išsiųstas į Ryšių bataliono Mokomąją kuopą. Po sveikatos patikrinimo mane paskyrė į radijo būrį. Kuopos vadas buvo mjr. Šilius. Visi karininkai buvo nepaprastai puikūs inteligentiški ir žmoniški vyrai. Visą su malonumu ir pagarba plrisimenu a. a. leitenantą Valkiūną, ltn. Paulėną ir kitus. To negalėčiau pasakyti apie liktinius puskarininkius, kad jie visi buvo pavyzdinigi.

Vienas iš jų, toks apskritas, plikas psk. Giedrys, na, ir duodavo jis mums "žaro". Jeigu kuris vyraslaikie patikrinimo drįsdavo nusišypsoti, tai jau atsiimdavo. Vienu žodžiu, kad jis iš mūsų žalių bernelių per 6 mėnesius padarė miklius, tvirtus, drausmingus ir ištvermingus karius. Ir nepasakyčiau, kad vyrai nekentė — ta jo elgsena buvo priimta kaip dalis, reikalinga apmokymui. Bet mes jo bijojome pilna žodžio prasme.

Mūsų kuopos vadas mjr. Šilius buvo labai išdidus, drausmingas ir jį sutikti mes privengdavome ir pribijodavome. Jį pamačius, ateinantį užsiėmimų aikštę, mūsų kojos daug aukščiau pakildavo, ir nuo ėjimo net II pėstininkų pulko langai skambėdavo. Grįžtant iš aikštės, jei nuo mūsų batų trenksmo kareivinių sienos nedrebėdavo, tai mes žygiuodavome at-

Ryšių bataliono kariai Jesės šaudykloje 1931 m.

gal į aikštę ir po keleto mėginimų pareidavome su didžiausiu triukšmu.

Kartą, laike lenkų ultimatumo, aš, grįžęs iš sargybos, atsiguliu be batų ir švarko ant lovos ir užmigau. Kuopos vadas, atėjęs į kazematą ir pamatęs mane gulintį, įsakė tvarkdariui pakelti. Aš buvau tik užmigęs ir per miegus kažką sušnekėjau ir neatsikėliau — nepabudau. Majoras stovėjo ir laukė kol mane pribudins. Pakilęs ir pamatęs mjr. Šilių į mane žiūrint, nejuokais nusigandau. Tas įsakė man tuojau prisistatyti į raštinę. Įėjęs su aukštai pakelta koja ir stipriais batų dūžiais prisistačiau. "Tūk", sako, "esi nedrausmingas karys, neklausai tvarkdario ir tokiu laiku buvai girtas". Aš pasiprašęs žodžio, aiškinau, kad aš buvau po sargybos, o girtas tai aš nebuvau, nes iš viso alkoholinių gėrimų negeriu. O kad jis sušuko "ir prie to visko, dar meluoji — valandą šarvuotės"! Dar prašiau pasiaiškinti, bet buvau be ceremonijų išvytas iš raštinės. Jaučiausi baisiai įžeistas, kad, negavęs net mažiausio papeikimo iš savo tiesioginių viršininkų, buvau nubaustas stovėti šarvuotę ir dar už girtumą... Atraportavau skyrininkui, kad gavau valandą po šautuvu ir dar už girtumą, tai rašysiu skundą kariuomenės vadui.

Skyrininkas žinojo, kad aš savo alaus bonką, kurią gaudavome per

šventės, atiduodavau savo draugams ir tie mane iš anksto užprašydavo. Niekad negėriau ir girtas iš miesto neparėjau, į kurį iš viso labai retai kada eidavau. Jokių pabaudų nesu gavęs, ir vadai mano elgesiu ir sportiniais gabumais buvo patenkinti. Jie mane atkalbinėjo, kad nerašyčiau, sakė, kad jis mano valandą po šautuvu pats prižiūrės ir nematys, kaip aš stovėsiu, nes jis žinojo, kad buvau nubaustas neteisingai. Kitą vakarą apsiginklavęs ir užsidėjęs visus tam reikalui reikalingus įrankius valandą atstovėjau.

Tas atsitikimas man iš atminties niekada neišblėso ir visada atsimindavau mjr. Šulčą-Šilių kaip per daug griežtą ir nekreipiantį dėmesio ir, neišaiškinus aplinkybių, darantį greitus sprendimus. Reikia pasakyti, kad karo atveju, kada nėra laiko ir liudininkų, toks vadas, kad ir nekaltą karį gali pražudyti. Tebūnie jam ramybė aname pasaulyje, bet jo vardas mane visada nukelia į Kauną, Šančius, prisimenant mūsų gražią kariuomenę, jos puikius vadus, ypatingai jaunesni karininkai, pasižymėjo savo geru, gražiu išauklėjimu. Tie du metai Lietuvos karinėje tarnyboje turėjo didelį teigiamą įnašą mano ir visų karių gyvenime.

Su pagarba

Vytautas Gavelis

DR. JONAS ŠLIŪPAS MANO PRISIMINIMUOSE

Dr. A. MAURAGIS

(Tąsa iš "Kario" Nr. 1)

Akademiniai seminarai

Dr. J. Šliūpas, kaip jau rašiau, turėjo didelę biblioteką, įvairių knygų, bet jos man buvo sunkiai prieinamos, nes didelė dalis knygų buvo angliškų, vokiškų, prancūziškų, rusiškų, lenkiškų. Nemaža buvo ir lietuviškų — daugiausia Universiteto leidinių. Pirmiausia tas ir griebiau skaityti. Užkliuvau už dviejų — prof. L. Karsavino *Europos Kultūros Istorija* 5 t. ir *Biblija — Senas ir Naujas Testamentas* vokiečių kalba. Man beskaitant tas knygas, atsirado aibės klausimų, kurių išspręsti vienas pats nepajėgiau, reikėjo kreiptis į Šliūpą, kad jis man padėtų. Jis mielai sutiko ir pavadino tuos mūsų pasikalbėjimus akademiniais seminarais.

Aš supratau iš pirmųjų pasikalbėjimų, kad Šliūpas norėjo mane patraukti į savo pusę. Jis iškelto klausimus aiškino ateistinėje dvasioje, niekada neužkliūdamas už Dievo, bet Jo nepaneigdamas. Taip pat jis mano krikščioniškosios pasaulėžiūros neužgaudavo, aiškindamas pasaulio sąrangą ir žmogaus gamtinį determinizmą. Mane stebino jo geras žinojimas istorijos ir gilus krikščioniškos religijos pažinimas. Sunku būtų man atkurti dialogo formoje tuos pasikalbėjimus: kaip aš besistengčiau juos teisingai atkurti, vistiek jie pasiliktų tik mano literatūrinis darbas, nors savo dienoraštyje ir esu daug Šliūpo minčių pasižymėjęs ir pastabas įrašęs.

Be abejo Šliūpas keitėsi: vienoks jis buvo savo jaunystėje, kitoks Amerikoje, dar kitoks Lietuvoje ir dabar gilioje senatvėje, nusivylęs ne tik savo idėjos draugais, bet ir pačiomis idėjomis. Buvo kitoks. Todėl aš nesiiimu pristatyti Šliūpą šiose ideologinėse studijose kitokiu skirtingu žmogumi, o tik noriu prisiminti, koks jis buvo su manim, kalbėdamas ir diskutuodamas pasaulėžiūrinius klausimus, kaip jis šioje naujoje situacijoje vertino tas idėjas ir idealus dėl kurių buvo kovojama vienokiu ar kitokiu būdu. Jam, kaip ir man, visų pirma rūpėjo teisybę surasti; nei jis turėjo tikslą mano tikėjimą sugriauti, nei aš norėjau jį atvesti į tikėjimą. Todėl mūsų pasikalbėjimuose ir negalėjo būti nei fanatizmo, nei neapykantos. Tai dėl to Šliūpas ir pavadino juos seminarais.

Prie ko veda ateizmas

Seniai man knietėjo mintis pasakyti savo nuomonę Šliūpui, kuris kad ir nebuvo ateistas, tai labai jiems artimas, per savo laisvamanybę bendradarbiauvo ir skleidė ateizmą. Taip jis buvo Lietuvoje kaltinamas katalikų kunigų. Jau buvau gerokai prisiskaitęs įvairių filosofinių ir ateistinių teorijų, kurios skleidė išmintį viena kitai prieštaraudamos, viena kitą neigdamos. Norėjosi surasti tiesą ir ją apginti, bet tokia prasme, kad būtų galima pajusti pasitenkinimą, o tą galima buvo pasiekti tik su kompetetingu asmeniu padiskutavus iškilusias abejones. Taigi norėjau prasklaidyti abejones. Nuėjau pas Šliūpą ir paklausiau:

— "Daktare, turiu sunkų klausimą, padėk man jį išspręsti. Aš sutinku su Jūsų laisvamanybe, kurią suprantu kaip liberalizmą, kaip žmogaus laisvę laisvai galvoti ir veikti, kaip laisvę apsispręsti, pasirenkant sau tiesas, ar jos būtų politinės, ar pasaulėžiūrinės. Tačiau aš negaliu suprasti tų mokytojų žmonių, kurie sako, kad pasaulis atsitiktinai atsiradęs iš nieko ir kad, kaipo toks atsitiktinis, veikiamas nieko, galėtų egzistuoti, vystytis, atsitiktinai nesugriuvęs, per milijonus metų. Ar tai yra įmanoma sveikam protui suprasti? Juk jei kas atsitiktinai atsirastų, tas dar lengviau galėtų atsitiktinai subyrėti į dulkes. Atsitiktinumas turi savo priešastis, o tęstinumas, egzistavimas reikalingas išminties ir proto. Iš kur toji Galia gali būti, egzistuoti? Pirmas klausimas į kurį turėtų atsakyti tie, kurie neigia Dievą".

— "Juk jeigu prileidžiame, kad medžiaga yra amžina, kilusi iš nieko, tai ir pasaulis turėtų būti amžinas, beprasmis ir betikslis. Dabar taip nėra, mokslas tvirtina, kad pasaulis turi **pradžią** ir, žinoma, turės savo **pabaigą**, kad kiekvienas daiktas ar kūrinys turi savo prasmę ir tikslą Visatoje, kad visa egziztuojanti regimybėje realybėje yra paremta išmintingais protingais įstatymais, dėsniais, kuriems paklusni medžiaga. Iš kur tas viskas? Absurdas būtų tvirtinti, kad tas viskas **iš nieko**. Taigi norime ar nenorime turime pripažinti, kad ateizmas yra **absurdas**".

— “Prileiskime, kad medžiaga yra amžina ir kad joje yra dvasia, kaip sudedamoji medžiagos dalis, kad be cheminės molekulinės sudėties ten yra ir dvasinė substancija, kurios negalime savo protu apčiuopti ir eksperimentuoti, bet tai tada turime pripažinti, kad žmogaus protas toliau neina, kad jis yra ribotas, tada turime sutikti, patinka ar nepatinka, su apaštalu Paulium, kuris pasakė graikų išminčiams Areopage, kad Dievas yra visur: ‘Juk mes jame gyvename, judame ir esame’ (Plg. Apd. 17,28), arba su Jono evangelijos prologo išreikšta dievybės samprata: ‘Pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pats Dievas, ir Žodis buvo Dievas’ (Jn. 1,1).”

— “Taigi Dievą kaip Žodį suvokiame, kaip įstatymą, kaip galią, kuri išiskverbia į kiekvieną atomą, į kiekvieną molekulę, į kiekvieną lęstelę, į kiekvieną daiktą, kuris yra, kuris egzistuoja. Taip suprastas Dievas yra amžinas, absoliutus, tobulas. Jis sukūrė egzistenciją, kuri turi prasmę ir tikslą, deja, kurios mes vis dar nepajėgiame suprasti ir klaidžiojame tamsybėse.”

— “Kodėl yra taip svarbu suprasti ar yra Dievas? Jeigu yra Dievas, yra gyvenimo prasmė ir tikslas gyventi, kurti, tobulėti. Kiekviena sąmoninga kūryba yra reikalinga prasmės ir tikslo. Gyvenimas be prasmės ir tikslo veda prie savimeilės, egoizmo ir individualizmo, prie tokio gyvenimo, kokį mes šiandien jį turime, bet tai yra natūralus gamtinis gyvenimas, tai bandos gyvenimas, su tuo skirtumu, kad gyvulys žino, kiek ko jam reikia, o žmogus nežino. Žmogus plėšia iš kito, jis vagia, kad jam būtų daugiau, geriau kaip kitiems; jis pavergia kitus politiškai, ekonomiškai, dvasiniai, eksplotuoja tą sistemą, kurią dangstome krikščioniškais idealais ir morale. Be veidmainystės ir melo negalime, stačiai nebeturime kur toliau eiti. Žodžiu, mes gyvename ateistinė sistema, nors dangstomės krikščioniškais idealais”.

— “Kai mes išpažįstame Dievą ir ieškome savo gyvenimo prasmės ir tikslo, tai mes pasijuntame, tarsi būtume pašaukti palikti gamtinę tikrovę ir pakilti virš jos į aukštesnę dvasinę sferą. Tai ir yra žmogui skirtas kelias iš gamtos per civilizaciją į amžinybę” — dėščiau aš jam savo mintis.

— “Gerai, sūnau, tavo mintys yra geros, tavo argumentai tvirti, bet kaip yra su žmogaus prigimtimi”? — paklausė Šliūpas. “Iš tikrųjų kova eina ne dėl Dievo buvimo ar nebuvimo, bet dėl sudievinotos Bažnyčios, kuri tariasi turinti monopolį valdyti žmonių sielas, atdarinti ir uždarinėti dangaus vartus.

Visi didieji teologai, kurie tai idėjai priešinosi, buvo sudeginti — kaip Jonas Husas ir šimtai kitų į jį panašių. Tai tebeliudija Bažnyčios išsigimimą. Bažnyčia tai Antikristas, kuris tikėjimą sunaikina savo despotizmu”.

— “Jūs, daktare, pastatėte man klausimą — kaip yra su prigimtimi, ar ji pajėgi keistis ir būti kitokia, kaip yra gamtos jai skirta būti? Gerai, mėginsiu atsakyti”.

— “Turime prileisti, kad nieko nėra mūsų pasaulyje, kas egzistuoūtų ir neturėtų prasmės bei tikslo. Tas principas toks aiškus protui ir priimtinas išminčiai, kad jį reikia laikyti savaime suprantama tiesa, kad tai yra aksioma. Kadangi klausimas eina apie žmogaus prigimtį, — ar žmogus yra pajėgus pakeisti save? Tai mums tenka priimti kitą hipotezę, būtent, kad žmogus atėjo iš gamtos į pasaulio areną evoliucijos būdu. Tai natūralus kelias į fizinį tobulumą, kurį įsigijoie gamtos-motinos dėka. Taip pat yra neužginčijamas faktas, kad žmogus kai kuriomis savo savybėmis yra pralenkęs gamtą, tuo būdu jis tapo išeinančiu iš gamtos, paliekančiu savo motiną - gamtą ir kuriančiu savo atskirą pasaulį, nepanašų į gamtos-motinos pasaulį. Žmogus atsistojo šalia gamtos ir ją pavergia savam pasauliui”.

— “Ką tas reiškia, kas yra žmogus? Žmogus pakito, kai sąmonė jam nušvito. Kas ta sąmonė, iš kur ji? Ir šiandien mokslas nedaug ką gali pasakyti apie šią dvasinę psichinę galią, kurioje reiškiasi protas, išmintis, laisva valia ir daugybė kitų psichinių reiškinių. Žinoma, žmogus galėtų gyventi ir be sąmonės, jei turėtų pakankamai instinktų, kaip gyvena gyvuliai, tačiau mes matome, kad didele dalimi žmogus yra valdomas ne instinktų, o dvasinės galios — proto, išminties ir laisvos valios. Jam yra leista būti pačiam sau valdovu, kūrėju. Šiuo momentu mums visai nesvarbu, kaip toji galia pas žmogų pateko: Dievas ją įkvėpė, sutverdamas žmogų, ar esantis medžiagoje dvasinės substancijos sutirštėjimas, kaip mano Teilhard de Chardin. Svarbu žinoti, kad žmogus yra išskirtas iš gamtos ir apdovanotas dvasine galia. Kokia prasmė ir tikslas būtų šios dovanos, jeigu žmogus ją gavo ir naudojami, tai turi būti kokia nors prasmė. Aš nerandu jokios kitos prasmės kaip pašaukimą į aukštesnį laipsnį visatos sąrangoje, žmogus tampa aukštesnis už bet ką regimybėje, jis pašauktas būti dievu. Vadinasi, žmogui duota sąmonė, kad jis keistų savo prigimtį, tobulėtų transcendencijos pagalba. Žmogui duotas uždavinys, kad jis iš gamtinės realybės sukurtų antgamtinę tikrovę, tai būtų Dievo karalystė, kurios pasiekti galima tik

tobulėjant. 'Būkite tobuli kaip jūsų dangiškas Tėvas, kad yra tobulas' — sako Kristus”.

— “Jeigu atmetame Dievą, nebetenkame prasmės nei tikslo gyventi, palieka vienas kelias grįžti į gamtą ir tapti gyvuliu”.

— “Ar jūs, daktare, galite su tuo sutikti”!

Dievo karalystė ir Markso rojus

Vakar aš pradėjau seminarą tema “Prie ko veda ateizmas”, šiandiena daktaras savo temą pavadino — “Dievo karalystė ir Markso rojus”.

— “Pamėginsime panagrinėti, kuo skiriasi komunizmas nuo krikščionybės. Bažnyčia per tuos 2000 m. Dievo karalystės nesukūrė ir nebeturi vilties ją sukurti. Ji sako, kad be Dievo pagalbos nieko negalinti, o Dievas jai į pagalbą neateina, sako — patys rūpinkitės. XIX a. gale atėjo Marksas su tais pačiais idealais: lygybė, brolybė, meilė vargšams proletarams, su tuo pačiu entuziazmu ir palaiminimais nuskriaustiesiems vargdieniams proletarams, su tais pačiais prakeikimais veidmainiams kunigams, buržuojams kapitalistams, proletarų eksplotatoriams; tie patys obalsiai sugriauti seną pasaulį ir kurti naują. Tas naujasis ir bus rojus. Kaip anais laikais Kristus, taip dabar Marksas skelbė komunistinį principą, smerkdamas individualizmą, savimeilę, ant kurių pagrindų stovėjo pagoniškoji, o dabar krikščioniškoji, socialinė sistema. Analogija tarp šių dviejų socialinių reiškinių aiškiai matoma; idealai tie patys — lygybė, brolybė, meilė; metodai tie patys — cenzūra, prievarta; tikslai tie patys — išauginti naują žmogų, pakeisti pasaulį” — kalbėjo Šliūpas.

— “Tas naujasis rojus prasidėjo 1917 metų spalio dienos revoliucija Rusijoje. Minia įtikėjo idealais, taip anais laikais taip ir dabar, bet rezultatai bus tie patys, pagonybė laimės, pasaulis paliks nepakeistas, nes nėra kas jį pakeistų. Pasaulį gali pakeisti tik mokslai, ne filosofija, ne religija ir ne pasaulėžiūra, kurios tik nesantaiką kelia. Kodėl Marksas, naudodamasis tais pačiais idealais, metodais ir tikslais, pasiskolintais iš krikščionybės, tikisi įgyvendinti rojų žemėje? Todėl kad jis atmeta Dievą ir pasitiki mokslu, jis pats sukūrė naują ekonominę sistemą—socializmą, kuris jo nuomone ir prives žmoniją prie rojaus įkūrimo žemėje. Jis kaltina religiją, kad ji kaip opiumas migdo vargšų žmonių aktyvumą, slopindama jų teises ir žmogiškumą. Ką gali į tai atsakyti?”

Kiek pagalvojęs aš atsakiau daktarui: — “Aš manau, kad jei Marksas galėjo pasiskolintais idealais supurtinti pasaulį, tai čia ne jo ir ne jo mokslų nuo-

pelnai, o krikščioniškų idealų žavumas, tvirtumas, jaučiamas žmogaus prigimtyje. Čia yra toji galia, kuri sąmoningai ar nesąmoningai veda žmoniją į pažangą, į aukštesnį kultūros laipsnį. Mokslas idealų negali pakeisti, nei jų pavaduoti. Jei pasaulis būtų nepakeičiamas, tai jame negalėtų būti ir pažangos. 2000-čiai metų nėra ilgas laiko tarpas šiam pasikeitimui. Kad Bažnyčia pateko į krizę, čia nieko nuostabaus nėra, dėl to idealai nenukenčia, nukenčia tik kultūra”.

— “Jūs, daktare, sulyginote šias dvi, iš paviršiaus žiūrint, panašias pasaulėžiūras, radote analogijos ne tik idealuose, bet ir metoduose, bet jūs nepastebėjote, kad žmogiškas kilnumas tik tada tvirtas, kai jis yra atremtas į Dievą. Jei krikščionybė neįgyvendino iki šiol Dievo karalystės, ji neprarado galimybės ją įgyvendinti. Pasiėks žmonija aukštesnę kultūrą, ir ji galės įgyvendinti, bet Markso idealizmas į nieką neatremtas, palieka be turinio, jis neišgyvena nė vienos dienos be teroro ir prievartos. Taigi idealizmas išnyksta su prievarta. Tikrieji idealai nereikalingi prievartos. Tiesa, ir Bažnyčios santvarkoje neapsieinama be prievartos, ir čia yra jos silpnybė, bet ji vieną dieną tą supras. Bažnyčios silpnumas metoduose, bet ne idealuose. Taigi metodus ji gali pakeisti — daug kartų jau keitė”.

— “Komunistiniai idealai atremti į partijos nario bilieta negali ilgai tvirti. Aukščiau partijos autoriteto nėra nieko kas galėtų žmogaus pasaulėžiūrinis klausimus ugdyti, apspręsti. Kai šitas autoritetas sugrius, kas bepaliks? ‘Homo sovieticus’ yra aklas robotas, siekiantis karjeros, nes daugiau šioje ideologijoje nėra ko siekti,”

— “Tai todėl negali būti ir kitimo nei pasaulio, nei žmogaus. Žmogus minta ir tobulėja dvasioje iš vidaus: išviršine, fizine savo dalimi jis gali tik evoliucionuoti, bet tas priklauso ne nuo žmogaus, o nuo gamtos. Todėl man atrodo, kad nėra jokio kito pasirinkimo pakeisti pasaulį į geresnį, teisingesnį, kilnesnį, žmoniškesnį, kaip sekti Kristaus mokslą. Bažnyčia, kaip ir visa krikščionybė, tebėra fatalinėje klaidoje, bet tai nereiškia, kad ir Kristaus mokslas yra toje pačioje klaidoje. Jei Kristus yra mums Dievas, jo mokslas yra tobulas, o jo paskelbti principai teisingi; klaida gali būti ir, žinoma, yra interpretacijoje. Bet interpretacija yra kultūros ir laiko įtakoje: senoje kultūroje joks dievas negalėjo egzistuoti be velnio, be keršto, be blogio be baimės. Kristus atnešė naują dievo sąvoką: Dievas yra Tėvas, meilė,

malonė, gailestingumas... Kokio kito Dievo žmonija galėtų norėti? Ir koks kitas mokslas galėtų taip pagauti žmogaus dvasią, kaip Kristaus. Tiesa, mes šiandien to neįsivaizduojame būdami krikščionimis, o neįsivaizduojame todėl, kad krikščionybė užklota storu dulkių sluoksniu, sunkiomis nuodėmėmis, kurių niekas dar neapgailėjo ir neprisipažino prie kaltės. Krikščionybė prarado savo aureolę, savo šviesą, bet tas nereiškia, kad ji negalėtų iš naujo sušvitėti, tam reikia ne maldų, bet darbų, tam reikia drąsos atitaisyti klaidas”.

— “Ar jūs galite įsivaizduoti, daktare”, — tęsiau aš savo argumentus, — “kas būtų, jei žmonija netektų Dievo, jei žmogus prarastų tikėjimą į amžiną gyvenimą”? Kokia būtų žmonija be jokios pasaulėžiūros? Juk ir marksistinė — materialistinė idealistinė pasaulėžiūra, kaip ir laisvamanybė ir humanizmas, yra išaugę krikščioniškoje dirvoje. Ar jūs galite realizuoti civilizaciją be Dievo? Kas vertė žmonių pagoniškais laikais ieškoti dievų? Aš manau, kad pats civilizacijos principas to reikalauja, pati žmogaus prigimtis to reikalinga. Juk Dievą gamtoje mato tik žmogus, niekas kitas. Pati civilizacija paremta Dievo ieškojimo principu. Žmogus maistą mokėjo susirasti ir būdamas milijonus metų gamtos globoje, kaip ir kiekviena kitas gyvas sutvėrimas. Protas ir nuo gamtos atpalaiduota laisva valia žmogui buvo duota aukštesniems tikslams, būtent: Dievo ieškojimui ir civilizacijos kūrimui, be kurios jis niekada negalėtų prie Dievo prieiti ir suprasti. Jei žmogus, pasiekęs aukštos kultūros, atsisakytų Dievo, pasikeltų į puikybę, žmoniją turėtų ištikti katastrofa; ji, sunaikinusi civilizaciją, grįžtų į gyvulį. Tai ir būtų šio pasaulio galas”.

“Ar nemanote, daktare, kad toks ateistinis liberalizmas, kokį mes šiandien proteguojame ir patys juo gyvename, gali nuskurdinti pasaulį iki pavojingos ribos? Jeigu žmogus nesiekia amžinybės ir neturi tokios idėjos, tai kuo jis skiriasi nuo gamtoje vaikščiojančių keturkojų? Jis niekada nepakels savo akių į dangų, nes dangus jam yra nieko nesakanti tuštuma. Kam gi rūpintis tais tolimais dalykais, tais idealais, kurių niekada pasiekti negali? Kam aukotis už kitų gerovę, kam vargti dėl ateinančių kartų, kam tas kilnus humanizmas ir kokia iš to nauda? Gyvenimas toks trumpas ir beprasmis; baigiasi visiems kančia ir mizerija; o vistiek be instinktyvaus noro gyventi žmogaus ieško ir kitokios gyvenimo prasmės bei tikslo, ir taip buvo per visus amžius, nes kitaip būti negali”.

“Jei nėra Dievo, kam gi reikalingas dvasinis gyvenimas? Kam reikalinga tada būtų moralė, sąžinė? Kam pagaliau būtų reikalingas protas, nes ir be jų galima gyventi ir geriau, ramiau gyventi? Protas tapo pavojingas žmogaus ginklas, sąžinė ir moralė kelia bereikalingus rūpesčius ir kančias, ir kam viso to reikia? Atmetus visą šitą, kurgi eiti? Grįžt atgal į rojų, į gamtą. Man atrodo, kad laisvamanybė, kaip ir ateizmas, yra grįžimas į natūralizmą, o natūralizmas yra ne kas kita kaip grįžimas į primityvumą. Gi primityvumas yra gyvenimas egoizmu, instinktu, tuščia galva ir tuščia širdimi. Man aišku, kad visas dvasinis gyvenimas, visi idealai, visa pažanga: veržlumas pakilti iš gamtinės realybės į aukštesnę, tobulesnę, kultūringesnę gyvenimo plotmę, remiasi Dievo išpažinimu. Dievas yra gyvenimo ir pažangos principas, deja, mūsų gadynėje tapęs bereikalingas kultūros stabdis. Antropocentrizmas, kuris laikomas modernizmu, išaugo kaip opozicija Bažnyčiai. Tai aš suprantu, bet šiandien jis tapo opozicija Dievui, tai kitaip negaliu suprasti kaip absurdu. Iš dabarties gyvenimo simptomų galime pasidaryti konsekventišką išvadą — žūsime su visa savo kultūra ir civilizacija.”

Nebaigus mudviem diskutuoti klausimo, pro langą pamatėme ateinantį kunigą vienuolį pranciškoną iš Kretingos. Jis buvo, kaip vėliau sužinojau iš Šliūpo, vienuolino vyresnysis. Aš pastebėjau, kad jis reguliariai ateina pas Šliūpą vieną kartą per mėnesį, pabūna kokią valandą ir išeina; daktaras jį palydi iki gatvės. Taigi ir dabar, pastebėjęs jį ateinant, sakau: “Daktare, pas jus ateina kunigas išpažinties klausyti”. Jis nusišypsojo ir sako: “Jis mane žino ir be išpažinties, esame draugai, turime šiokių tokių reikalėlių”. Supratau, kad tie reikalėliai yra privatūs ir man netinka pasilikti.

Mane ta jo draugystė su kunigu vienuoliu kiek stebino, nors aš žinojau jo veiklą Amerikoje, kada jis artimai bendradarbiaudamas su kunigais, steigė lietuviškas parapijas, kad jis turėjo gerų draugų ir kunigų tarpe. Matydamas kunigo vienuolio reguliarius atsilankymus, man knietėjo sužinoti tam priežastį, bet nepasisekė.

Kiek žinojau, Šliūpas neturėjo nei kapitalo, nei pajamų, žmona nedirbo, namus gražiai prižiūrėjo. Šliūpo giminaičiai turėjo ūkį prie Šiaulių, jie atveždavo kartais ūkio produktus, galėdavau ir aš nusipirkti iš jų. Pas Šliūpus vargo nesimatė, ir jie niekada nesiskundė.

Jau kuris laikas kaip mes gyvenome tarp dan-

gaus ir žemės — nei pakarti, nei paleisti. Nieko naujo negirdėti apie Švediją, ir nieko naujo apie karo frontą. Gražus birželis jau baigiasi, pats vasaros gražumas. Vasarotojų kaip ir nėra, jei neskaityti tų, kurie čia laukia ir nesulaukia. Pradėjau baimintis, kad teks pasilikti Palangoje.

Šekančią dieną sutikau Šliūpą. Jis man ir sako: “Kolega, vakar nebaigėme seminaro — sutrukdė mus. Aš daug girdėjau kaip sveikas kritikavai Markso rojų, šiandien norėčiau išgirsti, ką galėtum pasakyti apie Dievo karalystės įgyvendinimą žemėje, ar nėra tokia pat utopija kaip ir Markso rojus”?

— “Daktare, jeigu mes tikime į Kristų, kad jis yra Dievo sūnus, tai utopijos negali būti. Nors kai kurie teologai ir mėgina tą Dievo karalystės pažadą nukelti į dangaus amžiną karalystę, bet eiliniai tikintieji tokių prielaidų nedaro. Kada Dievo karalystė gali įsikurti? Bažnyčia moko, kad reikia daugiau melstis, o Kristus — kad reikia kiekvieną žmogų mylėti kaip pats save. Skirtumas didelis. Nesutaria Bažnyčia su Kristumi, tai dėl to ir rezultatų negalime laukti. Kai žmonija pasieks tokio kultūros laipsnio, kad galės visi be jokių abejonių tikėti į Dievą, kaip mes dabar tikime į saulę, tada prasidės Dievo karalystė žemėje. Prelatas Jakštas-Dambrauskas tvirtino, kad Dievą galėsime greitai išreikšti matematine formule. Vadinasi, Dievas turės būti surastas ir įrodytas, tada ir žmogus liausis veidmainiaęs, apgaulinėjęs, Skriaudęs savo artimą ir išnaudojęs silpnesnius. Tada stipresnieji pajus pareigą padėti silpniesiems ir su jais dalytis viskuo. Tada žmonija gyvens bendra nuosavybe, kaip gyveno 300 m. pirmieji krikščionys. Tada ir sužydės meilė artimui ir ištikimybė žmogui ir Dievui. Bet kada tas gali atsitikti? Laiko turime daug, kol saulė danguje šviečia ir žemė neatšalo, tol turime vilties, kad gyvybė planetoje neišnyks. Mūsų civilizacija gali išnykti, mes nežinome kiek ir kokių civilizacijų yra buvę prieš Adomą ir kiek jų išnyko”.

“Pagal Bibliją žmogus žemėje gyvena 6000 m., pagal mokslo duomenis civilizacija prasidėjo prieš 20- 40 tūkstančių m. Pagal paskutinius tyrinėjimus mokslininkai randa žmogaus pėdsakus prieš kelis milijonus metų. Tai ką reiškia mūsų trumpa civilizacija prieš žemės istoriją? Jei mes nesusirasime Dievo — žūsime balanso netekusioje civilizacijoje, — susinaikinsime, nes gyvenimas be prasmės nevertas gyvenimo, o jeigu susirasime Dievą ir suprasime savo pašaukimą, tai įkursime Dievo karalystę. Tai tiek ir tegaliu pasakyti apie Dievo karalystę; tai nėra nei fantazija, nei utopija, tai yra logiška išvada iš

duotų premisų”.

Šitą mano interpretaciją Šliūpas priėmė su lengva šypsena, bet be komentarų. Matydamas tokį daktaro abejingumą, pridėjau: — “Pats žinau, kad tie dalykai yra taip tolimi, neaktualūs, bet jie yra principiniai, nesenstantys — tokie dalykai, kaip Dievo karalystė, reikalinga ne poros tūkstančių metų, bet poros šimtų tūkstančių metų, kad galėtų pakeisti pasaulį. Bet pradžia jos jau yra prasidėjusi su Kristaus atėjimu, su Gerosios naujienos paskelbimu, o jos įgyvendinimas priklauso nuo mūsų pačių, kiek ją suprantame ir kiek prie jos įgyvendinimo prisidedame”.

Paskutinis atsisveikinimas su Vilniumi

Kadangi laukti nusibodo, tai nutariau pavažiuoti į Vilnių pasidairyti, kas ten dedasi. Pasiilgau miesto ir draugų, o labiausiai savo įprasto darbo. Iki Šiaulių nuvažiavau gerai, Šiauliuose liepė išlipti — nebeeina traukiniai, kada eis — niekas nežino. Reikia laukti. Daug traukinių pravažiuoja, visi kariški. Pagaliau susiradau vieną padorų geležinkelietį, kuris mane pamokė kaip išvažiuoti: “Palauk”, — sako, — “kol atvažiuos kariškas traukinys. Aš tau pasakysiu, kuris į Vilnių; sėsk į jį ir važiuok. Niekas netikrina, kareiviai neišmes”. Taip ir išvažiuavau į Vilnių. Kareiviai buvo malonūs, jie patys nežinojo, kur juos veža. Atvykom į Vilnių, stotis pilna žmonių, visi bėga iš miesto, o aš skubu į miestą. Noriu aplankyti namus. Namuose radau Izabelę, žmonos seserį. Ji mane barakam atvažiuavau. Nuo vakar dienos mieste panika, frontas esąs prie pat Vilnelės, apie 30 km nuo Vilniaus, miestą nori apsupti... Skambinu telefonu draugams, nė vieno nerandu namuose, išskyrus K. Šalkauskį. “Ateik nors valandėlei, pasikalbėsime, turiu namuose pusmaišį cukraus, miltų, kavos, pasiimsi kiek norėsi”. Šalkauskis atėjo, bet pasikalbėti jau nebuvo kada. Jokios pagalbos iš jo nesulaukęs, pasiėmiau savo seną dviratį, kuprinę su maistu, atradau dar du butelius užslėpto konjako ir vaikų fotografijas. “Sudiev, drauguži Kazimierai, sudiev, Izabėle, sudiev Vilniau, sudiev, namai”! Persižegnau ir išbėgau į Gedimino gatvę. Važiuoju Žvėryno link. Jokio susisiekimą gatvėje nėra — nei autobusų, nei taksiukų. Krautuvės uždarytos. Skubu iš miesto išvažiuoti, bijau kad neapsuptų. Netikėta nelaimė — dviračiui padanga trūko. Neturiu nei lopų, nei klijų. Pastatau dviratį prie krautuvės sienos, o pats ristele bėgu atgal, į stotį, nes tai vienintelė viltis išbėgti iš miesto.

Buvusių Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos kongresas Kaune 1937.7.20.. Prie prezidento stalo antras iš deš. dr. J. Šliūpas, toliau gen. J. Bulota, plk. K. Škirpa, plk. J. Šarauskas ir kt.

Prie stoties aikštė pilna žmonių, į stotį be leidimo neleidžia įeiti. Pastebėjau šalimais vartelius į peroną, stovi vokiečių sargyba ir kai kuriuos praleidžia, matyt pareigūnus. Prisiartinau ir aš prie jo, patogiu laiku vietoje dokumento pakišau jam konjako butelį; jis paėmė, bet manęs nepraleido. Liepė šalia palaukti. Išsigandau, manau ko gero mane perduos policijai. Bet ne, apsidairęs aplink davė ženklą praeiti. Dabar jau buvau laimingas, viltis išvažiuoti padidėjo. Parone nedaug žmonių, bet jie visi su leidimais, o aš be. Bėgioju prie kiekvieno atėjusio traukinio, visi kariški. Daugumas jų ligoninės — evakuoja į Vokietiją; stipriai sargyba saugoja, kad kas svetimas neįliptų. Pagaliau prisižiūrėjau, kad vienintelė galimybė patekti į traukinį tai per langą, įlįsti. Nusiziūrėjau patogesnę vietą, parodžiau stovinčiam kareiviui prie lango konjaką ir daviau ženklą, kad noriu įeiti į vidų. Langas tuoj atsidarė, ir du kareiviai mane įtraukė į vidų. Atidaviau butelį ir padėkojau už draugiškumą. Nespėjau nei atsisėsti, atėjo sargybinis ir paėmęs mane už kalnieriaus sušuko: “Raus, Schwein” — (lauk kiaule). Taip išprašytas jaučiausi susigėdęs ir visiškai praradęs viltį išvažiuoti.

Jau temsta, o aš bastausi iš vieno perono galo į kitą, be jokios naudos. Teks nakvoti perone. Netikėtai pamačiau ateinant grupę žmonių. Civiliai apsirengę. Atpažinau lietuviškos policijos saugumiečius. Viršininkas, pažinęs mane, pamerkė akimi, ir aš bematant atsistojau jų eilėje. Mus nuvedė tolokai

nuo stoties prie stovinčio traukinio. Prie durų stovėjo sargybiniai ir tikrino įeinančiųjų dokumentus. Kas man daryti — neįleis. Apsidairiau aplinkui ar nebūtų kur galima įlįsti tarp vagonų, gi žiūriu — gale traukinio prikabintas pilnas anglių vagonas ir kelios galvos kyšo virš anglių. Žaibo greitumu atsidiūriau prie vagono ir užsirioglinau ant anglių. Čia mane sutinka pažįstamas advokato Gruodžio veidas, kiša ranką, nori man padėti. “Dieve tu mano, kurgi mes susitikome”, spaudžiu kolegą ranką ir žiūriu kaip skanduolis ištrauktas iš vandens. “čia”, sako, “mano žmona ir dukrelė, pabendrausime...”

Važiuojame palengva. Privažiuojame Lentvarį. Ant Vilniaus lėktuvai pakabino dideles šviesas ir ėmė bombarduoti miestą. Sustojų traukinys ir liepė išlipti iš vagonų. “Ne”, manau sau, “tiek vargo turėjau kol įlipau, dabar aš geriau pasiliksiu ant anglių vagono ir pažiūrėsiu į degantį Vilnių, kaip Neronas į degančią Romą”. Po valandėlės traukinys ėmė judėti ir slinko pirmyn. Vilniaus gaisrų nušviestos žaros ilgai buvo matomos. Taip atsisveikinau su Vilniumi.

Kaune pasilikau porai dienų. Norėjau susitikti su draugais ir aplankyti savo sklypą, kurį turėjau nusipirkęs Saulės gatvėje ir prieš metus buvau apšodinęs žagarinėmis vyšnelėmis. Norėjau žinoti, ar visos prigijo ir ar daug naujų namų žmonės prisistatė. Kaune nesijautė jokios panikos, viskas vyko normaliai. Daug kas tikėjo, kad atmuš rusus ir galėsime grįžti į Vilnių. Atrodo, kad frontas kažkur Lietuvoje sustojė.

(Bus daugiau)

NAUJI LEIDINIAI

LKVS "RAMOVĖ" VEIKLOS II dalis baigiamą spausdinti pranciškonų spaustuvėje, Brooklyn, N.Y., Knyga Kario formato, 412 psl., 403 nuotr. Leidėjas — LKVS "Ramovė" CV, red. Balys Raugas.

Iš spaudos išėjo poetės Marijos Aukštaitės knyga *Išėivės Mėnuarai — Montrealio Dienos*. surinko Hedino Typesetting, spausdino Litho-Art Ltd., Toronto. Išleido Marijos Aukštaitės Literatinis fondas. Knyga 180 psl. Kaina \$12. Galima įsigyti sekančiai: A. F. Navikevičius, 46 Arthur Mark Drive, Port Hope, Ontario Canada L1A 3X1.

LIETUVOS GENEROLAI

(papildymas)

Dėl kai kurios abejotinos informacijos *Kario* 7, 8 ir 9 numeriuose spausdintame rašinyje apie Lietuvos generolus buvo neįtrauktas:

50. GRIGAITIS Juozas gimė 1881. III.12 Paraišupio km., Sasnavos vls., Marijampolės aps. Apie jo išėitą karinį mokslą žinių nėra, tik žinoma, kad 1919 m. kurį laiką buvo kariuomenės intendantu. 1922 - 1926. X.19 buvo Kariuomenės teismo narys, kada pasitraukė atsargon gen. ltn. laipsni. Neaišku, ar tą laipsnį turėdamas dar tarnavo Kar. teisme, ar gavo tik išėidamas į atsargą. Vėliau tarnavo Kauno apygardos teisme ir Vyriausiam tribunole. Mirė 1947. I.9 Dorothy, New Jersey, JAV.

V. Statkus

IŠ LAIŠKŲ REDAKTORIUI

Dėka gen. št. plk. A. Valušio *Karyje* 1987 m. (Nr. 7, 8, 9 ir 10) ir 1988 m. (Nr. 1, 2) buvo atspausdintas "Karininkų metraštis 1939". Tai svarbus

mūsų kariuomenės dokumentas. Metrašatyje yra netikslumų laipsniuose ir gimimo datuose, bet tai neužtemdo šio dokumentinio leidinio svarbos.

Dvi Karo mokyklos laidos — XX ir XXI- buvo išleistos po šio "Karininkų metraščio 1939" išspausdinimo, ir tos dvi laidos neturėtų būti užmirštos, o prijungtos prie šio metraščio.

Neseniai iš spaudos išėjo knyga *Lietuvos ginkluotos pajėgos 1918-1940*. Autorius V. Statkus. Knyga yra turininga, įdomi ir labai svarbi, nes aprašo mūsų kariuomenės eigą. Tai reikšminga istorinė knyga, i visi mes privalome būti dėkingi autoriui. Pats autorius savo pratarėje (psl. 5) pasisako, kad gali būti netikslumų aprašymuose. Ir skaitant tie netikslumai pastebimi, tačiau, jie galima patikslinti, nes dar yra gyvų liudininkų, prisimėnančių įvykius ir galinčių netikslumus patikslinti. Pvz. psl. 156 lentelė 65 rodo: "Dviratininkų būrys — 72 motociklai ir 1 dviratis". Turėtų būti: 72 dviračiai ir vienas motociklas. Ir vėl psl. 157 lentelė 66 "Iš viso kavalerijos pulke 13 dviračių ir 78 moto-

PATAISOS

1986 m. *Kario* Nr. 4, psl. 167, prie paveikslo įdėtas parašas: "Kpt. P. Jurgėla sega gėlę g. kons. J. Budriui". Turi būti: "Kpt. P. Jurgėla sega Amerikos Lietuvių Legiono garbės ženklą (Vyčio kryžių su Amerikos vėliavėle) g. kons. J. Budriui".

1987 m. *Kario* Nr. 7, psl. 305, prie paveikslo "Husarų pulko karininkai apie 1931 - 32 m." išspausdinta: "Sėdi iš k.: Bačkus, A. Valušis, Lepecha..." Turi būti: "J. Bačkus, A. Valušis, Pranas Sližys (plk., ilgametis pulko gydytojas). greta vyr. kariuomenės kapeliono kun. V. Mirono sėdi pulko kapelionas kun. Vaišnora. I eilėje paskutinis yra pulko veterinarijos gydytojas Kvedaras, miręs JAV-se.

P. Jurgėla

ciklai". Turi būti 13 motociklų ir 78 dviračiai. Atrodo, klaidos įvyko per neapsižiūrėjimą.

Manau kad ir kiti skaitytojai bus pastebėję pasitaikančių netikslumų, kuriuos reikia pranešti *Kariui*

Mano konkretus siūlymas **K a r i u i**: 1. paaskirti vieną *Kario* laidą visam šio metraščio perspausdinimui pakartojant jau anksčiau net šešiuose *Kario* numeriuose spausdintas metraščių ištraukas, prijungiant ir XX ir XXI laidų karininkų pavardes. 2. Į tą *Kario* numerį įjungti ir visus pastebėtus *Lietuvos ginkluotos pajėgos 1918 - 1940* knygos netikslumus.

Šitoks *Kario* numeris gražiai pasitarnautų ir metraščio pilno vaizdo išlikimui, o taip pat būtų ir gražus *Lietuvos ginkluotos pajėgos 1918 - 1940* knygos papildymui bei praturtinimui.

Aš maloniai prašau užinteresuotus *Kario* skaitytojus tuo reikalu pasisakyti ir prisidėti prie mano pasiūlymo, kol dar nevēlu.

Stasys Kuzmickas-Kuzė

SKAITYK IR PLATINK KARI!

PENTAGONO LEIDINIO APŽVALGOS UŽBAIGA

Pavojus, kad jie gali pasivyti vakariečių pasiekimus, verčia JAV ir jų sąjungininkus skirti vis daugiau dėmesio ir lėšų šiai sričiai. Vienos ar antros pusės žymi pažanga kurioje nors srityje gali priversti kitą pusę savo darbą kreipti tam tikra kryptimi, tuo paveikiant visą tyrimų programą. Pvz., didelė pažanga puolamojo ginklo plėtojime priverčia kitą pusę plėtoti atitinkamą kontra priemonę. Neužtenka naują priemonę sukurti; reikia pagaminti reikiamą jos kiekį, apmokyti tarnybas ją naudoti, ją įlieti į karinę organizaciją, sukurti jai naudoti efektingą taktiką.

Nors sovietai į gynybos srities tyrimus ir plėtojamą investuoja daugiau už JAV, vis tik šių dar nėra pralenkę dėl savo produkcijos problemų. Tačiau jau ir tuos turimus elementus jie sugeba suvesti į labai efektingas ginklų sistemas. Sovietai praeityje akcentavo gamybos kiekius, bet dabar pradeda vis daugiau kreipti dėmesio į kokybę, į saavo ginklus ir kitas priemones įvesdami vis daugiau vakariečių technologijos — įgytos legaliai ar nelegaliai. Tuo būdu sovietai sutaupodaug laiko ir lėšų, reikalingų tokiai technologijai sukurti. Sovietų greita pažanga šioje srityje išryškina reikalingumą geriau apsaugoti nuo tokio nelegalaus technologijos įsigijimo.

Labai svarbų elementą karinėje technologijoje sudaro mikro elektronika ir kompiuteriai. Jų pardavimas ir eksportas yra griežtai kontroliuojama-

mi, bet įvairiais nelegaliais būdais ir keliais sovietai yra įsigiję nemaža tos srities medžiagos, tuo sudarydami rimtą grėsmę vakarų pirmavimui.

Aerodinamikos srityje sovietai turi labai gerai aprūpintas, modernias tyrimo priemones, vieną didžiausių pasaulyje vėjo tunelių. Sovietai sugebėjo pasekti vakaruose daroma lėktuvų konstruavimo pažanga ir kai kur ją pralenkti. Vis tik, vakarai dar išlaiko savo pirmavimą šioje srityje.

Tiek JAV, tiek ir sovietai intensyviai dirba visoje eilėje modernios technologijos sričių ir ieško galimybių naujus atradimus pritaikyti karo reikalams. Tai labai specializuotas darbas, su kuriuo smulkiau susipažinti norintiems tų sričių profesionalams galima rekomenduoti pastudijuoti čia aptariamą leidinį. Čia užteks tik paminėti, kad kai kuriose šakose pirmauja JAV ir jų sąjungininkai, gi kitose — sovietai.

Technologijos naujienas sovietai greičiau už vakariečius pritaiko ir įveda į savo ginklavimą. Nors ir nepasiekė vakariečių lygio, tie jų ginklai yra pakankamai efektingi. Pvz., jie yra išvystę per 18 tipų nuo žemės prieš oro taikinius naudojamų raketų, kurios įvairiuose vietiniuose konfliktuose buvo panaudotos su mirtinu veiksmingumu. Kai kurios iš tų raketų viršija vakariečių raketas. Daug jų tankų yra padengti sprogstamomis plokštėmis, neutralizuojančiomis vakariečių prieššarvinius ginklus.

Laiko slinktyje karyba keitėsi

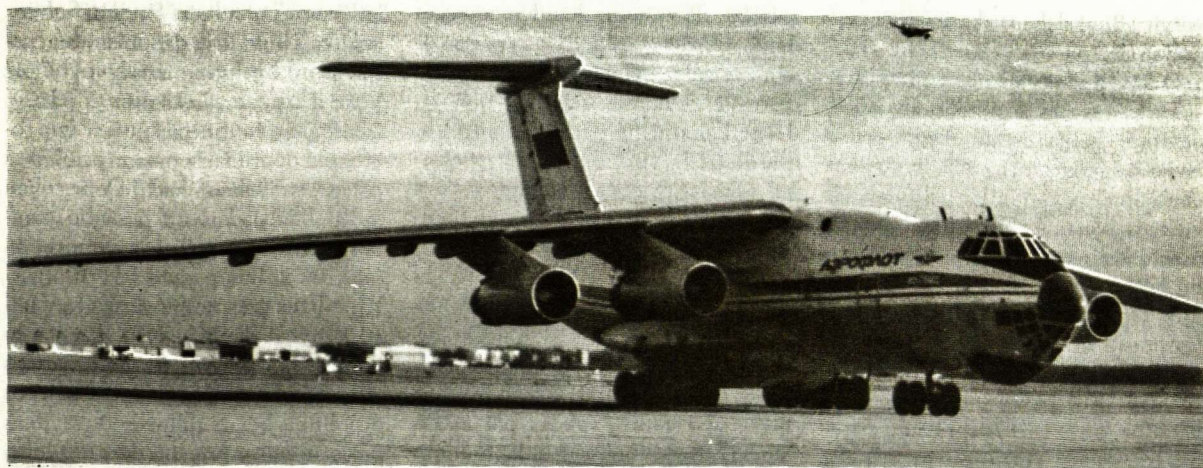
keičiantis judrumui, apsaugai, doktrinai, apmokymui, ginkluotų pajėgų dydžiui bei organizacijai ir taktikai, kurią jos naudoja savo tikslams pasiekti. Naują faktorių sudaro nauja technologija, taikoma ginkluotose pajėgose, galinti atnešti staigmenų. Dėl šios priežasties į technologiją reikia kreipti ypatingą dėmesį.

Jau dabar žinomi technologijos patbulinimai ir naujienos visai pakeitė sausumos, jūrų ir oro karo vaizdą ir yra pagrindo laukti, kad ateityje tas vaizdas dar keisis, atnešdamas didelių netikėtumų.

II.9. 1979-ųjų dešimtmetį JAV buvo įsivyravusi nereali pažiūra į priešų grėsmę ir buvo vis mažinamos gynybai skiriamos lėšos, tuo pačiu mažinant šalies saugumą. Tuo pačiu didėjo sovietų galimūmų ir augo jų nesukalbamas. Jie pasinaudojo ta padėtimi ir įsitvirtino Etiopijoje, Pietų Jemene, Angoloje, įsiveržė į Afganistaną. Sovietų užmačios ir veržlumas nesumažėjo ir šiame dešimtmečiuje, bet labai pasikeitė JAV reagavimas į tokią jų laikyseną. Dabar sovietai grįžo prie rimtų ir realių derybų.

Biudžetiniai sumetimai verčia JAV vėl žymiai riboti gynybai skiriamas lėšas. Buv. gynybos sekretorius Caspar Weinberger sakė, kad šykštumas turi savo kainą: tai didesnis pavojus JAV-bėms ir jų sąjungininkams dėl mažesnių lėšų gynybai. Toks pavojus retai pasirodo iš karto; jis auga pamečiui. Gynybinio potencialo sumažėjimas privers JAV susiaurinti savo įsipareigojimus įvairiose pasaulio vietose, tuo sudarant progos sovietams stiprinti ten savo įtaką.

Gorbačioviui paskelbus persitvarkymą ir atvirumą, daug vakariečių demokratų tikisi sovietų valstybės ir visuomenės sudemokratėjimo, bet dar nėra žymių, rodančių, kad sovietai atsisako savo pasaulinės ekspansijos užmojų ir kad jie lėtina savo karinės galios plėtimą. Gorbačiovas nepatenkintas sovietų ūkine veikla, bet jos stiprinimas nebus daromas karinės galios mažinimo kaina. Vienas ūkinės galios stiprinimo motyvų yra sukūrimas tvirtesnio pagrindo kari-

Iljusion — 76 transporto lėktuvas, karo metu tinkamas karinio transporto reikalams

niam pajėgumui. JAV gynybos politika negali būti remiama sovietų pareigūnų deklaracijomis ar viltimis, kad Kremliaus elgsena taps saikingesnė. Reikia užsitikrinti, kad JAV turės priemones atremti sovietų grėsmę, parodomą sovietų veiksmais ir potencialu, o ne pasikliauti jų žodžiais.

Bendrai imant, abiejų pusių strateginė pusiausvyra yra pastovi. Tačiau, ši padėtis gali pasikeisti. Ji priklauso nuo to, kiek sovietai mato galimumo savo politinių ir karinių tikslų pasiekti panaudodami savo strategines atominės pajėgas. JAV privalo ir toliau stiprinti savo atominio puolimo ir apsigynimo pajėgumą, tuo parodant sovietams, kad strateginėje atominėje srityje jie neturi išnaudotinos karinės pirmenybės.

Regioninė ir funkcinė pusiausvyra yra komplikauta ir tarpusavy priklausoma. Europoje daugelyje sričių VP sugebėjo savo ginklų produkcija ir modernizavimu pralenkti NATO pajėgas. Ši padėtis reikalauja atitaismo.

Dėl visos eilės labai kritiškų politinių, karinių ir ūkinių priežasčių Viduriniai rytai ir Pietvakarių Azija kelia JAV didelio rūpesčio. Vietiniai pusiausvyros santykiai tarp Irano su Iraku, arabų su Izraeliu, Indijos su Pakistanu sudaro labai svarbius faktorius sprendžiant konflikto tame regio-

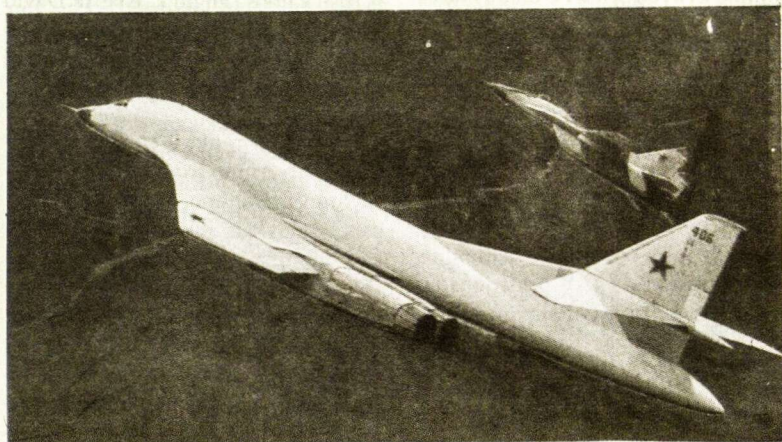
ne galimumus. Sovietų artumas prie Persų įlankos duoda jiems žymių pirmenybių, kurias atsveria to regiono valstybių aiškus nusistatymas likti laisvomis nuo sovietų dominavimo. Jei sovietai pabandytų to regiono naftos laukus paimti karine jėga, jie turėtų išlaikyti ilgą ryšio ir tiekimo linijas labai sunkioje vietovėje, kur jos būtų puolamos ir nutraukiamos. Taip pat, JAV Europos centre yra sukūrusios vadovavimo centrą (Central Command), kuris įgalina šiame regione greičiau reaguoti į sovietų įsiveržimą.

Sovietai ir toliau stiprina savo pajėgas tolimuosiuose rytuose. Jie ir

jų klientai, Šiaurės Korėja bei Vietnamas, tebeturi kai kurių pirmenybių, bet JAV ir jų sąjungininkai Japonija bei Pacifiko rytinio pakraščio valstybės turi augančią ūkinę galią, kuria remiasi ir auganti galia gintis.

Jūroje JAV ir sovietų poreikiai yra visai skirtingi. JAV ir jų sąjungininkai yra gyvybiniai priklausomi nuo vandenynų tiekimui, jėgoms ir pastiprinimams perkelti. Dominavimas jūroje jiems yra gyvybiniai svarbus kolektyviniam saugumui išlaikyti. Sovietams reikia tik išlaikyti tam tikras zonas.

Intensyvios varžybos vyksta naujos technologijos išvystymo ir pritaikymo

Sovietų tarpkontinentinis strateginis bombonešis "BLACKJACK (NATO terminas), kuris žymiai sustiprina strategines pajėgas.

srityje. Bent dabar vakariečiai čia vyrauja.

O kas gi ateityje?

Didesnės naujos ginklų sistemos, paremtos nauja technologija, reikalauja ilgų laiko tarpų, reikalingų joms ištobulinti, pagaminti ir pakankamai kiekiais įvesti į ginklavimą, kad jos turėtų žymesnio efekto gynyboje. Šalių karinis potencialas kinta palaipsniui. Dėl to ir JAV turi rengtis atremti grėsmes. Kurios iškils po 10 ar 15 metų. Tokioje pat padėtyje yra Sovietų S-ga. Abi pusės junta ir ūkinius varžtus, kurie varžys šių naujų sistemų išvystymą. Turint galvoje sovietų milžinišką investiciją karinėje srityje, nebus nuostabu, kad jie ieškos būdų apriboti ar bent atidėti išvystymą ir išstatymą tokio JAV "žvaigždžių karo", kuris jų dabartinę ginklų sistemą padarys pasenusią.

Sovietų kariniai ekspertai yra bendrai patenkinti savo dabartine ir artimos ateities galia, tačiau rūpinasi tuo, kas bus po 5 ar 10 metų, kada jie numato, kad vakarų technologinė pažanga bus perkelta į naujus ginklus. Rūpestį didina ir abejonė, ar sovietų ūkis įstengs tenkinti visus karinius reikalavimus. Nemaža naujų neatominių ginklų technologijų gali esminiai pakeisti ateities karinę pusiausvyrą. NATO šalyms kuria modernius jautrius ir taikymo technologiją, kurie galėtų žymiai pagerinti neatominę gynybą prieš VP tankų mases.

Padidintas taiklumas ir didesnės neatominių sprogmenų įvairumas, kartu su masinėmis orinėmis operacijomis karo veiksmų pradžioje galėtų būti svarbus veiksnys iš sovietų pusės, kurį galėtų neutralizuoti NATO taktinių balistinių raketų gynyba. Tylesni sovietų povandeniniai laivai apsunkintų JAV prieš juos nukreiptą gynybą, o palengvintų jų panaudojimą prieš vakariečių jūrų transportą.

Sovietų pastangos pertvarkyti savo ūkį nebus lengvos ir be rizikos. Totaliniai iš centro kontroliuojamo ūkio pertvarkymas gali turėti ir politinių

pasėkų. Panašioms bandymams yra buvę opozicijos praeityje, yra opozicijos ir dabar. Gorbačiovas nori ūkio geresnio veikimo, bet jis nenori atleisti komunistų partijos kontrolės. Šie du tikslai yra vienas kitam priešingi. Gorbačiovas gali bandyti ieškoti pusiausvyros, kuri gali pasirodyti nepasiekiamo. Jei jis bus per atsargus, ūkio pagerėjimo gali ir nebūti. Jis jau sukėlė žymios opozicijos iš komunistų partijos ir valstybės biurokratų, kurie yra griežtai priešingi jų asmens galios ir įtakos suvaržymams. Jei Gorbačiovas reformą vykdys per ambicingai, atkirtis jam gali sukelti nenumatytų politinių ir socialinių rezultatų. Grynai kariniu požiūriu, tikros reformos galutinės išdavos bus žymiai sumažintos karinės išlaidos ir sumažinta karinė struktūra.

Nežiūrint to, kokie bus galutiniai

"atvirumo" rezultatai Sovietų S-goje, ar kokios bus viltys dėl prasmingų pasikeitimų, galutinė atsakomybė už Vakarų saugumą lieka mūsų rankose. Bendra tarptautinė sistema ir nuo sovietų nepriklausomos priešiškos pajėgos reikalauja, kad JAV ir toliau neštų didžiąją laisvojo pasaulio gynybos išlaidų naštą. Tai nėra pesimizmas, tik realus padėties vertinimas. Kremliaus grėsmė tik verčia JAV leisti gynybai daugiau lėšų, kai jos to norėtų, bet praeitų 40 metų patirtis parodė, kad JAV ginkluotos pajėgos ir politinis bei moralinis vadovavimas privertė mūsų priešininkus nesileisti į pavojingus susidūrimus, kartu duodamas pavergtiesiems vilties išsilaisvinti iš tironijos ir priespaudos. Galutinėje išvadoje visa priklauso nuo mūsų bendros valios likti laisviems.

S. T.

SPETSNAZ

— smogiamieji Sovietų Rusijos kariniai daliniai arba kariuomenė kariuomenėje. Iš tų daliųjų į Vakarus pasitraukusio knyga

Didesnės valstybės turi parinktus kariškus dalinius. Sovietų Rusijoje tokius vienetus prižiūri, kontroliuoja jų kariuomenės slaptoji grupė, vadinama GRU, o jų parinktieji vadinami **spetsnaz**. Apie tuos kariškus junginius atspausdinta į Vakarus pasitraukusio vieno iš **spetsnaz** organizatorių, pasivadinusio Viktor Suvorov, iš rusų kalbos į anglų k. išvertė David Floyd. Knyga iliustruota, kietais viršeliais. Trumpai žvilgtelkime, kas tenai parašyta.

Įvairiai parenka į **spetznaz**. Vienas iš patvarumo įrodymų, net vadovavimui privalumo — atlaikyti botagais, rapnykais mušimą. Pastebėta, kad kalmukai, mongolai ir čigonai geriausia atlaiko tokią "pilietybę". Jie mokomi visad atminti tris dalykus: nepasistikėk, neprašyk (nemaldauk), nebijok. Jie nekreipia dėmesio mirčiai, kaip ir nesiskaito su kito mirtimi. Jei jie kaip žmonės pajunta, išreiškia šuns įkandimą — toks nebus geras **spetsnaz** — per švelnus. Ilgai

niui patirti koliojimai, mušimai, paniekimai, žiaurūs apmokymai — juos padaro nepamainomai "briljantinius" žudikais. Jie nesibijo basi bėginėti sniege, klampoti dumble. Betgi dauguma "spetsnazų" yra slavai. Žvilgtėterėjus, juos nelengva atskirti nuo kitų, kaikurie skambins gitara, uniformos gerai tiks. Žinanties gali atrodyti keista, kodėl Sibire kariškame vienetė vaikšto parašutininkai. Toksai atostogų buvo pasiūstas į Ispaniją kaip eilinis turistas. Ispanija? Kodėl Ispanija? — Prisiminate civilinį karą Ispanijoje? Iš tenai į Sovietų Rusiją buvo išvežta daug vaikų. Štai kodėl tasai Roberto pasiūnčiamas į Ispaniją pasižvalgymui, jis jau negalvoja kaip ispanas.

Bandykime atsakyti, ar kokiais nors tikslais į Bolševikiją nenuvežta vaikų iš Kubos, Nikaraguvos, Angolos, Vokietijos, gal ir iš Lietuvos, Vengrijos... Jau senokai, šimtas metų ar daugiau, Rusijoje gyvena vokiečių, 1979 metais jau buvę 1,846,000. Kiek iš jų dabar jaučiasi esą vokiečiai? Pa-

vardė Stolz, Weiss ir t.t. nereiškia, kad tai vokiečiai, gali būti "spetsnazas", Jų gretose yra turkų, kurdų, graikų, korėjiečių, suomių ir kitokių. 54 psl. rašo, kad Sovietų Sąjungoje nemaža gimusių skirtingose tautybėse, vardina ukrainiečius, latvius, lietuvius, estus, armėnus ir uzbekus — iš jų nemaža yra "spetsnazuose". Negirdėjo, kad būtų tautybių vienetai, jie vis sumaišomi.

DĖMESYS SPORTININKAMS

Sovietų Rusijoje sportas nacionalizuotas. Bolševikai į sportą nežiūri kaip į paskirų asmenų pramogą, bet kaip panaudojimą plačiajai visuomenei. Pavienio asmens pramogai sporte bolševikai neišleidžia nei vienos kapeikos, visas daroma kiek galint platesnių sluoksnių apjungimui. Ir tai ne vien raumenis stiprinančiuose užsiėmimuose, bet taip pat biljarde, golfe ir kituose "pramoginiuose" užsiėmimuose. Bolševikai neturi jokio noro pavienius žmones daryti laimingais.

Rusai-sovietai į sportą įtraukė milijonus žmonių, kiekvieną jų stebi. Jiems ypač svarbūs pasireiškę gimnastikose, čiuožimuose, krepšinyje, tinklinyje, ledo ritulyje, šaudyme, skridimuose, bokse, karate "biathlon" varžybose ir panašiai. Daugeliu atvejų bent kiek ryškiau pasireiškiančius stengiasi įtraukti į Centrinį Sovietų Kariuomenės klubą, vadinamą ZSKA. Bolševikai 1979 metais paskelbė, kad ZSKA nariai jau buvo laimėję 850 Europos čempionatų, 625 pasaulio čempionatus, 182 olimpinis čempionatus, jie turi 341 Europos ir 430 pasaulio rekordų.

Rusams-komunistams svarbu, kad jų žmogus bent puse sekundės būtų greitesnis už jo galimą priešą, bent vieną milimetrą toliau nušoktų — to užtektų laimėjimui. Ne visi ZSKA sportininkai yra spetsnaz nariai. Sportininkai šaukiasi ne reguliariems kariniams apmokymams, kad reikalui ištikis turėtų kariniai paruoštus. Iš kariuomenės, laivyno, aviacijos

spetsnaze tarnauja ne vien vyrai, bet ir moterys. Į moteris kreipiamas ypatingas dėmesys, nes kur nors prieš krašte atsiradęs ar iš oro išmestas vyrų būrys gali greičiau sukelti įtariamą, kai "švelnios" moterys kitaip vertinamos, o smogiamoji jėga būtų tokia pat.

Bolševikijoje sportas gali talkinti politikai, net pavaduoti. 63 psl., rašo, kad Sovietų Rusijos okupuotas Pabaltės valstybes Estiją, Latviją, Lietuvą Vakarų kraštai tebelaiiko okupuotais. Sovietai sako "gerai, jūs nepripažįstate *de jure* tai pripažinsite *de facto*. Ir Maskvoje praveštoje olimpiadoje Vakarų kraštų sportininkai dalyvavo sportinėse varžybose Baltijos kraštuose, ko sovietai norėjo. Sovietų globojamas "Dinamo" sporto klubas yra tiesioginėje KGB priežiūroje.

Jaunimas, vaikai kurie domisi kariniais reikalais paimami atskiron bolševikijos kariuomenės globon, sudarant pėstininkų aviacijos, laivyno dalinius, sutrumpintai vadina DO-SAAF, juose yra apie 15,000,000 sovietinių jaunuolių. Jiems vadovauja pensininkai kariškiai, generolai, admiralai. Nuo 1941 m. tokių dalinių grupės veikė Vakarų Fronte, vadovavo Artur Sprogis (83 psl.).

GRU parenka daugybę slaptų agentų, dažniausia priešingų valstybių sostinėse ar svarbiuose miestuose, centruose. Jie įvairių rūšių žmonės, užverbuoti gal mokyklos laikais gal neseniai. Tokie įvairiai šelpiami, turi plačias pažintis, gyvena skirtingose vietovėse. Sovietai stengiasi užsienyje gyvenančius patraukti 55-65 metų, netarnavusius kariuomenėje, neturėjusių priėjimo prie slaptų dokumentų, neturinčius ginklų, nemokančius karinių kautynių, niekad nebusius Sovietų Sąjungoje, niekad nesutikusius sovietų piliečių — gal tai būtų žvejai, gaisrininkai, gelžkeliečiai, namų sargbai, įskaitytinai moteris. Jų niekas neįtars, kad tarnauja spetsnaze.

Reikalui ištikis, spetsnaz laivai plaukioję Švedijos, Anglijos ar kito-

kiomis vėliavomis, jų agentai sunaikintų siauruose ruožuose radaro, signalizacijos stotis tuo paruošiant saugų lauką jų tankams, lėktuvams. Numatoma, kaip reikėtų užimti Freiburg i. Br. esančias amerikiečių būstines, išsidėstyti prie Reino upės, užimti Bonn ar München. Norvegijoje jiems reikėtų patikimos atramos kautynėms Atlanto vandenyne, ir t.t. (189 p.).

Knygos pabaigoje duodamas spetsnaz organizacijos vadovybės brėžinys.

Spausdinta įdomių nuotraukų apie spetsnaz pratybas: jie plačiai mokomi naudoti kastuvėlius, parodyta kaip ore skrendantis kastuvėliu trenkia į taikinį, tenai jau pora kitų įkirstų kastuvų. Šiuo atveju prisimenu, kaip rusai-komunistai kastuvų smūgiais patikrindavo nušautus: kastuvėliu perskėlus galvą panaikinamos viltys sužeistajam atsikelti ir paliudyti apie komunistų baisenybes. Apie tokius sovietų "žygdarbius" knygą parašė plk. Jonas Petruitis (1891 - 1943), per stebuklą išlikęs gyvas Červenės žudynėse, knygos antraštė: *Kaip jie mus sušaudė*. Knygos dvi laidos (1942 m. ir 1943 m.) išspaudtos vos išspausdinus. Knyga išversta į vokiečių, anglų, italų, kalbas. Reikėtų pakartoti lietuviškai, išleisti rusiškai.

Atspausdina nuotrauką sportininko Makhmud Umarow, spetsnaz nario, du kart laimėjusio olimpinuose pasirodymuose. Sovietų kariuomenės majoro Afganistane užsivilktoje uniformoje matyti raudoni atlapėliai ant švarko, pažymint jo ypatingą pasižymėjimą spetsnaze. Bolševikų kareivis su vilkiniu šunim laukia vokiečių tankų puolimo. Antrojo Pasaulinio karo metu, prie šuns pritvirtintas 4 kg. stiprių sprogmenų, šuo išmokytas pulti tanką, prisilytėjęs susprogdintų. Sovietų brėžinys smulkmeniškai nurodo JAV-ių atominių ir kitokių bombų sandėlius Yokosuka vietovėje, netoli Tokyo, Japonijoje. Afganistane rusai su apmokytais šunimis prieš ieškojimai. Mažas bolševikų povandeninis laivas (gal vienam žmogui), "moksliniais" tiks-

ATĖJO VALANDA PADĖTI LIETUVAI

(Visuotinio pritarimo verti sakiniai iš 1988 m. gruodžio 20 d. Draugo)

Okup. Lietuvoje šiuo metu vyksta tautinis ir kultūrinis atgimimas. Didelės permainos Sovietų Sąjungos gyvenime ir pavergtoms tautoms teikia daug vilčių atsikelti iš ilgalaikės priespaudos, sustiprėti tautiškai, dvasiškai ir gyvai išlikti. Tačiau ir blogiausiu atveju daug kas laimėta. Kaip nepriklausomo gyvenimo dvidešimtmetis suteikė jėgų lietuvių tautai dvasiškai ir fysiškai atgimti, taip dabartinis vos pusmetį trukęs laisvesnio gyvenimo periodas yra labai naudinga injekcija tautiniam atgimimui dar dešimtmečius išsilaikyti.

Tautinį atgimimą sukėlė, jį ligi šių dienų judina dvi ryškios organizacijos: Lietuvos Persitvarkymo sąjūdis ir Lietuvis Laisvės lyga. Pirmoji legalizuota, antroji, ilgus metus veikusi pogrindyje ir tik dabar pradėjusi

viešai reikštis, vis dar nesiregistruoja draugijų registruose. Yra ir daugiau politinių judėjimų.

Tačiau niekur negirdėti, kad dabartinėje lietuvių veikloje vienu ar kitu būdu reikštųsi mums žinomų gal 15 partijų liekanos, kurių kai kurie likučiai sudaro išėivijoje veikiančių Vliką. Greičiausia, kad tų liekanų Lietuvoje nebėra. Bet kaip ten kas bebūtų, labai gerai, kad dabartinės Lietuvos atveju visi mūsų politiniai veiksniai yra vieningi.

Reikia pasidžiaugti, kad dabartiniai sąjūdžio bei rezistencijos-darbuotojai politikos dalykuose turi šviesų protą, galbūt net šviesesnį ir įžvalgesnį, kaip išėivijoje veikianieji veiksniai, kurie Lietuvos išlaisvinimą mato tik Amerikoje. Štai mus neseniai pasie-

kusiame *Sietyno*, jaunųjų kultūros mėnraštyje, skaitome (II-89 psl.) dr. Vytauto Kubiliaus (literatūrologas, gim. 1928 m.) rašinį, kuriame randame tokius žodžius: "Jokie gelbėtojai neateis Lietuvai iš šalies, kaip niekad os neatėjo. Tauta gali išlikti tik savo pačios pastangomis, žūtūtinai įsikibusi į savo gimtąją žemę, išlaikydama kylančią demografijos kreivę, jausdama visus jungiantį istorinio likimo šventos kalbos ir iškentėtos kultūros bendrumą. Ji turi būti tvirta, išmintinga, blaivi ir atsargi, kad jos genetinis fondas nebūtų suniokotas alkoholio ir chemikalų. Dabar tautai gresia ne tiek trėmimai (stalininio imperializmo restauracija, žinoma, galėtū atnaujinti prekinų vagonų maršrutus į Magadaną ir Vorkutą), kiek moralinė ir fizinė savižudybė, sparčiai didėjantis debilų skaičius".

Ilgai užsitęsusi sovietinių rusų okupacija (1940 - 1988) labai nuskurdino pavergtas tautas, taigi ir lietuvius. Pats M. Gorbačiovas Aukščiausios tarybos prezidiumo posėdyje 1988.XI.26 Kremliuje, diskutuojant Estijos savivaldos klausimą, pakartotoj o Sovietų S-gos konstitucijos žodžius, kad "Žemė, jos gelmės, vandenys ir miškai yra bendras visos tarybinės liaudies turτας ir išimtinė valstybės nuosavybė, visaliaudinis turτας".

lais nuleidžiamas prie Gibraltaro (Atsiminkime, 1987 metais prie Švedijos krantų buvo pastebėta mažų "nežinomų" povandeninių laivų, kurių švedai negalėjo sugauti). Rusų narai (angliškai "frogman") išsirikiavę prie Ekvadoro pakrančių. Jūrininkų spetsnaz grupelė iš Baltijos laivyno. Mergaitė iš DOSAAF dalinio su specialiu taikomuoju šatuvu. Parodyta, kaip spetsnazė sutvarko (nugalabija) priešininką vyrą.

Šiose eilutėse trumpai suminėta kai kas iš tos knygos. Kiek tenai teisybės, kiek "padailinimų" — tegalima spėlioti. Manytina, "padailinimų" nedaug. Su knyga vertėtų susipažinti

ne tik vadovaujantiems lietuviams. Turinys parengtas labai neatydžiai, tyčia nutylėta, nes neįrašyta Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Gudija, Ukraina. Todėl aiškiai ryškūs autoriaus noras ir nusistatymas tų valstybių, tautų neminėti, kad nepakenkus Sovietų Rusijos "vienybei". Panašiai elgiasi ir tariamieji JAV-ų valstybininkai, politikai — nutyli Lietuvą, lietuvius, terašo apie sovietus, rusus, nors asmeniškai jie (amerikiečiai) daugelį sykių garbino, aukštino lietuvius.... lietuviams, ne savo atsiminimų knygoje.

Laukiant iš okupuotos Lietuvos lietuvių, juos Vakarų valstybėse pri-

imant, globojant geriau kaip savo gimines — atsiminkime, tam tikras jų skaičius gal jau negalvoja kaip tikri lietuviai, gal jie jau paplauti komunizmo nuodų, tikrai nuo užsienio artimųjų slepia. Atsarga gėdos nedaro.

Viktor Suvorov, *Spetsnaz. the Inside Story of the Soviet Special Forces*. Translated from the Russian by David Floyd. 213 p. Išleido W. W. Norton & Company, New York, London, 1988.

Anksčiau išleistos to paties autoriaus parašytos knygos: *The Liberators, Inside the Soviet Army, Soviet Military Intelligence, Aquarium*.

P. JOTVINGIS

Taigi ir žemės vaisiai priklauso Rusijai.

Bet dabar atėjo laikas ir atsirado didesnė galimybė Lietuvai dar daugiau padėti. Štai JAV Liet. Bendruomenės vadovai paskelbė spaudoje ir išsiuntinėjo laiškais atsišaukimą į Amerikos lietuvius, kuris pradėtas mūsų kardinolo V. Sladkevičiaus žodžiais išsivijai: "Kalbėkitės viena kalba taip, kaip mes darome Lietuvoje"! LB vadovai konkrečiai pateikė projektą sutelkti 250,000 dolerių auką besilaisvinančiai tautai. Nurodyti ir kai kurie konkretūs reikalai: dovanoti Lietuvai 100,000 egz. A. Ša-

pokos redaguotos Lietuvos istorijos išleidimui, dovanoti įvairios literatūros ir kitų priemonių švietimo institucijoms, finansuoti Sibiro lietuvių sugrįžimą į tėvynę, padėti apsaugoti kultūros paminklus, suorganizuoti modernų ir greitą žinių iš Lietuvos perdavimo būdą. Bet dar toli gražu ne viskas LB vadovų atsišaukime surašyta. Rašytojai siūlo jų parašytus rankraščius, kad būtų laisvajame pasaulyje išleisti knygomis, jie taip pat nori gauti didesnį kiekį pas mus išleidžiamų knygų. Stokoja ir popieriaus, kurį jie galėtų pirkti, kad ir sovietams draugiškoje Suomijoje.

Lietuva nori pas mus atsiųsti savo kultūrininkus, muzikus, dainininkus, ansamblius, chorus. Prašo padėti jų mokslininkams ruošiantiems mokslo darbus. Esanti galimybė atgauti ir atstatyti atimtas bažnyčias, bet trūksta lėšų ir medžiagos.

Jie prašomus dažniau lankyti Lietuvoje ir ne tuščiais kišeniais bei lagaminais.

Atėjo laikas padėti konkrečiai Lietuvai ir lietuviams. Savo pinigines turėtų atidaryti ne tik paskiri asmenys, bet ir mūsų organizacijos, politiniai fondai, nes jau atėjo valanda...

b. kv.

JUOZO ŽIUGŽDOS BLEVYZGOS, PAVADINTOS RINKTINIAI RAŠTAI I IR II TOMAI

Rusų okupuotoje Lietuvoje melagingų raštų paskleidė Juozas Žiugžda (1893 - 1979), bolševikų garsinamas kaip istorikas. Kažin kas man iš okupuotos Lietuvos atsiuntė dvi knygas, pavadintas: *Juozas Žiugžda, rinktiniai raštai*, pirmas ir antras tomai, 336 ir 276 psl. Išleista Vilniuje 1986 m.

Tas knygas peržiūrėjau. Koktu skaityti! Ištiesai dvokia bolševikine, komunistine, rusiška propaganda, melu ir pasibaisėtina neapykanta lietuvių tautai, neapykanta Nepriklausomai Lietuvai, visiems kovojantiems už lietuvių tautos laisvę. Ištiesa eilė pagarbių lietuvių veikėjų pikčiausiai subiauroti, sudergti, išniekinti, mela-

gingais blevyzgojimais bandyti parodyti esą niekingais.

Taip pasibaisėtina prieš lietuvių veikėjus, prieš lietuvių tautą galėjo rašyti tikrai šlykščiai rusišku komunizmu prisisiurbęs tvarinys, ir tokiu save įsirašė Juozas Žiugžda. *Lietuviškoji Tarybinė enciklopedija* XII t. 538 psl. (Vilnius, 1984) apie tą J. Žiugždą paskelbė: "Daug prisidėjo prie Lietuvos istorijos marksistinės lenininės koncepcijos parengimo ir plėtojimo, marksistinės ist. tyrimų metodologijos įtvirtinimo".

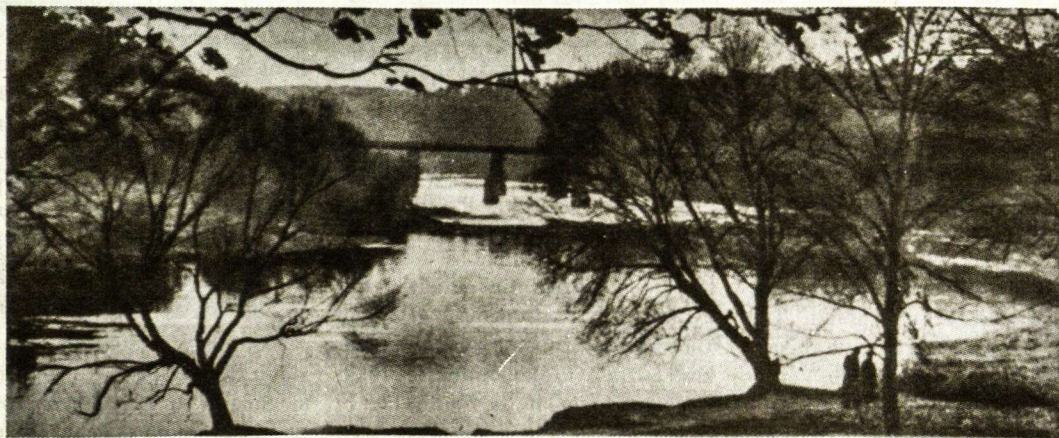
Bolševikinis komunistas Juozas Žiugžda, okupantų rusų patikėtinis ir visiškai įkvailintas jų melų skleidėjas, neabejotinai vertas pasmerkimo, iš-

metimo lauk iš lietuviškos raštijos. Jo paskelbtos blevyzgos gal suklaidino kai kuriuos lietuviškai kalbančius, gal tuo susilpnino lietuvių tautos vieningumą, gal padarėsiu komunistus prieš-lietuviškai veiklai, gal kai ką ir apkvailino.

J. Žiugždos *Rinktiniai raštai* neverti laikyti knygų lentynoje, tokios rūšies knygpalaičių vieta — karštai pakūrentas popieriaus fabrikas.

Be to, toje J. Žiugždos knygoje už bolševikus, prieš lietuvius blevyzgu yra ir rusų kalba. Toksai "istorinis šaltinis" rusų mokslininkams!...

Algirdas Gustaitis

Neris ties Vingio parku

ŽVILGSNIS Į POLITIKĄ

Dr. Jonas Stiklorius

EUROPA

II dalis

Jau 1948 m. tuoj po Antrojo pasaulinio karo, Europos valstybių galvos sušaukė suvažiavimą Hagos mieste, Olandijoje, kurio metu buvo sudaryta "Europos Taryba" (Council of Europe). Į tą tarybą suėjo net 18 valstybių. Jos pirmininku buvo išrinktas belgas ministras Paul Henri Spaak. To suvažiavimo metu anglas Winston S. Churchill pasakė šiuos atmintinus žodžius: "Aš tikiuosi, kad pamatysiu Europą, kurioje visų kraštų vyrai ir moterys laikys save ne tik savo tautos nariais bet ir europiečiais ir galės sakyti bet kuriame Europos krašte — čia aš esu namie".

1949 m. Europos valstybės kartu su JAV ir Kanada įsteigė karinės gynybos sutartį (North Atlantic Treaty Organization — NATO). Pasibaigus karui, aliantai turėjo šitokią problemą: iš vienos pusės — reikėjo užsitikrinti, kad vokiečiai daugiau nebekeltų agresyvių karų; iš kitos pusės — reikėjo ne tik juos per daug nepažeminti, bet užsitikrinti vokiečių ir net jų priešų pripažintus karinius sugebėjimus. Prancūzas Jean Monnet ir kiti valstybininkai surado įdomią išeitį: žinodami, kad plienas ir anglis yra pagrindinės žaliavos ginklams gaminti, pasiūlė jų gamybą išimti iš atskirų valstybių jurisdikcijos ir pavesti ją tarptautinei institucijai. Tokiu būdu karas būtų ne tik draudžiamas, bet ir padarytas neįmanomu. Tad 1950 m. Prancūzijos užsienio reikalų ministras R. Schuman pasiūlė Vokietijai ir Prancūzijai sujungti savo anglies ir plieno pramonės. 1951 m. Paryžiuje šešios valstybės, būtent

Prancūzija, Vakarų Vokietija, Italija, Belgija, Olandija ir Luxembourgas pasirašė sutartį, įsteigiančią Europos Plieno ir Anglies bendruomenę, (European Coal and Steel Community, — ECSC). Europos susivienijimo idėja buvo ir toliau puoselėjama visą laiką. Buvo tariamasi pirmoje eilėje apie ekonominį bendradarbiavimą, kaip sujungti visas Europos valstybes į vieną bendrą rinką (Common Market). Buvo kalbama apie ekonominį bendradarbiavimą, bet aiškiai matėsi ir jautėsi tendencija pereiti iš ekonomijos iš bendros rinkos į politinį susivienijimą. Tad, po ilgų derybų ir svarstymų, 1957 m. Romos mieste, Italijoje, tų pačių šešių valstybių užsienio reikalų ministrai pasirašė dvi sutartis: vieną, sudarančią Europos ekonominę bendruomenę (European Economic Community — EEC, trumpai vadinama Common Market), ir antrą, sudarančią Europos atominės energijos bendruomenę (European Atomic Energy Community — trumpai: Euratom). Tos dvi sutartys, kruopščiai, nuodugniai išdirbtos, sudaro, galima sakyti, tam tikra prasme EEC konstituciją, nors visą laiką buvo turima galvoje, kad EEC galutinis tikslas yra Europos politinis susijungimas.

Yra esminė, elementari tiesa, kad juo didesnė rinka, tuo geriau ir prekybininkui, ir fabrikantui. Tad jau 1958 m. EEC pradėjo šalinti ir panaikinti tarpusavio ekonominio ir prekybinio pobūdžio kliūtis, muitus etc. Šį veiklą pasirodė esanti tokia gera, tikslu ir naudinga, kad, tokio pavyzdžio

patrauktos, 1973 m. į EEC įstojo dar trys valstybės: Didžioji Britanija, Airija ir Danija. 1981 m. į EEC įstojo Graikija, o 1986 m. dar ir Ispanija ir Portugalija. Tokiu būdu dabar Europos bendrąją rinką — EEC — sudaro net dvylika valstybių: tai reiškia kad dabar EEC apima jau daugiau negu 300 milijonų žmonių, atseit, net daugiau negu Jungtinės Amerikos Valstijos ir negu Sovietų Sąjunga.

Aiškumo ir pilnumo dėlei čia dar reikėtų paminėti, kad Europoje yra dar ir kita valstybių organizacija, būtent, "European Free Trade Association — trumpai EFTA), į kurią įeina šešios valstybės, būtent, Švedija, Norvegija, Suomija, Austrija, Šveicarija ir Islandija. Skirtumas tarp tų dviejų organizacijų pasireiškia tame, kad viena — EEC — siekia ne tik ekonominio, bet ir politinio susijungimo, su galutiniu tikslu sukurti Jungtines Europos Valstijas tuo tarpu kai kita — EFTA — siekia artimesnių ryšių ir bendradarbiavimo tik ekonominėje, bet ne politinėje srityje, norėdama išlaikyti savo narių politinę nepriklausomybę. Čia tačiau įdomu pastebėti, kad dabar jau ir kitos valstybės — Švedija, Norvegija, Austrija, Šveicarija, Turkija — deda pastangas įsijungti į EEC.

Nevisai lengva bendrąją rinką (EEC) juridiniai tiksliai charakterizuoti. Iš vienos pusės, ji yra daugiau negu tarpvalstybinė organizacija, nes jos institucijos turi definityvų, juridinį statusą ir gana plačias galias. Iš kitos pusės, ji vis dėlto nėra — arba bent dar nėra — valstybių federacija ta prame, kaip pvz. Jungtinės Amerikos Valstijos, kur yra 50 valstybių federacija.

Bendroji rinka (Common Market — EEC) savo reikalus veda ir tvarko per keturias institucijas — įstaigas. Jos yra: Europos parlamentas, Ministrų Taryba, Komisija ir Teismas.

Europos parlamentą sudaro 518 atstovų. Nuo 1979 m. jie renkami tiesioginiai visų 12 valstybių piliečių, pagal gyventojų skaičių. Tokiu būdu atstovus renka: Prancūzija, Italija,

Vakarų Vokietija ir Anglija po 81 atstovą; Ispanija Ispanija — 60; Olandija — 25; Belgija, Graikija, Portugalija — po 24; Danija — 16; Airija — 15; Luxembourgas — 6. Parlamento atstovai suskirstyti ne pagal tautybes, bet pagal politines partijas. Parlamentas dar nėra visai savistovus legislatyvinis organas, bet jau turi plačias galias ir, atrodo, gaus jų ir daugiau.

Ministrų Tarybą (Council of Ministers) sudaro po vieną atstovą — ministrą iš kiekvienos — nario — valstybės vyriausybės — atseit 12. Valstybės paprastai siunčia savo užsienio ministrus, bet kartais, sprendžiant specialius reikalus, siunčiami kiti ministrai. Ši taryba galutinai sprendžia klausimus ir problemas, kurias komisija pateikia jos sprendimui. Ši taryba taipogi atlieka kitą, svarbų vaidmenį. Užsienio politikos klausimais, pvz. laikysenos Amerikos, Vidurinių Rytų, Tolimųjų rytų etc. atžvilgiu ministrų taryba paprastai nustato bendrą visų dvylikos valstybių vyriausybės laikyseną.

Komisija (Commission) susideda iš 17 narių, kurie skiriami pagal vyriausybės susitarimą ketveriems metams. Jų pozicijoms yra charakteringas faktas, kad jie savo oficialioje veikloje yra visiškai nepriklausomi ir nuoministrų tarybos, ir nuo atskirų valstybių vyriausybių, ir kad net juos paskyrusi vyriausybė negali duoti jiems įsakymų ir negali jų atšaukti. Vienintelis autoritetas galės juos atšaukti — ir tai ne po vieną narį, bet visą komisiją kartu — yra Europos parlamentas. Tam tikrais atžvilgiais ši Komisija yra svarbiausioji institucija, galima sakyti "spiritus movens". Komisija saugo ir vykdo pagrindines sutartis, kuriomis EEC veikia pagrįsta. Ji yra EEC vykdomasis organas; ji turi įstatymų, potvarkių etc. iniciatyvą, kas reiškia, kad ministrų taryba negali priimti įstatymo, nepristatyto jai komisijos. Komisija taipogi, ministrų taryboje, žiūri ne atskirų valstybių, bet visos bendruomenės EEC — interesus.

Tarybai ir komisijai padeda "Economic and Social Committee", kuriame yra 189 nariai, parinkti iš įvairių ekonominio ir socialinio gyvenimo sričių. Šio komiteto nuomonės turi būti išklausytos visoje eilėje reikalų.

Teismas (Court of Justice) susideda iš 13 teisėjų, skiriamų 6 metams, vyriausybės susitarus. Teisėjai turi būti kvalifikuoti būti savo kilmės krašto aukščiausiojo teismo teisėjais arba žymūs teisės ekspertai. Teismas žiūri, kad įstatymai, taisyklės, etc. būtų vykdomi tvarkingai ir teisingai.

Teisėjams padeda šeši pareigūnai, vadinami "advocates general". Savo funkcijoje jie panašūs į mūsų prokurorus.

Teismo vaidmuo yra itin svarbus. Ir štai kodėl: visa europietiškos bendruomenės struktūra pagrįsta teise, įstatymu. Taipogi visas bendruomeninės teisės kompleksas darosi vis didesnis ir labiau komplikotas. Todėl yra svarbu, net būtina, kad būtų viena aukščiausioji instancija, kuri turi dvigubą būtent: a) žiūrėti, kad visuomet būtų paisoma bendruomeninės teisės, pagrindų ir nuostatų ir b) kad visos 12 narių — valstybių laikytųsi

bendruomeninės teisės ir ją vykdytų vienodai, o ne kiekviena atskirai. Šias funkcijas tas teismas kaip tik ir vykdo, gerai ir sėkmingai.

Iš viso reikia konstatuoti, kad visos 12 europietiškos bendruomenės valstybių labai gerai ir sėkmingai žengia keliu į visišką integraciją. Tiesa, galutinis tikslas dar nepasiektas, nes dar nėra formalaus vieneto — Jungtinių Europos valstybių; tačiau aišku, kad jungimosi procesas yra jau tiek pažengęs, jog bet kuriai iš tų 12 valstybių išeiti iš bendruomenės pasidarė praktiškai neįmanoma. Galutinam jungimosi tikslui yra, žinoma, ir kliūčių. Viena iš ryškiausių ir sunkiausiai nugalimų kliūčių yra tame, kad valstybės turi atsakyti bendruomenės labui vis didėjančios savo suverenumo dalies, ir tai yra sunku, ypač valstybėms kaip Prancūzija ir D. Britanija, kurios dar palyginti neseniai buvo pasaulinio masto galybės. Jie visi tačiau supranta, kad, jeigu Europa nori vėl užimti tą pirmaujančią vietą pasaulyje, kurią ji turėjo net dar iki 1914 m., tai dabar pasirinktas kelias ir už jį mokama kaina, suverenumo silpnėjimo forma, yra vienintelis tikras kelias į būsimą galybę.

JAPONIJOS PRANAŠUMAS LAIVININKYSTĖJE

Japonijai reikia labai daug skysto kuro, kad užkurti laivai nukeliautų nuo salos iki salos, o taip pat įvykdytų tolimas jūrų keliones. Jie perka Amerikos iš Aliaskos gautus degalus, importuoja juos iš Kuwait ir Italijos bei kitų kraštų, bet dar neužtenka arba brangiai kainuoja. Todėl jie nutarė ką nors daryti, kad sumažinus benzino importą. Jie pradėjo nuo laivų, kurie surija daugiausia degalų.

1980 m. Japonų išradimų bendrovė JAMOA pastatė laivą, kuris 50% bus varomas vėju, o kita 50% skystu kuru.

Po aštuonių metų bandyRepoichi Sasakava laivų statykla plagaminu pusiau burinius laivus. Paveikslas rodo, kaip tos burės sukonstruotos.

Pirmas laivas pavadintas 699/GT Shin-Aitoku Maru gali pakelti 26,000

tonų krūvio ir gali plaukti 45 jūrų mazgus per valandą, tai laivui gana didelis greitis. Toks pusburinis laivas iš Japonijos į Seattle USA atplaukė per 15 dienų! Burės kontroliuojamos automatiškai, nereikalaujant aptarnavimui atskirtų žmonių.

Laivas suprojektuotas atlaikyti daugiau momento jėgą: horizontalinę vandens ir vėjo 140 mylių per valandą spaudimo jėgą. Vėjo užkinkymas įgalina mažesnę Diesel motorą, nes 50% jėgos atima vėjo jėga.

Iki šio laiko jau paleista į vandenį 17 laivų: Usuki Pioneer, Shaoko Maru 51 ir kitais pavadinimais. Tie laivai jau raizo visus vandenynus, pasikinkę vėją.

Amerika, kol jai degalų problema neaktuali, tokių išradimų dar nedaro.

LAPKRIČIO 23-ČIOSIOS MINĖJIMAI

IŠKILMINGAS LIETUVOS KARIUOMENĖS MINĖJIMAS DETROITE, MI

Metai bėga, bėga su jais ir įvairūs mūsų renginiai bei švenčių minėjimai.

Lapkričio 20 d. Detroito Savanoriai kūrėjai, ramovėnai, birutietės, St. Butkaus ir Švyturio jūrų šaulių kuopos suruošė Šv. Antano parapijoje iškilmingą Lietuvos kariuomenės 70-ties metų atkūrimo minėjimą. Minėjimas pradėtas 10:30 v.r. Šv. Antano parapijos bažnyčioje.

Vėliavas: Lietuvos trispalvę, JAV, Savanorių kūrėjų, St. Butkaus šaulių kuopos, "Švyturio" jūrų šaulių kuopos ir Dariaus - Girėno klubo įvedė LŠST pirmininkas Mykolas Abarius., einant paskui St. Butkaus šaulių kuopos pirmininkui Eduardui Milkui ir "Švyturio" j. šaulių kuopos pirmininkui Broniui Valiukėnui.

Iškilmingas šv. Mišias koncelebravo vyskupas P. Baltakis ir parapijos klebonas kun. Alfonsas Babonas. Vyskupas P. Baltakis pasakė gražų šventei pritaikintą pamokslą, kuriame tarė gražių žodžių apie Lietuvą ir Lietuvos kariuomenę. Vyskupas P. Baltakis dar paminėjo, kad jis vyskupų suva-

žiavime buvo susitikęs su kardinolu E. Szoko ir kalbėjęs Šv. Antano ir Šv. Petro bažnyčių uždarymo reikalu ir prašęs jas palikti. Kardinolas E. Szoko pasakė, kad jų reikalas paaiškės po gruodžio 6 d., kuriame bus pateikti nauji įrodymai, kad tos bažnyčios lietuviams būtinai reikalingos. Auką nešė V. Tamošiūnas ir O. Pusdešrienė, skaitinius skaitė M. Baukys, giedojo parapijos choras vadovaujamas muz. St. Slizio. Mišios baigtos giesme Aukščiausias Garbeil

Po mišių parapijs salėje turėome "Švyturio" j. šaulių kuopos šaulės Onutės Abarienės ir jos talkininkių paruoštas vaišes prie baltomis staltiesėmis padengtų ir gėlėmis papuoštų stalų, tarp kurių stovėjo degančios žvakutės.

Minėjimą pradėjo LŠST pirmininkas Mykolas Abarius. Į salę įneštos JAV ir Lietuvos vėliavos. Taręs pasveikinimo žodį tolimesnei programai vesti pakvietė St. Butkaus šaulių kuopos pirmininką Eduardą Milkū. Kun. Alfonsas Babonas sukalbėjo prasmingą ir šventei pritaikintą invokaciją. Atsistojimu ir tylos minute pagerbti zuvę už Lietuvos laisvę. Savanoriai V. Tamošiūnas ir S. Šimoliūnas buvo iškviesti į sceną ir jiems Eugenija Bulotienė ir Onutė Pusdešrienė prisegė po baltą gėlę.

LŠST pirmininkas Mykolas Abarius Kaziui Sragauskui, Matui Baukiui ir Lidijai Mingėlienei prisegė šaulių ordinus, o Eugenijai Bulotienei šaulių ordeno medalį.

LVS Ramovė Detroito skyriaus pirmininkas Mykolas Abarius Lietuvos Kariuomenės atkūrimo proga tarė žodį ir pakvietė ALT S-gos pirmininką dr. Leoną Kriaučeliūną skaityti paskaitą. Dr. L. Kriaučeliūnas savo puikiai paruoštoje, gražiai perduotoje apžvalgoje papasakojo nuo Lietuvos atsikūrimo iki šių dienų gyvenimo įvykius; ir tos apžvalgos pusvalandis taip greitai praėjo, kad net nepastebėjome. Baigdamas pasakė: Lietuva buvo laisva, ji turi ir būti laisva! Atsilankusieji ilgai plojo.

D. Robertas A. Vitas kalbėjo Lietuvos centro studijų reikalais, prašė jį remti pinigais ir kitais daiktais: senomis knygomis, medaliais ir kitais daiktais.

Marius Sajauskas paskaitė savo kūrybos eilėraštį "Lietuvos Kariuomenės 70 metų sukakties proga".

Moterų vokalinis vienetas vadovaujamas muz. Stasio Slizio, padainavo 6 dainas: Sugrįžti negalim, Aštuonytis, Kur lygios, lygios lankos, Subatėlė, Nemunėli, Nemunėli, ir Kada Nemunėli, žodžiai Stasio Gar-

Japonai yra labai darbštūs žmonės. Jiems įsakyta, kad jei kuriam ką nors skauda, tai jie turi pamiršti apie savo ligą ir koncentruotis apie darbą arba melstis iki skausmas praeis.

Japonijoje nėra unijų ir į pensiją gali išeiti kiekvienas, kai jau negali dirbti. Šiaip visi seni ir jauni ką nors dirba, ir todėl Japonijos produkcija yra didžiausia pasaulyje. Bedarbių nėra.

CBS pranešimu, Amerikoje pastatyta daug japoniškų fabrikų ir priimta apie 250,000 darbininkų. Dabar pradėdama amerikiečius iš darbo atleisti (kick out). Kadangi nebuvo atleistas nė vienas japonas, tai ameri-

kiečiai skundžiasi "against discrimination".

Faktinai amerikietis negali prilygti japonui, nes amerikietis nepaslankus dėl savo nutukimo ar didelio galvoji- mo apie kvailą sportą.

Japoniškoje automobilių gamyboje auto konstruktorius atlieka mažinos sukonstruktavimą, elektros instaliaciją, mašinos išlyginimą ir kt. Gi Amerikoje kiekvienas darbininkas priklauso savo unijai, kuri aprubežiuoja jo darbo ribas. Jeigu po mašina palindęs dirba sraigtelį "užsukinėtojas", tai elektros instaliatorius kramto gumą ir laukia, kol tas išlys iš po maši-

nos. Ir kai mašina pabaigta, niekas nežino, kas atlikta. Ir, va, po mėnesio ar daugiau po mašinų serijos išleidimo — milijonai mašinų grąžinami Detroitan prisukti sraigtelį.

Tik pažiūrėkim į moteris. Japonės ateina į darbą laiku ir pradeda darbą, gi amerikietės — pirma parodo savo atsineštą glėbį fotografijų apie praėjusį "weekendą", savo anūkus ir kt. Neklausk, jei kuri grįžta iš "honeymoon" ir rodo savo nuotraukas. Pradeda dirbti tik 10 val. ar kai ateina "bosas".

(Naudotasi *Sea Technology*)
Vaclovas Senūta

liausko. Vienetas įvertintas ilgais plojimais.

Mykolas Abarius padėjo: vysk. P. Baltakiui už gražų pamokslą, kun. Alfonsui Babonui už invokaciją, dr. L. Kriaučeliūnui už padarytą apžvalgą, dr. R. Vitui už tartą žodį, M. Slajauskui už paskaitytą eilėraštį, muz. S. Sližiui ir jo vadovaujamam moterų vienetui, kurį sudaro: S. Kaunelienė, C. Plūrienė, B. Viršilienė, E. Laparskienė, B. Januškienė, G. Norienė, S. Bitlerienė, N. Sližienė ir A. Tamulionienė, už padainuotas gražias dainas, Onutei Šadeikienei už stalų papuošimą, Onutei Abarienei ir jos talkininkėms už maisto paruošimą ir vaišes, o svečiams už gausų atsilankymą. Sugiedotas Lietuvos himnas ir vėliavų išnešimu ir Lietuvos himnu buvo baigtas minėjimas.

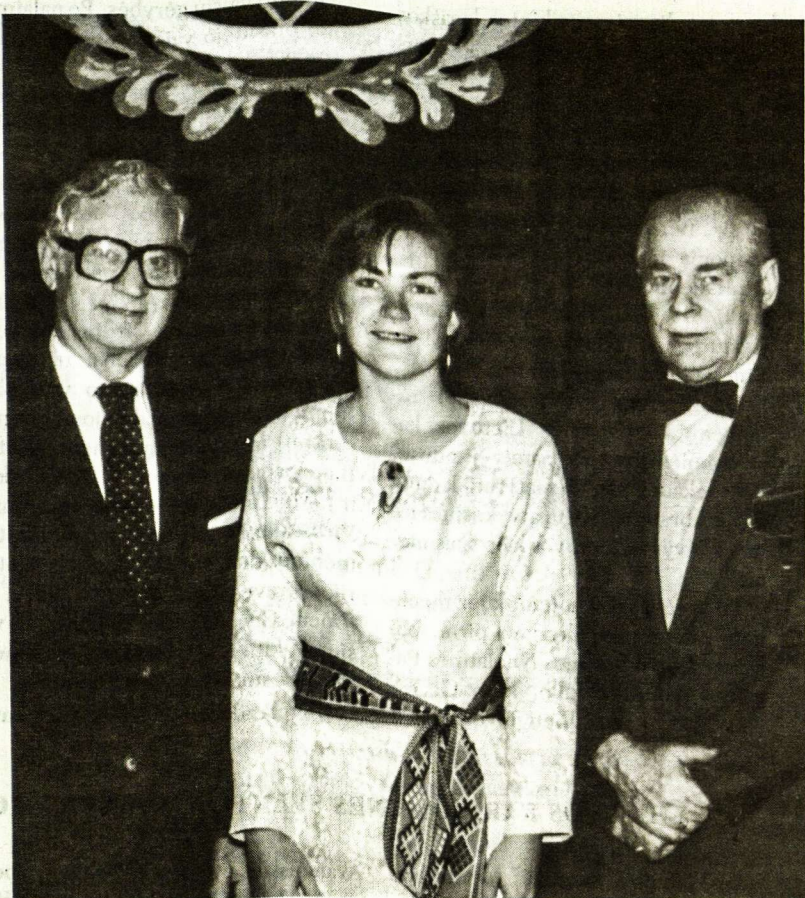
Minėjime dalyvavo ne tik parapijos žmonės, buvo atvykusių ir iš kitų miestų: Albinas Gražulis buvo atvykęs net iš Chesterfieldo ir dvi viešnios iš Lietuvos. Po minėjimo dar scenoje aukštai kabėjo didelis plakatas su įrašu: Jūs savo gyvybę aukojot Lietuvai! Plakato viduryje kario galva su šalmu ir jame prisegtu Vyčio kryžiumi. Tai Mykolo Abariaus piešinys.

A. Gr.

LAPKRIČIO 23-ČIOJI FILADELFIJOJE

Filadelfijos ramovėnų gretoms labai prarėtėjus, jau kelinti metai tik kas antrą metų besurengiami Lapkričio 23-čios minėjimai, nors Filadelfijos lietuvių radijo savaitinė programa "Bendruomenės balsas" kasmet trumpu tekstu, skirtą Lietuvos kariuomenei, sąžiningai šią lietuviams brangią dieną pamini. Taigi ir šiemet "Bendruomenės balso" programų koordinatore Julija Dantienė savo vedamame pusvalandyje įjungė Balio Raugo žodį, skirtą Lapkričio 23-čiaja, pajavairindama kariškų maršų melodija.

Lapkričio 27 dieną Šv. Andriejaus parapijos bažnyčioje kun. K. Saklauskas atlaikė mišias dienos intencija ir pasakė gilaus patriotinio turinio pa-

Minėjimo programą atliko (iš k.) paskaitininkas Balys Raugas, solistė Rasa Krokytė ir skyr. pirm. Jonas Stelmokas. Nuotr. Aušros Bagdonavičiūtės

mokslą. Tai jis atlieka kasmet, jeigu visuomenei skirtas minėjimas ir nesurengiamas.

Po pamaldų viešas minėjimas įvyko parapijos salėje. Čia išgėrus kavos su užkandžiais, Filadelfijos ramovėnų pirmininkas J. Stelmokas pradėjo įvadininiu žodžiu minėjimą, pakviesdamas invokacijai kun. kl. K. Sakalausk-

lą, o po invokacijos ilgesnę kalbą pasakė *Kario* redaktorius B. Raugas. (Kalbos šiek tiek sutrumpintas tekstas spausdinamas šio *Kario* pradžioje.

Minėjimo gražų meninį pajavairinimą atliko naujai kylanti, su malonumu klausoma jauna solistė Rasa Krokytė.

KLIVELANDE PAMINĖTA KARIUOMENĖS ŠVENTĖ

Lapkričio 19 d. 7 val. vakare, esant pilnai Lietuvių namų auditorijai, Klivelando ramovėnų skyriaus pirm. Vytautas Januškis atidarė minėjimą ir pakvietė visuomenininką poetą Balį Gaidžiūną tarti žodį. Prelegentas kalbėjo apie įvykius Lietuvoje, bai-

giantis dešimts metų laisvės kovoms. Skyriaus pirm. V. Januškis, padėjo prelegentui už gražią ir išsamią kalbą. Meninę dalį atliko Klivelando vyrų oktetas su soliste p-le Grigaliūnaite, vadovaujant muz. R. Kavaliauskui. Programoje daugiausia

buvo tai diena pritaikintos kariškos dainos ir publikos gausiais plojimais buvo palydėtas.

Po meninės dalies skyriaus pirm. pristatė publikai salėje esančius svečius iš Lietuvos. M. Skirpstienės brolių Bronių Pakulį su dukra Danguole, Br. Bernoto brolių Albiną Bernotą su ponija ir Stasio Astrausko sūnų. Gimtadieninkus Vincą Benokraitį ir Joną Rastenį, mecenatų Kęstutį Šukį, paaukojusi 100 dol. ir Vincą Benokraitį — 25 dol.

Daug metų kaip dalyvauju ramovėnų ruošiamuose Lietuvos kariuomenės šventės paminėjimuose, bet niekada neteko matyti tiek daug mumis brangių svečių atvykusių iš tolimos tėvynės Lietuvos kaip šiais metais.

Po svečių, gimtadieninkų ir mecenatų pristatymo, skyriaus pirm. pakvietė Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos kleb. kun. G. Kijauską, S. J. sukalbėti invokacija ir

palaiminti vaišių gėrybės. Po palaiminimo prasidėjo vaišės, pokalbiai, loterija ir šokiai.

Sekmadienį, lapkričio 20 d. 10 val. ryto, Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos šventovėje kleb. kun. G. Kijauskas, S. J., asistuojant prel. A. Goldikovskui, atnašavo šv. Mišias už žuvusius-mirusius savanorius kūrėjus, karius, partizanus ir laisvės kovotojus.

Skyriaus valdyba širdingai dėkoja Lietuviai namų direkcijai už gražų salės paruošimą. Gintaro valgyklos šeiminkams su padėjėjoms už paruošimą ir patiekimą skanaus maisto. Baro patarnautojams J. Raškauskui ir J. Mėglinui. Širdinga padėka poniam Virbickienei iš Conn. už prisijungus meninės dalies atlikėjams gėles, loterijos pravedėjams ponams Norui ir Vincui Čėčiams, St. Butrimui ir visiems kitiems, prisidėjusiems prie šventės suruošimo ir pasisekimo.

Klivelando ramovėnų skyrius savo

duosnumu ypatingai pasižymėjo šiais metais. LKVS "Ramovė" centro valdybai pasiryžus išleisti II tomą apie ramovėnų veiklą, Klivelando ramovėnų skyrius tuoj atėjo į pagalbą, paskirdamas tam tikslui 700 dol. Vasaros metu surengė gegužinę žurnalui *Kariui* ir lietuviškai veiklai paremti. Iš gauto pelno ir aukų pasiuntė *Kariui* tris šimtus dol. *Tėvynės garsų* radijo valandėlei nutraukus kontaktą su buvusia radijo stotimi ir pradėjus darbą naujoje stotyje, skyrius tuoj prisidėjo su auka. Paremta lietuviška spauda, parapijos, lietuvių jaunimo veikla, lietuvių jaunimo sporto išvyka į Australiją ir visa kita lietuviška veikla išėivijoje.

Šiuo metu žurnalui *Karys* papuolus į finansinę krizę, skyriaus valdyba nutarė ir paskyrė *Kariui* paremti 400 dol. Bendrai susumavus visos šių metų aukos susidarytų virš dviejų tūkstančių dol. suma.

E. Pranckus

LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖ ATŠVENTUS MONTREALYJE — KANADOJE

LKVS - gos "Ramovė" Montrealio skyrius talkininkaujant L. K. Mindaugo šaulių kuopai, 1988 m. lapkričio 27 d. paminėjo Lietuvos kariuomenės atkūrimo 70-tą sukaktį.

Kariuomenės šventės paminėjimo iškilmės pradėtos 11 val. pamaldomis Aušros Vartų bažnyčioje. Matėme, kaip prie altoriaus artinosi 8-nios vėliavos: Lietuvos trispalvė, Kanados ir Quebec provincijos, Savanoarių-kūrėjų, ramovėnų, Vilniaus šaulių r-nės Kanadoje, L. K. Mindaugo šaulių kuopos, Jūros šaulių "Neringa" kuopos Montrealyje. Dvi uniformuotos šaulės (M. Šiaučiulienė ir Snapkauskienė), nešė vainiką, jas vedė vėliavų tarybai vadovavęs Augustas Mylė.

Vainiką prie žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklinės lentos padėjus, per pamaldas stovėjo garbės sargyba. Šv. mišias žuvusių už Lietuvos laisvę ir mirusių skyriaus narių intencijai atnašavo klebonas tėvas J.

Aranauskas, pasakydamas per pamokslą nuoširdžių gražių žodžių karių adresu.

Skaitymus skaitė dr. J. Mališka, mišių auką nešė: ramovėnų vicepirmininkas J. Šiaučiulis ir inž. J. V. Danys, atvykęs iš Ottawos, taip sakant Kanados sostinės. Iškilmingos pamaldos baigiamos parapijos chorui sugiedojus Tautos himną.

Po pamaldų minėjimo aktas ir meninė dalis vyko parapijos salėje. Minėjimą 12 val. atidarė LKVS-gos "Ramovė" Montrealio skyriaus vicepirmininkas J. Šiaučiulis, pakviesdamas Viliją Lukoševičiūtę programai praveisti. Gėrėjomės scenos dekoracija. Tai vis vicepirmininko nuopelnas. Pakviečiama vėliavų tarnyba įnešti vėliavas. Seka žuvusių už Lietuvos laisvę, savanorių-kūrėjų karių šaulių ir partizanų pagerbimas tylos ir susikaupimo minute.

Be to, švenčiant 70-tą Lietuvos kariuomenės šventę, uždegamos sep-

tynios žvakutės. Žvakutes atnešė prie scenos E. Krasovskienė ir M. Grinkuvienė. Uždegti žvakutes pakviečiami: J. Adomaitis, L. Balaišis, Aug. Mylė, T. Mickienė, D. Dainienė, V. Petrauskas ir A. Jankauskienė. Jiems gėles įsėgė A. Vaičekauskienė ir M. Šiaučiulienė. Vėliavos sustatomos į stovus, vėliavų tarnyba nusiima.

Programos pranešėja, jaunutė studentė Vilija Lukoševičiūtė, tautiniais drabužiais pasipuošusi, gražia lietuvių kalba — pristato šios dienos prelegentą. Tai dip. inž. J. V. Danys, atvykęs iš Ottawos. Seka paskaita, kuri buvo atidžiai išklausyta su padėka paskaitininkui, nes, kaip matyti, prelegentas buvo kruopščiai pasiruošęs.

Kariuomenės šventės proga iškviečiami nusipelnę šauliai apdovanojimui. L. K. Mindaugo šaulių

(Nukelta į psl. 86)

IŠ
GROŽINĖS
LITERATŪROS

ANATOLIJUS KAIRYS

KARDAS IR KRIKŠTAS

Lietuvos Krikšto trilogija

(Tąsa iš "Kario" Nr. 1)

ANTRAS EPIZODAS

Puolimas atmuštas, MINDAUGAS ir jo artimieji susispietę menėje.

MORTA

Kiek laiko dar laikysimės?
Ar bus gana smalos? Nebus.
Ir medžiai baigiasi ridenimui,
Kuo sustabdysi tu į kalną lipantį
Mozūrą ar kalavijuotį? Gal delnais?
Kariai lyg musės krinta, neužtenka
Apginti bokštui, nei vaikams jame.

MINDAUGAS

Užteks ar neužteks, gana ar maža—
Nepasiduosime! Arba išbėgsime.

MORTA

Kur bėgsi?

MINDAUGAS

Į ugnį!

Įeina DAUMANTAS.

DAUMANTAS

Valdove, skardžių išlandžiau,
Visus praėjimus išžiūrėjau—
Kryžiuočiai užėmė visus kelius
Į Kauną ir į Liškiavą. Nėra.

MINDAUGAS

Teliko vienas kelias — kardas!

MORTA

Savižudybė!

Įeina ERDVILAS.

ERDVILAS

Šiaurė – be kelio. Mindaugai, vilties

Pasitraukimui nēr. Kiekvienas plotas
Užpildytas Treniotos ir sūnėno Tautvilo
Kariais — Rygos kalavijuočiai veda juos.
Jau supa mūsų kalną, jungiasi su jotvingiais,
O šie iš vieno eina su kryžiuočiais.

MINDAUGAS

Geriau savižudybė, ne pasidavimas.

MORTA

Sūnėnas Tautvilas su vyskupu Rygos...

MINDAUGAS

Tas velnias krikštytas!

ERDVILAS

Nepasislėpsime ir neišbėgsime, valdove,
Jų nesuskaitoma daugybė, akys raibsta.

DAUMANTAS

Tai šventė mano kardui bus —
Net gera, net saldu!

MINDAUGAS

Ir aš norėčiau galvas jų paskaldytt.

DAUMANTAS

Tai ir nelaukime, valdove svaini, jų
Būriai didėja, mūsų gi kasdien mažėja.

ERDVILAS

Aš pirmas!

DAUMANTAS

Ir aš!

Abu išeina iškėlę kardus.

MORTA

Palaukite, valdovai!

Iškuba paskui, norėdama juos sulaikyti.

MINGAUGAS

Sanga?

SANGA

Aš sėdžiu. Ir sėdėsiu,. Muškites,
Skubėkite į mirtį, aš suspėsiu.

MINDAUGASA

Ar tau negaila?

SANGA

Tavęs? Ar aš tau motina? Žmona?

MINDAUGAS

Manęs jau nebemyli?

SANGA

O ką išsirinkai? Mane ar Mortą?
Ją! Jos ir klausk. Geriau tylėk.
Išgirdęs Daumantas nudurs tave—
Ir meilė pasibaigs neprasidėjusi.

MINDAUGAS

Paliesk kardą, Sanga, tik paliesk.
Kad neišskristų prieš laimėjimą...

SANGA paliečia jo kardą.

SANGA

Ateina, pasitrauk.

MORTA

Bejėgė aš — jų sulaikyti negaliu.

Lyg žvėrys veržiasi kovon,
Užuodė šiltą kraują.

SANGA. Mindaugui

Jei tu į mūsų nesiskubini,
Tai aš skubu.

SANGA griebia kardą ir išbėga. MINDAUGAS skuba paskui ją, tačiau MORTA jį sulaiko, sustojusi priešais.

MORTA

Sustoki, Mindaugai! Ar ši mirtis
Jau paskutinis tavo kelias?

MINDAUGAS

Taip, Morta, paskutinis kelias
Ir paskutinė išeitis. Štai — kardas!

MORTA

Mirtis nėra laimėjimas, brangusis,
Nei išeitis, nei kelias, nei viltis.
Mirtis — tai galas! Pabaiga visų:
Ir tavo, ir vaikų, ir mano!

MINDAUGAS

O kas padės? Aš kreiptis neturiu
Į ką! Nėra į ką! Vien priešai iš
MORTOS pirštas nukreiptas į dangų.
Visų kraštų, vien žvėrys, dantimis
Sugrauztų, jei pagautų! Tai į ką?
Nėra į ką... Iš vakarų, rytų, pietų
Vien nuožmūs kraugeriai, vien baisūs, o...

MORTA

Tikrai nėra į ką? Na, pagalvok,
Brangusis vyre, pagalvok dar kartą.

MINDAUGAS, *rėkia*

Į ką! Į ką! Į ką!

MORTA

Į Dievą, Mindaugai, į Dievą.

MINDAUGAS

Į Dievą?

MORTA

Taip, brangusis, Dievą.

MINDAUGAS

Kur dievas tas yra? Kur jis?

MORTA

Ten, danguje, už debesų...

MINDAUGAS *ironizuoja žmoną*

Moters protelis... Danguje...
Na, Morta, tu ir nukalbėjai.

MORTA

Tau, Mindaugai, dangus arčiau, nei
Kaimynai ar draugai, arčiau.
Draugai tau nepasiekiami, o
Dangus pasiekiamas. Kaimynai tau
Negailestingi, o Dievulis geras.

MINDAUGAS

Koks Dievas?

MORTA

Krikščionių Dievas, Mindaugai brangusis.
Tasai, kurį tau Šventas Tėvas duoda,
Kurį tau siūlo Roma, imperatorius,
Karaliai, net Rygos magistras.

MINDAUGAS

Kryžiuočiai ir kalavijuočiai — aš
Pažįstu juos labai gerai.

MORTA

Galbūt Jį neša ant kardų, brangusis,
Bet Dievas Jis vistiek. Visų žmonių,
Gyvybės Dievas ir garbės. To ir gana.

MINDAUGAS

Kokios garbės? Ką tu kalbi?

MORTA

Karūnos aš kalbu, brangusis vyre,
Už krikštą duos karūną ir apgins
Nuo tų, kuriuos pavadinai vilkais.

MINDAUGAS

Priimt karūną iš vilkų? Iš tų,
Kurie mane sugrauzti nori gyvą?

MORTA

Už vartų Kristijonas laukia.

MINDAUGAS

Kas? Kristijonas? Naujas vilkas?

MORTA

Kryžiuočių kapelionas, kunigas vienuolis,
Labai geros širdies žmogus. Prisimeni?

MINDAUGAS

Ar aš buvau sutikęs jį?

MORTA

Buvai. Jis atlydėjo pernai iš Rygos
Atvykusį Livonijos magistrą Andrių.
Mane išmnokė poterių, jis ir tave...

MINDAUGAS

Išmnokė jau ir poterių?

MORTA

Aš pasiūošusi priimti krikštą —
Maldauju ir tave priimti, Mindaugai.

MINDAUGAS

Aš...Niekuomet!

MORTA

Brangus sūnelis mūsų Vaišvilkas —
pakrikštytas,
Ir Tautvilas Rygoj, sūnėnas tavo,
Pats vyskupas dažnai pagerbia jį,
Jam ir karūną pažadėjo. Ir uždės,
Kai tavo galvą nuo pečių nuims.
O tau kas per nauda? Su panieka kalbės
Visi, net pasijuoks.

MINDAUGAS

Aš neišduosiu savo žemės, nei dievų.
Jie neprivers — tie šunsnukiai!

MORTA

O Tautvilas padarė.

MINDAUGAS

Negundyk, Morta! Nebandyk kantrybės mano!
Ne geležinis aš ir protą dar turiu.

MORTA

Jeigu ne dėl manęs, ne dėl vaikų,
Tai bent dėl jos, dėl Sangos—
Žinau, kad myli ją, o ji tave.

MINDAUGAS

Dėl jos, ak, nekalbėk...

MORTA

Man skauda širdį, bet sesuo—
Mylėk. Jei pralaimėsime, vergausime.
Vaikai daugiau už mus kentės, žinia.
Gyventi nori tu. Ir aš. Ir Sanga.
Visiems brangi dienos šviesa, tik
Žemiau palenk išdidžią galvą.

MINDAUGAS

Aš nepasitikiu kitų dievais—

MORTA

Žiūrėk, brangusis Mindaugai...

Rodo paveikslėlj.

Marijos, Dievo motinos, paveikslas,
Vienuolis Kristijonas davė. Šventas.

MINDAUGAS

Ką daro jis, kad šventas?

MORTA

Šventas... Mus apgins nuo priešų,
Apsaugos nuo visų nelaimių.
Vienuolis Kristijonas pažadėjo.

MINDAUGAS

Ką pažadėjo jis daugiau?

MORTA

Karalius būsi tu, aš karalienė,
Ir taiką amžiną — už krikštą.

MINDAUGAS

Ta amžina taika — akims apdumti.
Daug sutarčių padarėme su ordinu,
O kas išliko, Morta. Amžinos taikos nėra.

MORTA

Jei tu norėsi — bus. Karalius,
Kryžiuočiai lenksis tau,
Ne tu kryžiuočiams.

MINDAUGAS

Ar tau galvos neskauda, Morta?

MORTA

Man nusibodo taip gyventi—
Nei gero, nei gražaus nematom,
Tik kraujas ir mirtis,
Tik kraujas ir mirtis.
Drabužio gero pasiūti nemokam, vis
Rygon važiuojam Maišas! Užkampis!
Balnų nepasidarom patys, kilpų,
Nei kailių — sidabru užmokam.
Pats Dievas siuncia Kristijoną...

MINDAUGAS

Sapnuoji nemiegodama, Mortele,
Kalbi, kaip ropių prisivalgius.

MORTA

Esi garbėtroška, brangusis vyre,
Nedrįsti Dievui nusilenkt ir pasakyt,
Kad Jis tave išgelbėjo — ne kardas.
Garbės pavydi Viešpačiui. Tu — vilkas!
Kas išvedė tave iš apsupimo ir
Mirties? Kas? Kryžius, kryžius!

MINDAUGAS

Moters galva.

MORTA

Tu, Mindaugai, save laikai net
Už Dievą vyresniu! Žmogaus galia
Tiki, o Dievo netiki. Tai niekšiška!
Tai bedievystė, Mindaugai, Žema!
Labai jau išdidi! Tu — savanaudis!
Niekingas žemės kirminas! Tu — tuščias!
Tu — juodas vabalas! Tu, tu, tu..

MINDAUGAS

Pakviesk tą savo Kristijoną.

MORTA trumpam momentui netenka žado, tačiau gerai pažindama savo vyro staigumą, susigriebia, tveria apsiaustuką ir išsiskubina laukan pro sargų eiles.

Įeina SANGA.

SANGA.

Girdėjau.

MINDAUGAS

Neperseniausiai Daumantas užsiminė tave.
Jis nori grįžti į Nalšenus su tavim.

SANGA

Neslėpk, ko neįmanoma paslėpti.
Ne adata esu. Ir ne viena.

MINDAUGAS

Ar nori grįžt namo?

SANGA

Geruoju mūsų meilė nesibaigs.

MINDAUGAS

Važiuok, jei taip.

Įeina DAUMANTAS ir ERDVILAS.

DAUMANTAS

Mes laukiame tavęs, valdove.
Kodėl neduodi ženkle paskutiniam mūšiui?

MINDAUGAS

Bičiuli Erdvilai, sustok kovoti,
Bandysiu laimę gudrumu. O tu,
narsusis Daumantai, keliauk namo
Ir Sangą pasiimk — ji tau priklauso.

DAUMANTAS

Kryžiuočiams pasiduodi?

SANGA

Sesulė Morta nulėkė su balta vėliava
Į ordino stovyklą — aš pati mačiau.

ERDVILAS

Ką reiškia tai?

MINDAUGAS

Aš krikštą priimu.

ERDVILAS

Be mūsų sutikimo? Be pasitarimo?

Visi ilgiau tyli.

DAUMANTAS

Tau neatleis dievai, valdove,
Nutrenks tave perkūnas!

ERDVILAS

Ar ne per greit kryžiuočiams pasiduodi?

MINDAUGAS

Per greit? Jau giltinė ant slenksčio sėdi.

DAUMANTAS

Daryk, bet be manęs.

ERDVILAS

Ir be manęs.

MINDAUGAS

O, Erdvilai, ir tu...

ERDVILAS

Esu ne priešingas katalikybei.
Bet iš kryžiuočių rankų — ne.

DAUMANTAS

Geriau kovoj numirti,
Geriau ugnį sudeginti.

MINDAUGAS

Sakei, kad mirti tu nenori, Daumantai,
Nalšėnų kunigaikšti?

(Bus daugiau)

LKVS "RAMOVĖS" SKYRIŲ ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMĄ

Centro valdyba kviečia 1989 m. gegužės 20 - 21 dienomis Lietuvių namuose, 877 E. 185 g-vė, Cleveland, Ohio, USA. Suvažiavime bus renkami Sąjungos centriniai vykdomieji organai, sprendžiamas statuto papildymas, "Kario" žurnalo išlaikymas, Laisvės kovų muziejaus padėties užtikrinimas ir kiti veiklos klausimai. Suvažiavimo metu bus atšvęsta "Kario" žurnalo 70-ties metų sukaktis. Detalizuota darbų tvarka bus pranešta skyriams š. m. balandžio mėnesio bendraraštyje.

TREMTIES TRIMITAS

Redaguoja S. Kaunellenė

531 W. Grand Blvd., Detroit, Mich. 48216

Šiuo adresu siųsti visą "Tremties trimitul" skirtą medžiagą

ANATOLIJUS KAIRYS

VASARIO MYLIMAJAI

*Vasario šaltyje aš pamilau tave
Karštai, karštai — karščiausiai iš visų!
Šviesa ir Žodis vaikščiojo žeme,
Diena gražiausia buvo iš gražių!*

*Mačiau aš daug brangių ir mylimų,
Bet tu esi brangiausia iš visų!
Kai aš tave svajoju ir menu,
Paskęstu laimėje dangaus šviesų.*

*Žinau aš daug nepaprastų vardų,
Bet tu — nepaprasciausia iš visų!
Tave rašau ant laiko vandeny,
Tave kartoju — Tiesą iš Tiesų!*

*Turiu aš daug ištikimų draugų,
Bet tu ištikimiausia iš visų!
Kai aš kenčiu tarp dilgių ir dagių,
Tu mam lyg motina sakai — esu...*

MŪSŲ VILTYS IR TROŠKIMAI

1988 m. greitu tempu besivystę okupuotoje Tėvynėje plačiai aprašomi tarptautinėje ir lietuviškojo spaudoje, komentuojami televizijos žinių komentatorių, jaudina ir teikia vilčių, kad nukris tėvynę kausčiusios grandinės, laisvai atsikvėps savame krašte lietuvis, ir Tėvynė kelsis, Maironio žodžiais tariant "pati savęs valdovė, tautų eilėn įstojo Lietuva".

Vingio parko lietuvių demonstraciją vaidajuostė su nuostaba stebėdamas JAV gimęs ir užaugęs jaunuolis jaudinosi kartu su nepriklausomą Lietuvą gimusiais, užaugusiais, išsimokslinusiems, profesijas įsigijusiems vyresniais lietuviams. Ir jo, kaip ir kitų, akyse švietė ašaros, kai minia giedojo Lietuvos himną ir Lietuva brangi... su džiaugsmo ašarom sveikinom plevėsuojančias trispalves, klausėmės patriotinių kalbų ir tyliai meldėmės, kad

ši drąsių Lietuvos sūnų ir dukrų įžiebta vilties kibirkštėlė suliepsnuotų ir išdegintų visas okupacijos žymes... Kad būtų reabilituotos visos nekaltos žiauriųjų trėmimų aukos, kad su pagarba būtų minimi narsieji partizanai, kad jauni lietuviai karinę pareigą atliktų tėvynėje, kad nesiųstų jų į Afganistaną ar Černobylių, kur daugelis liko visam gyvenimui sužaloti...

Stebėdami įvykius džiaugėmės, kad braška geležinė uždanga, kad laisvasis pasaulis mato lietuvių ryžtą ir seka įvykių raidą. Gal pirmą kartą pasijutome, kad nesame vieni.

1988 m. Vasario Šešioliktąją švėsdami, visi — tėvynėj esantieji ir įvairiuose laisvuose kraštuose gyvenantieji — vieningai siekime, kad įvykių iššauktas laisvojo pasaulio dėmesys nesumažėtų, kad laisvės viltis nesumažėtų, kad virstų realybe.

Lietuviai diplomatai, politikai ir visų centrinių organizacijų vadovai, pamiršę kas mus skiria, vieninai sukaupę visas jėgas, visus resursus, dirbkite ne savo ar partijos garbei, bet visos Tautos ir tėvynės labui ir gražesnei ateičiai.

Mes — vadovai ir eiliniai šauliai, vadovaudamiesi savo himno žodžiais “Mes šauliai ir mes gynėjai”, kiekvienas pagal savo išgales ir sugebėjimus, įmūrykime savo “plyteles” į laisvos Lietuvos pastatą.

Progų visi turime, prieš šventes (labai lengva būtų buvę atsisakyti), pasikvietusi talkon šaulį skautininką Algirdą Vaitiekaitį, dalyvavau vienoj pavyzdingo universitetinio Ann Arbor miesto mokykloj. Nusivežėm Lietuvos žemėlapi, lankstinukų apie Lietuvą, gintaro ir įdomesnių tautodailės dirbinių. Pademonstravau tautinius drabužius, papasakojau apie laisvos Lietuvos mokyklas, svarbesnius lietuvių istorijos įvykius, žemės turtus, apie atsineštus tautodailės dirbinėlius ir gintarą. Atsakinėjau į mokytojo ir mokinių klausimus, padainavom visi kartu lietuvių dainelę, atsidėkodami mokiniai su mokytoju pagrojo įvairių Europos kraštų melodijas. Vaikai, grįžę namo, vakarienės metu papasakojo ką išmoko ir sužinojo apie

Lietuvą ir jos dabartinę padėtį. Tėvai apie Lietuvą labai mažai ar ir visai nieko nežinojo. Susidomėję skambino mokytojui. Mokytojas ir mokiniai kiekvienas parašė padėkos laiškelius, juos papuošė piešiniais, — tautiniais drabužiais pasipuošusi lietuvaitė, Lietuvos vėliava ir linkėjimas, kad ji plevėsuotų laisvoj Lietuvoj, tautodailės dirbinėlius papuoštas gintaru ir t.t. Kvietė atvykti vėl, nes per trumpai pas juos vešėjome.

Kiekvienas progų papasakoti apie Lietuvą turime labai daug. Tad kalkime geležį, kol ji karšta. Neleiskime išblėsti dėmesiui. Visa savo pastangas aukokime Lietuvai.

1989 metų Vasario Šešioliktoji vilties ir Ryžto šventė.

Jei 1939 m. savanoriai — kūrėjai, menkais drabužiais apsirengę ir menkai apginkluoti, karštos tėvynės meilės vedini, nepabūgo labai skaitlingų gerai ginkluotų ir apmokytų priešų, Mes, kurie kvėpavom laisvos tėvynės orą, mokėmės naujose, moderniškose mokyklose, kurie buvom išauginti patriotais, neturime pabūgti, privalome didžiuotis savo kilme, privalome visas pastangas skirti laisvės kovai. Privalome tvirtai tikėti:

Lietuva bus vėl laisva!

PAGERBTAS LŠST CV NARYS, ŠAULYS MUZIKAS STASYS SLIŽYS

Lapkričio 27 d. 10:30 v.r. Šv. Antano parapijos klebonas kun. Alfonsas Babonas parapijos bažnyčioje aukojo šv. mišias už muz. Stasį Sližį, auką nešė S. Sližio dukraitės Karolė ir Kristina, skaitymus skaitė Matas Baukys, giedojo parapijos choras pačiam jubiliatui vadovaujant.

Muz. Stasio Sližio 70 metų amžiaus sukakties pagerbimo akademija vyko 1:00 v. p. p. parapijos salėje, kurią pradėjo ir pravedė Stefanija Kaunelienė. Muz. Stasio Sližio dukraitės Karolė ir Kristina sukaktuvininkui ir jo žmonai Natalijai, paskaitininkui, choristams ir prie programos pravedimo prisidėjusiems prisegė gėles.

Kun. Alfonsas Babonas sukalbėjo invokaciją ir linkėjo jubiliatui geros sveikatos ir ilgo amžiaus, kad jis dar galėtų ilgai vargonuoti mūsų parapijoje.

Žurnalistų skyriaus pirmininkas Vytautas Kutkus kruopščiai paruoštoje apžvalgoje nušvietė muz. Stasio Sližio veiklą ir muzikinį kelią. Keletą svarbesnių įvykių čia paminėsiu: Stasys Sližys gimė 1918 m. lapkričio 20 d. Traupio miestelyje, Panevėžio

apskrityje. Muzikos pradėjo mokytis pas savo tėvą, taip vargonų ir pianino muzikos pagrindus įsigijo namie, o vėliau žinias gilino pas muzikus A. Piešingą, M. Karką ir J. Motekaitį. Panevėžio valstybinę gimnaziją baigęs ir Švietimo ministerijos Pedagoginiuose kursuose mokytojo cenzą įsigijęs, mokytojavo Panevėžio ir Ukmergės mokyklose.

Karo metu atsidūręs Vokietijoje, pokario metais mokytojavo ir mokyklos inspektoriaus pareigas ėjo Weideno lietuvių progimnazijoje.

Į Ameriką atvykęs, 1950 m. pradėjo mokytojauti Detroito lietuvių šeštadieninėje mokykloje, vėliau pavadintoje “Aušros” lituanistinės mokyklos vardu. Keletą metų buvo tos mokyklos vedėjas. Lietuvoje ir Detroito vadovavo mokyklų chorams, jaunimo ir moterų ansambliams bei kitiems vokaliniais vienetais.

Amerikoje juodadarbiu likti nenorėjo, tai stojęs į Detroito universitetą 1956 m. jame baigė sąsąskaitybą. Dirbo Fordo automobilių divizijos įstaigoje kontrolės analistu.

Lygiagrečiai lankė ir 1957 m. baigė Wurlitzer vargonų kursus. Norėdamas praplėsti muzikines žinias, baigęs vargonų kursus, 1958 m. įstojo į Detroito konservatoriją, kurioje 1964 m. įsigijo muzikologijos diplomą, o 1967 m. įstojo į Mičigano universitetą pasitobulinti chorvedyboje.

Lankydamas Mičigano universitetą, buvo universiteto simfoniniame chore ir po septynerių metų savo pastangas apvainikavo Chorinės disciplinos pažymėjimu.

1979 m. buvo priimtas į Mičigano operos chorą profesionaliu choristu. Dalyvavo daugelyje operos spektaklių Detroito ir operos gastrolėse.

1948 m. sukūręs šeima su Natalija Petrusėvičiūtė, užaugino dukterį Reginą, kuri paveldėjo tradicinį Sližių šeimos muzikos pomėgį ir gabumus. Tėvui vadovaujant jaunimo chorui, Reginą visą laiką buvo choro akompaniatorė.

Stasys Sližys yra plati asmenybė ir be visų anksčiau išvardintų darbų jis yra sukūręs nemažai dainų, giesmių. Be to, jis visiems žinomas visuomenininkas.

Solenizantas yra Lietuvos žurnalistų sąjungos Detroito skyriaus ilgametis (12 m.) sekretorius, buvo visos Amerikos Lietuvos muzikų sąjungos vicepirmininkas, šiuo metu yra *Muzikos žinių* redaktorius. Priklauso Amerikos vargonininkų sąjungai. Buvo Detroito Lietuvos mokytojų draugijos sekretorius. Taip pat yra "Švyturio" jūrų šaulių kuopos ir LŠST centro valdybos Kultūros vadovas. Taip pat dar priklauso: JAV Lietuvos Bendruomenei, ramovėnams, Balfui ir kt.

Kaip žurnalistas dalyvauja spaudoje ir rašo straipsnius, pranešimus ir korespondencijas.

Programos vedėja Stefanija Kaunelienė padėkojo Vytautui Kutkui už padarytą apžvalgą ir parašė pakelti šampano taures ir solezinantui sugiedoti Valio, valio, Ilgiausių metų, Valio valio! Gieda moterų choras ir visi atsilankusieji palydint pianinu jo dukrai Reginai.

Sveikinimai ir vaišės

Žodžiu solenizantą sveikino: Mykolas Abarius LŠST, savo ir žmonos Onutės vardu. Marius Sajus parapijos choro vardu. Raštu sveikino: Parapijos aukų rinkėjai, "Švyturio" jūrų šaulių kuopos valdyba, Stasio Butkaus šaulių kuopos valdyba, Nijolė Jankutė Užubalienė, Stasys Garliauskas, Vytautas Lukas, Antanas Giedraitis, Dana Petrutytė, Jonas ir Bronė Beržinskai, Balys ir Marija Gražuliai, Kristina Daugvydienė. Stefanija Kaunelienė raštu

Muzikas Stasys Sližys

gautus sveikinimus paskaitė: "Švyturio" jūrų šaulių kuopos valdybos, Stasio Butkaus šaulių kuopos valdybos, Parapijos aukų rinkėjų, Nijolės Jankutės Užubalienės ir Stasio Garliausko.

Vytautas Kutkus visų atsilankusiųjų vardu solenizantui įteikė dovaną — video kasečių rekorderį ir Mykolo Abariaus pieštą visų pasirašytą sveikinimą. Stasys Sližys už dovanas padėkojo.

Meninė dalis

Marius Sajauskas paskaitė savo kūrybos eilėraštį "Štai ir vėl gimtadienis". Moterų vokalinis kvartetas, vadovaujamas muz. Stasio Sližio padainavo: "Dainavos tango" ir "Vasaros romantika".

Naujai sudarytas vokalinis moterų vienetas, vadovaujant S. Sližiui padainavo: "Kada Nemunėli", kuriam žodžius parašė Stasys Garliauskas ir kompoziciją sukūrė muz. Stasys Sližys, "Menu gegužį" ir "Subatėlė". Kvartetas ir moterų vokalinis vienetas gražiai pasirodė ir susilaukė audringų plojimų.

Pagerbime dalyvavo 127 žmonės. Be jau minėtų, ten buvo: Švento Kazimiero lietuvių parapijos Windsore, Kanadoje klebonas kun.

DAUGIAU VILČIŲ

Paskutiniu laiku mus pasiekia ne tikėtai naujoviški drąsūs okupuotų lietuvių elgesiai, jų gausūs susirinkimai Vilniuje, Vingo parke, sutraukiantieji net iki ketvirčio milijono žmonių, sakančių ryžtingas kalbas, reikalaujančių lietuvių tautai priklausančios laisvės, netgi Lietuvai savarankiško tvarkymosi. Stebimės ne tikrai mes, bet stebisi beveik viso pasaulio žmonija. Spėliojama: ar taip sovietai paspendžia naujas pinkles, pakartotiną įsitikinimą lietuvių ir pabaltiečių nepaklusnumu komunistinei sistemai, ar, kaip buvo padaryta su tautelėmis Afrikoje, salose — tikrai suteiks Nepriklausomybę, ko nori visi tautiniai nesunaikinti lietuviai.

Dėl to kovoja daugelio per ištisą eilę metų. Čia spausdiname vieno mūsų skaitytojo atsiųstą pageltusią iškarpą, rodos, iš *D r a u g o* 1956 metų.

Lašas po lašo ir akmenį pratašo...

LOS ANGELES, Calif. — N. Metų sutikimo puotą suruošė Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos skyrius. Sveikinimo žodį sakdamas Lietuvos konsulas dr. J. J. Bielskis pabrėžė:

“Nors esame susirūpinę savo pasi-

rinktąją tėvyne, vienok mūsų visų mintys yra nukreiptos į senąją tėvynę Lietuvą. Senujų metų bėgyje, kiek tenka patirti, spauda ten truputį atslūgo. Rodos jau ne tiek daug trėmimų tais metais ten įvyko. Kaikurie mums žinomi saviškiai grįžo iš Sibiro. Tarptautinėje arenoje veikla irgi šiek tiek nusistovėjo ir surimtėjo. Jungtinės Tautos parodė daugiau susidomėjimo, drąsos ir veiklos. Vis dažniau tenka nugirsti Lietuvos vardą, svarstant pavergtųjų tautų likimą. Vergijos skurdo ir visokių nelaimių nešėja Rusija tapo Jungtinių Tautų pasmerkta ir prie gėdos stulpo pastatyta. Tas tai jau yra dideliu laimėjimu pavergtiesiems. Tai padaryta ryšium su Vengrijos įvykiais. Mat visą eilę metų buvo mūsų ir kitų daromos pastangos oficialiai paskelbti Rusiją agresoriumi. Tos pastangos praeityje, kaip ir į sieną mesti žirniai nubyrėjo svarbersnių sluogsnių nepasiekę. Bet štai apgailėtini Vengrijos įvykiai sužadino apsnūdusias tautas ir kartą visam laikui negarbingas agresoriaus titulus užkabintas Rusijai!

Šis didelis laimėjimas palengvina ir mūsų veiklą. Jau nebebus reikalo įrodinėti, jog Rusija neteisėtai įvai-

rias valstybes okupavo ir prisijungė. Dabar tas pasauliui yra žinoma. Tai užfiksavo pasaulio tautų sambūris. Dabar mums telieka kartu su kitomis tautomis dėti visas galimas pastangas paskubinti Rusijos išsikraustymą iš užimtų kraštų.

Reikia tikėtis, kad šis laimėjimas prieš tautų pavergėjus ateinančių metų bėgyje priduos vadams daugiau drąsos savo pastangas padidinti ir pagreitinti ir to pasekmėje susilaukti dar didesnių laimėjimų — vergijs sutriuškinimo!

Tegul šie Naujieji Metai būna liudytoju visų civilizuotų tautų vieningos veiklos prieš žmonijos pavergėjus. Tegul tos tautos vienu ir galingu balsu garsiai sušunka Rusijai: “šalin iš užimtų kraštų! Kraustykis ten iš kur atėjai. Išsivesk savo agentus, provokatorius ir budelius! Mes mokėsime gyventi savame krašte be tavo murzino veido ir kruvinų nagų!

Garbingas prezidentas Eisenhoweris stovi priešakyje kovotojų už tautų laisvę ir žmoniškumą. Tad šia proga sveikiname jį ir iš visos širdies linkime jam geros sveikatos ir iš-tvermės jo pasiryžimuose!

Kazimieras Simaitis, solezinanto dukters uošviai, jo krikštosūnus Rimas Kasputis, buvę choristai-ės Radai, Rauličkiai, Nijolė Noruševičiūtė, Regina Juškaitė, Dana ir Aldona Ramanauskaitės, vietiniai ir kitų parapijų svečiai ir dvi viešnios atvykusios iš ok. Lietuvos.

Stefanija Kaunelienė rengėjų vardu padėjo kun. Alfonsui Babonui už mišias ir invokacijos sukalbėjimą. Vytautui Kutkui už apžvalgą, Mykolui Abariui už nupiešimą plakato ir už sveikinimą, birutietėm už pyragus ir stalų papuošimą, Stasiui Sližiui ir jo kvartetui ir moterų vokaliniam vienietui už dainas ir visiems, kurie atsilankė ir savo atsilankymu pagerbė solenizantą muz. Stasį Sližį.

Sienoj buvo iškabinti gražūs jo vadovautų chorų nuotraukų montažai. Besigrožėdami svečiai ieškojo savo vaikų veidų.

A.G.

Iš Lietuvos atėjęs linkėjimas:

MIELAS TAUTIETI,

Teaušta Jums šviesus ir geras

Naujųjų Metų rytas.

Tesaugo namų židinių

meilė ir santarvė.

Te rūpesčių ir užmaršties

našta gulantys melai

neįveikia tos šilumos,

kurią skleidžia tolimas

bei brangus širdžiai kampelis —

mažutė mūsų Lietuva.

Stiprios Jums sveikatos,

geros kloties

kasdieniniuose darbuose!

Lietuvos Kultūros Fondas

DETROITO ŠAULIAI "ŠVYTURIO" JŪRŲ ŠAULIŲ KUOPOS BENDROS KŪČIOS

"Švyturio" jūrų šaulių kuopos moterų vadovės Onutės Selenienės vadovaujamos sesės šaulės gruodžio 18 d. 12:00 val. Šv. Antano parapijos salėje suruošęs tradicines bendras Kūčias į kurias atvyko netoli 100 asmenų - šaulių ir svečių.

Salės priekyje stovėjo šiaudinukais papuošta Kalėdų eglutė ir prie jos dvi žvakės, stalai padengti dekoruotomis staltiesėmis, papuošti gelėmis "Švyturio" j. šaulių kuopos pirmininkas Bronius Valiukėnas pasveikino kuopos vardu atvykusius svečius į šias tradicines jūrų šaulių kuopos ruošiamas Kūčias ir kvietė visus jaustis kaip viena šeima švenčianti Kūčias Lietuvoje. Toliau kalbėjo: Norėdami palaikyti šią brangią ir šventą tradiciją ir prisimindami paliktuosius artimus, brolius ir seses okupuotoje Lietuvoje, šauliai jungiasi į vieną didelę šeimą ir bendrai švenčia šias šventes, kurioje mums išskyla tėviškės ilgesys ir prisimenami turėti Kūčių vakaro papročiai.

Mums lietuviams šios tradicinės Kūčios yra ne tik religinė, bet kartu ir tautinė šventė, kurie mes prisimename ir pagerbiame tuos, kurie žuvo dėl Lietuvos laisvės ir dabar kovojantiems dėl Lietuvos laisvės, taręs — pakvietė parapijos kleboną kun. Alfonsą Baboną ir LŠST pirmininką Mykolą Abarių uždegti žvakutes. Vieną už žuvusius kūrėjus savanorius, partizanus ir šaulius, kitą — dabar kovojančius.

Invokaciją ir maldą prieš Kūčias sukalbėjo kun. Alfonsas Babonas. Tarė žodį ir pasveikino LŠST pirmininkas Mykolas Abarius.

Kūčias pradėjome kalėdaičiais — plotkelėmis, kurias dalinamės vieni su kitais ir linkėjome linksmų švenčių.

Lietuvių Bendruomenės Michigano apygardos ir Lietuvių žurnalistų Sąjungos Detroito skyriaus pirmininkas Vytautas Kutkus kruopščiai surinktais daviniais iš 1861 m. "Šauliniško Senelio", *Lietuvių Enciklopedijos* ir Jono Balio redaguotos tautosakos išsamiai ir nuosekliai papasakojo apie švenčiamas Lietuvoje Kūčia ir su jomis susijusiais burtais.

Muz. Stasio Sližio vadovaujami visi giedojome: "Tyliąją naktį", "Gul šiandieną", "Piemenėliai", ir "Sveikas Jėzau".

Kuopos pirmininkas Bronius Valiukėnas padėjo parapijos klebonui už leistas Kūčioms patalpas ir sukalbė maldą, LŠST pirmininkui Mykolui

Abariui už tartą žodį ir sveikinimą, Vytautui Kutkui už turiningą ir įdomią paskaitą, muz. Stasiui Sližiui už pravedimą bendro giedojimo. Moterų vadovei Onutei Selenienei ir jos talkininkėms už Kūčių paruošimą, p. Kilmonienei už Kūčioms paaukotas skanias grybus, svečiams už gausų atsilankymą; palinkėjo visiems linksmų Kalėdų švenčių ir laimingų Naujųjų Metų! Kūčios buvo gerai paruoštos ir pakilioje nuotaikoje pravestos. Padėka priklauso "Švyturio" jūrų šaulių kuopos pirmininkui Broniui Valiukėnui, moterų vadovei Onutei Selenienei ir talkininkams bei talkininkėms.

-0-

Vasario 16 Gimnazijai paremti būrelių 55- 56 vadovui Kazimierui Sragauskui mirus, jo darbą perėmė Stasio Butkaus šaulių kuopos pirmininkas Eduarda Milkus gyv. 1233 Dragoon S. Str. Detroit, MI 48209, tel. 841 - 0031.

A. Gr.

"Švyturio" jūrų šaulių kuopos pirmininkas Bronius Valiukėnas ir žmona Grace prie nušautos Pilėnų stovykloje stirnos.

Nuotr. B. Telyčėno

SAVANORIS KŪRĖJAS PASAKOJA

Savanorio Kazimiero Kriaučiuo prisiminimai

1918 metais, gavęs žinią, kad Kėdainiams gresia pavojus būti bėrmontininkų ir komunistų užimtam, stojau savanoriu ir prisijungiau prie kitų mano apylinkės vyrų. Mes greitai susiorganizavome ir stojome į kovą ginti savo kraštą. Kovoje žuvo mūsų apylinkės karys Povilas Lukšys — pirmoji nepriklausomybės kovų auka. Jis mirė 1919 m. vasario mėnesį. Buvo kilęs iš netoli nuo mūsų esančio Kazokų kaimo. Mes nenusiminėme, bet drąsiai apsupome mišką ir sunaikinome ten besislapstančius komunistus-kolčiakus.

Be to, gavę žinią, kad lenkai graso užimti Alytų, vykome tenai ir padėjome apginti Alytų. Tuo metu žuvo pirmasis lietuvis karininkas A. Juozapavičius, kuris krito ant Alytaus tilto. Pro Alytų veržėmės toliau į Dzūkiją ir apsupome lenkų dalinius, kurie mums pasidavė. Toliau mūsų dalinys žygiavo į Varėną ir mes ją išvadavome iš komunistų. Iš Varėnos pasukome į Vilnių, ten atsiradome 1919 m. ir iškėlėme lietuvišką trispalvę Gedimino kalne. Vilniuje mums buvo išdalinta drabužiai ir maistas. Gavome daugiau ginklų ir kitą paramą, kuri buvo atėjusi iš Amerikos. Atsimenu, kad tuo laiku mums vadovavo gen. Žukauskas, gen. Bulota ir kiti karininkai, kurių tarpe buvo ir St. Raštikis. Mes visi buvome pasiryžę jokia būdu neatiduoti lenkams Vilnių.

Kovos su lenkais truko gana ilgai. 1920 m. lenkų fronte buvau sužeistas. Mane atvežė į Kauno karo ligoninę, kurioje gydė gydytojai Lašas ir Oželis. Pasveikęs grįžau vėl į Varėną prie savo dalinio, kuris tada laikė frontą ir neleido lenkams veržtis toliau. Po to, kai su lenkais buvo pasirašyta sutartis, kurią, kaip žinome, lenkai klastingai sulaužė.

1922 m. išėjau į atsargą su savanorio medaliu, kurį man įteikė pats generolas Žukauskas. Su medaliu taip pat gavau ir savanorio liudymą žemei

gauti. Tais metais įstojau į šaulių būrį Kėdainiuose.

1923 m. sausio pradžioje ir vėl prisijungiau prie gausaus būrio savanorių, kurie pirmiausia buvo sukviesti į Panevėžį, o paskui visi dideliu būriu vykome vaduoti Klaipėdos. Mūsų daliniui vadovavo karininkas Kalmantas, o vyriausiasis Klaipėdos sukilimo vadas buvo Budrys.

MALDA

KAROLIS MILKOVAITIS

*Kasnakt savam pasaulyje,
Po miegančiu dangum,
Vartau griuvėsių akmenis,
Kalbėdamas su Sūnum:*

*“Neleisk, Sūnau, apgaulėje
Numirt jau ne žmogum
Visiems, kankinamiems pekloj,
Ir žinomiems tik Jum...”*

*Užtenka jau aukų, Dieve,
Užtenka jau kančios,
Kentėtos čia ir Sibire,
Už meilę Lietuvos,*

*Už meilę Tavo Kryžiuje
Užgimusių Tiesos, —
Neleisk, Sūnau, tuščiai jiems mirt—
Gana, gana aukos.”*

*Vartau griuvėsių akmenis,
Ieškodamas Tiesos,
Pačioros, Dachau, Magadan
Kaukolių pelenuos.*

*Bet nēr — Tiesa išniekinta
Niekšybės ir klastos. —
Parnešk Tiesos, o Viešpatie,
Nuo Kaukolių kalvos.*

Lietuvai

(Gautas iš okupuotos Lietuvos)

JŪRATĖ AUŠRINĖ

*Lietuva, Lietuva,
Mylima Lietuvėle,
Su daina į pasaulį eiva,
Ne kardą iškėlę, o gėlę.*

*Į kosmoso tolius
Pas seses ir pas kosmoso brolius.
Už Archimedo ūkų,
Mums visai nesunku
Bus Trispalvę nunešt vėliavėlę:*

*— Lietuva prisikėlė!
Lietuva prisikėlė!
Nebe tremtinė, nebaisi vergija,
Ji Dievo dukra lelija.*

*Lietuva, Lietuva,
Mylima Lietuvėle,
Su daina į pasaulį eiva,
Ne kardą iškėlę o gėlę,
Trispalvę širdies vėliavėlę!*

Atkelta iš psl. 76

kuopos p-kui Aug. Mylei asistuojant LŠST Centro v-bos vicepirmininkas Vilniaus šaulių r-nės Kanadoje p-kas J. Šiaučiusis įteikė, prisegė prie krūtinės, Kostui Toliušiuui ir Antanui Račinskui Šaulių žvaigždės ordinus, Petriui Ražanui Šaulių žvaigždės medalį. Sveikiname, reikšdami pagarbą apdovanotiems.

Meninės dalies programoje pasirodė jaunosios kartos atstovė Teresė Mickienė, tautiniais drabužiais pasipuošusi padeklamavo keletą patriotinių eilėraščių. Pagaliau scenon įžygiavo Montrealio vyrų oktetas. Jaunam muz. A. Stankevičiui akomponuojant, žavėjomės įvairiomis jų dainomis, ypatingai kurios lietišius.

K.L.B. vardu sveikinimo žodį tarė Vincas Piečaitis. Padėką visiems dalyviams pareiškė ramovėnų vicepirmininkas J. Šiaučiusis Pakviečiama

vėliavų tarnyba. Kariuomenės šventės iškilmės baigiamos Tautos himnu. Išėnėšamos vėliavos. Minėjimo dalyviai pakviečiami prie užkandžių ir kavos.

Besivaišinant buvo pristatyti sve-

čiai, kurie buvo atvykę pas gimines praleisti Kanadoje atostogų. Taip rodos paprastai, bet įspūdingai buvo atšvęsta Lietuvos kariuomenės šventė Montrealyje, Kanadoje.

P. G.

KARIUOMENĖS ATKŪRIMO ŠVENTĖ WORCESTER, MA.

Lapkričio 27 d. Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopa, "Nevėžio" ir "Neringos" tuntu skautai-ės suruošė Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės atkūrimo 70 metų sukakties paminėjimą.

10 val. ryto dalyvavome organizuotai su vėliavomis Šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje šv. Mišiose, kurias šauliai užprašė už žuvusius karius, šaulius, partizanus.

Po mišių organizacijos su vėliavomis ir šventės dalyviai išsirikiavo šventoriuje prie "Žuvusiems už Lietuvos laisvę" paminklo, prie kurio įvyko trumpos žuvusių pagerbimo apeigos. Žodį tarė Dr. Vico Kudirkos kuopos vicepirm. g.š. K. Česna.

3 val. p. p. Maironio parko žemutinėje salėje vyko tolimesnė šventės dalis. Visus šventės dalyvius trumpu žodžiu pasveikino Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopos pirm. A. Grigalaukas ir pakvietė "Nevėžio" skautų tunto tuntininką, šaulių kuopos narį E. Meilų, jr., vadovauti programai. Šv. Kazimiero parapijos kleb. kun. v. Perulis, MIC, sukalbėjo invokaciją. Sugiedotas Lietuvos himnas. Susikaupimo minute pagerbti žuvusieji už Lietuvos laisvę.

Programos vedėjas išryškino pagrindinę šios šventės minėjimo dalį — Nepriklausomos Lietuvos kariuomenę ir jos kovas dėl Lietuvos laisvės. Priminė ir šių dienų vykstančius įvykius Lietuvoje. Juos išryškinti šaulių iniciatyva buvo pakviestas Juozas Bružas, kuris parodė dvi vaizduojamas.

Pirmoji apie liepos 9 d. įvykusias demonstracijas Vilniuje pavadintą "Nebeužtvenksi upės bėgimo". Joje

matėme šimtus tūkstančių lietuvių, plevėsuojančias tautines vėliavas, o tarpe jų ir valstybinę. Girdėjome lietuviškas dainas, Lietuvos himną, skanduojamą Lie-tu-va, Lie-tu-va ir etc...

Plakatai reikalavo sąžinės laisvės, religijos, laisvės, bažnyčių atidavimo, kultūrinės laisvės, kalbos laisvės, kad būtų jai suteikta valstybinė teisė.. Skambėjo jaudinančiai "Lietuva brangi...iš demonstruojančių širdžių ir lūpų, o ne vienam ar su ašaromis akyse. Jaudino ir mus visa tai matant, ir kartu su esančiais mūsų broliais, sesėmis jungėmės į bendrą džiaugsmo manifestaciją, šluostydami tekančias per veidą ašaras kartu su tais, kurie jas šluostėsi Vingio parke. Pasijutome, kad esame viena Lietuva, o širdyje ne vienas kartojome, kad ir mes ten būtume kartu su jais.

Tai pirmosios mūsų tautos spontaniškai prasiveržusios po daugelio kančios ir vergijos metų demonstracijos. "Jos vadovaujamos Persitvarkymo Sąjūdžio tęsiasi ištisus metus vis su didesniais vienokio ar kitokio pobūdžio reikalavimais, kurie priverstų net iki Nepriklausomybės atgavimo, bet kas gali pasitikėti rusais-bolševikais, iš praeities pažįstant jų klastingus kėslus, kad tie visi siekiami, reikalavimai vis daugiau teisių, didesnės laisvės laimingai užsibaigs, o kad tai įvyktų, reikia kasdien maldauti Aukščiausio pagalbos ir palaimos.

Gorbačioviui labai reikalingos Pabaltijo respublikos, kad jo perestroika veiktų, nes ekonomija stovi ant bedugnės kranto. Tą tvirtina ne tik laisvojo pasaulio spauda, bet ir at-

vykstantieji svečiai iš Lietuvos. Jam rūpi taip pat, kad tie sąjūdžiai nepasidarytų per daug stiprūs ir Pabaltijo respublikų reikalavimai neiššauktų tokio pat tautinį judėjimą ir kitose respublikose, kurių Sovietų Sąjungoje yra nemažas skaičius.

Antroji vaizduojamė "Kelionė į kryžių kalną". Visą laiką girdisi muzikos garsai. Žodžiai seselės Onutės Mikailaitės, girdisi balsas. Ji deklamuoja poeto B. Brazdžionio eilėrašty "Aš čia gyva". Rodomi Lietuvos vaizdai, supadžindina su Kryžių kalno istorija, rodomi patys kryžiai, o kokia jų daugybė, tai tikra, šventa lietuviškų kryžių giria. Vergijos ir skausmo metais juos statė mūsų broliai ir sesės, sudėdami savo rūpesčius, skausmus, ašaras, viltį, prašydami pagalbos ir užtarimo iš dangaus. Jie statė, bolševikai juos degino ir griovė. Kryžius išgriovė, tikėjimą ir meilę kryžiui nepajėgė netoli per penkiasdešimt metų išgriauti iš lietuvių širdžių. Vienas po kito dygo nauji kryžiai, kurių šiuo laiku priskaitoma apie 3000. Ne viena moteris šluostėsi per veidą riedančias iš akių ašaras, žiūrėdama šias vaizduojamas televizijos ekrane, bet širdimis buvo Lietuvoje. Šių vaizduojamųjų parodymas nenustelbė Lietuvos kariuomenės šventės, nes Lietuvos karys ir Lietuva yra neišskiriamai. Garbė ir padėka jiems už pralietą kraują, iškentėjo kančias dėl Lietuvos laisvės. Niekada nepamirškime, kur mes bebūtumėm, šią brangią šventę švęsti, kuri tesustiprina dar labiau mūsų širdyse meilę ir pagarbą kariui ir tėvynei Lietuvai.

Janina M.

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS, ST. PETERSBURGH, FL.

LŠST Romo Kalantos šaulių kuopa š. m. lapkričio 16 d., Lietuvių klubo salėje surengė Lietuvos kariuomenės įkūrimo 70 metų sukakties minėjimą. Jūrų šaulių Palangos kuopa ir vyčiai dalyvavo su vėliavomis — viso salėje buvo 7 vėliavos.

Šiam iškilmingam minėjimui vadovavo pirm. Vl. Gedmintas. Įnešus vėliavas, buvo sugiedoti Lietuvos ir JAV himnai. Kuopos kapelionas kun. J. Gasiūnas paskaitė labai prasmingą invokaciją. Tylos ir susikaupimo minute buvo prisiminti kariai ir partizanai, žuve kovose už Lietuvos laisvę. 91 m. savanoris-kūrėjas V. Daukantas, atstovavęs 3 St. Peterburge gyvenančiams savanoriams kūrėjams, uždegė 3 žvakutes, kaip laisvės ir gyvybės simbolius.

Paskaitą skaitė Floridoj gyvenantis žurnalistas Vilius Bražėnas. Jis kalbėjo apie antrą frontą išeivijoje, ku-

ris turėtų nenuilstamai be baimės darbuotis dėl Tėvynės Lietuvos Laisvės ir jos gerovės.

Minėjimo proga, kaip pas šaulius tradiciniai priimta, šaulių veiklos pasižymėjusiam š. A. Žuliui įteiktas šaulių žvaigždės medalis; 10-čiai šaulių išbuvusiems 50 metų šaulių eilėse įteikti pažymėjimai. A. Grabauskas įteikė 3 trofėjus už taiklų šaudymą, pravestą lapkričio 3 d. šaudmo pratybose: I vieta — Vl. Gedmintas, II — Z. Radvila ir III — A. Aras.

Minėjime dalyvavo daugiau kaip 200 žmonių, Kuop. p-kas Vl. Gedmintas, padėkojęs minėjimo progra-

mos atlikėjams ir atsilankiusiems, pakvietė visus pasivaišinti kava ir saldumynais.

Lapkr. 20 d. Lietuvos kariuomenės šventė buvo užbaigta Šv. Vardo bažnyčioje, Gulfporte. Buvo atlaikytos iškilmingos pamaldos už žuvusius karius ir partizanus. Mišias aukėjo kun. Vytautas Zakaras.

Neseniai netekome savanorio - kūrėjo Petro Kuncės, 88 m. amžiaus. Romo Kalantos šaulių kuopos pirm., Vl. Gedminto ir A. Gasiaus rūpesčiu buvo gražiai koplyčioje atsisveikintas ir palaidotas Royal kapinėse Gulfporte.

Julija Navakas

MARTYNO JANKAUS ŠAULIŲ KUOPOS 30 METŲ SUKAKTIS

1988 m. lapkričio 19 d. M. J. šaulių kp. Brocktone, Sandaros salėje paminėjo savo veiklos 30 metų išeivijoje sukaktį.

Šauliams ir svečiams susirinkus kuopos p-kė garbės šaulė Stasė Gofensienė minėjimą pradėjo, susirinkusius pasveikino ir pakvietė Lietuvos varpo radijo vedėją Petrą Viščinį atlikti programos įvadą. Įvade skaidrėmis ekrane buvo pavaizduotos iš laisvos Lietuvos laikų karo invalidų įspūdingos apeigos Kaune, Karo muziejaus sodelyje, prie Nežinomo kario paminklo. Kasdien apeigas stebėdavo gausiai susirinkę kauniečiai ir dažnai svečiai iš užsienio. Taip pat parodė įvairiose Lietuvos vietovėse didingus paminklus, kurie buvo brangūs ne tik lietuviams, bet žavėjo ir užsieniečius savo meniškumu. Dabar tų paminklų nėra, okupantas visus sunaikino... Ekrane parodė, lyg pro debesį praskverbusi, mūsų tėvynei šviesų spindulį — Vilniuje, Gedimino pilies bokšte Lietuvos trispalvės vėliavos iškėlimo iškilmes, dalyvaujant kelių kartų lietuviams. Lietuvos vėliava, laisvai suplevėsavusi, sukėlė didį džiaugsmą tėvynėje ir išeivijoj gyvenantiems lietuviams.

Skaidres paruošė ir paveikslus ko-

mentavo P. Viščinis, o jas ekrane demonstravo studentas Vytautas Petras Sužiedėlis.

Po įspūdingo įvado, maršui grojant, į salę sunešė ir prie sienos statė vėliavas. Ant sienos kabėjo puošnus plakatas — Martyno Jankaus šaulių kp. 30 m. sukakties sulaukus — dovana LŠST pirmininko Mykolo Abariaus, atsiųsta M. J. kp. šauliams. Sugiedojus JAV ir Lietuvos himnus, klebonas kun. Petras Šakalys sukalbėjo turiningą maldą. Pirm. Stasė Gofensienė paskaitė Martyno Jankaus kp. ilgą mirusių kuopos narių sąrašą ir pakvietė už mirusius šaulius, karuose žuvusius ir Sibiro kankinius uždegti žvakes. Žvakes uždegė Petras Šaulys ir Edvardas Martišius, o gėles prie kryžiaus mirusių pagerbimui padėjo Julija Šaulienė.

Po mirusių ir žuvusių šaulių pagerbimo, pirm. St. Gofensienė pranešė Martyno Jankaus kp. 30 m. bėgyje atliktus darbus ir pakvietė pasivaišinti ir maloniai praleisti vakarą.

Po vaišių sekė raštu gautų sveikimų skaitymas: LŽST Cv pirm. Mykolas Abarius su dovana atsiuntė ir nuoširdžius linkėjimus M. Jankaus kp. šauliams, šviečiant išeivijai nutiestus kelius, jungiant ir vienijant lietu-

vius. Raštu sveikino LŠST garbės pirmininkas prof. Vaidievtis Mantautas. Žodžiu sveikino: Trakų rinktinės sekretorius Juozas Blažys, Dr. Vinco Kudirkos šaulių kp. pirm. Arvydas Grigalauskas, Brocktono Lietuvių Bendruomenės pirm. Stasys Eiva ir Skautų vardu Česlovas Kiliukis.

Buvo turtingas dovanų paskirstymas. Daugelis išsinešė gražias dovanas, o kuopos išdas papildytas sėkmingai veiklai labai reikalingais doleriais.

Pasibaigus programai, svečiai dar ilgai su rengėjais ir rečiau sutinkamais šnekučiavosi, dalinosi įspūdžiais ir žiniomis apie tėvynėje vykstančius įvykius, išeivijos lietuvių nuotaikas, ateities darbus ir asmeniškus užmojus. Skirstėsi į namus kupini džiaugsmo ir ryžto platinti ir tiesinti išeivijos lietuvių kelius.

M. J. kuopa įsisteigė 1958 m. vasario 16 d. Brocktone. Steigimo iniciatoriai Aleksandras Mantautas ir jo žmona Sofija Pūtvytė-Mantautienė, Šaulių sąjungos garbės nariai, kurie jau ilsisi amžinojoje tėvynėje, o jų palaikai Marijos Nekalto Prasišėdimo vienuolyno kapinėse Putname.

E. Ribokienė

Mažosioje Lietuvoje (Prūsijoje) lietuvių kalba

Naujosios vilties nr. 21, p. 97 - 124, 1988 m. Aleksandras Štomas straipsnyje "Pabaltijo valstybių nepriklausomybės atstatymo galimybės" paskebė įdomių minčių, su daugeliu jų sutinku, išskyrus p. 118.

Jis teisingai siūlo, kai atgausime buvusią Prūsiją (Rytprūsius), tą sritį įjungus į Lietuvą, stengtis iš tenai iškeldinti kiek galima daugiau rusų ir kitokių svetimųjų, į tenai atvežtų po 1944 metų. Betgi, be reikalo užsime- na apie kažin kokią atskirą Prūsijos valstybę, į kurią įeitų dabar lenkų ir rusų okupuotos ir laikinai administruojamos buvusios Prūsijos žemės, o tada tenai lygiateisėmis kalbomis paskelbti lenkų, rusų, vokiečių ir lietuvių kalbas, panašiai kaip yra Šveicarijoje.

Dabar didžiosios valstybės kaip

JAV, Anglija, Prancūzija ir kitos nenori mažų valstybių, kurios sudaro daug rūpesčio, triukšmo, o platesnio masto naudos nedaug. Juo labiau lyg iš piršto išlaužta Prūsija su kalbų makalyne, kas beveik užtikrintų tautines peštynes, gundymus iš kitur talkinti vienai ar kitai susikivirčiusių pusei. Juo mažesnės Lietuvos sieksime, tuo bus sunkiau ją atstatyti. Dėl Prūsijos kilo Antrasis pasaulinis karas. Dabar realistai vokiečiai mano, kad tos buvusios Prūsijos jie niekad neatgaus, nes Lenkija prieis prie Baltijos jūros, Vokiečiams būtų geriau, jei Prūsijoje šeiminkautų lietuviai, o ne kokie slavai. Su Lenkija reikia tartis, kad dar jų okupuotas buvusios Prūsijos sritis sutiktų gražiuoju perleisti Lietuvai, už tai jiems garantuojant taikų ilgą pasienį. Lenkija turės pakanka-

mai vargo apginti žemes, kurių sieks Vokietija, Ukraina, Čekoslovakija. Kodėl Lenkijai neturėti taikos su Lietuva? Rusija neprieina prie Lietuvos, tai apie kokią bendrą valstybinę kalbą manoma? Latviai, ukrainiečiai, estai remtų tokius Lietuvos nutarimus. Apie tai rašiau knygoje *Tikaroji Lietuva* (Chicago, 1983).

Per daug baiminantis stengiantis iš anksto įtikti kažin kieno kažin kokiems pabaidymams — prarasime tautai reikalingą nusistatymą, nors istoriniai etnografiškai, ekonominiai pagrįstą. Juo daugiau trauksimės, tuo daugiau kaimynai (net nekaimynai) link bailiųjų baubs, ragins atsižadėti savo genties žemių.

Algirdas Gustaitis

MAŽOSIOS LIETUVOS FONDAS

Gerbamosios, Gerbiamieji,

Jau turbūt, būsite girdėję apie Mažosios Lietuvos fondą. Gal turite ir pažįstamų, kurie yra Mažosios Lietuvos fondo nariai, mecenatai, steigėjai arba tik rėmėjai. Jei Jums jis dar nežinomas, leiskite mums bent trumpai su jo raidos eiga ir tikslais supažindinti.

Prieš šimtą su viršum metų, kai Vokietijos valdžia sąmoningai vokietinio Mažąją Lietuvą, drausdama lietuvių kalbos pamokas mokyklose ir visokiais būdais slopino bet kokią lietuvininkų judėjimą, atsirado entuziastų išlaikyti mokslui lietuvių kalbą ir lietuvių dvasinį palikimą. Tam tikslui įvairių tautų mokslininkai įsteigė "Lietuvių literatų draugiją". Jos pastangomis paskelbta daug vertingos lituanistinės medžiagos.

Šiandien nebėra tos draugijos, kauptiesios ir skelbiančios Mažosios Lie-

tuvos lietuvių kalbos tyrinėjimus, tautos sekmes, mitus, tarmes ir kitą svarbią kultūrinę medžiagą. Nebeliko ir žmonių krašte, o užsienyje likę baigia išnykti kartu su savo praeities pažinimu ir atsiminimais.

Mažosios Lietuvos Rezistencinis Sąjūdis, suprasdamas šią tragišką padėtį, 1985 m. suvažiavime įsteigė Mažosios Lietuvos fondą su uždaviniu leisti ir skleisti studijas bei knygas, liečiančias Maž. Lietuvos gyvenimą, istoriją, kalbą, etnografiją ir tuomi palikti dokumentaciją, kuria bus galima naudotis ir remtis Lietuvos ir Maž. Lietuvos išlavavimo žygyje ateityje. Pvz., šiuo metu spaustuvei jau atiduotas Maž. Lietuvos kalbininko Jono Užpurvio veikalas *Saugų tarnė*. Šis pirmasis fondo leidžiamas veikalas su autoriumi įkalbėtomis juostelėmis, jau dabar taps vieninteliu Klaipėdos krašto gy-

ventojų kalbėtos kalbos paminklu ir šaltiniu.

Kiti, jau paruošti ir ruošiami leidimui, veikalai: V. Piteraitis *Mažoji Lietuva vandenvardžių šviesoj* ir M. Gelžinis *The Problem of Lithuania Minor*. Be to ruošiamasi išleisti Maž. Lietuvos veikėjų monografijų ir prisiminimų bei kitą Mažąją Lietuvą liečiančią istorinę medžiagą.

Todėl mes kviečiame ir tikimės, kad ir Jūs, Gerbiama Tautiete, Gerbiamas Tautietė, paremsite šį mūsų užsimojimą. Kaip tapti Mažosios Lietuvos fondo nariu, rėmėju, mecenatu matysite iš pridėto lapo.

Su pagarba ir padėka
MAŽOSIOS LIETUVOS
FONDO VALDYBA

A. Lymantas — pirmininkas

V. Piteraitis — vicepirmininkas

Iš "Trimito" Nr. 29, 1938 m.

Pašimenu, kad karo metu Rusijos tremtinių varguos dažnai lenkai su lietuviais eidavo drauge, nors latviai su lietuviais galėjo turėti daugiau bendro. Tai buvo pavojaus metu. Ar nereikėtų pagalvoti apie įvairių senų kultūrinių ir tradicinių ryšių atnaujinimą. Mintis, kad Lietuva galėtų būti įterpta į Lenkijos ribas, arba kad abi valstybės galėtų susijungti, turi visiškai išnykti. Didžiausias nusikaltimas, kuris yra padarytas prieš Lietuvą, tai Jogailos sėdimas į Lenkijos karaliaus sostą tikslu sujungti abi tautas ir valstybes. Rodos, Lietuva nuo to daugiausiai nukentėjo ir žinoma, kas nors panašaus gali įvykti tikrai tautos savižudybės būdu, ko iš lietuvių niekada negalima laukti. Tačiau Lenkijai su Lietuva vis dėlto susitarimo kelias yra tinkamiausias, nes jis sustiprintų abi valstybes. Lietuva nereikalauja savo senosios galingosios valstybės plotų, kurie sudaro pusę dabartinės Lenkijos, bet Lietuvos reikalavimas Vilniaus yra teisingas ir pagrįstas. Būdas, kuriuo Vilniaus reikalas buvo sprendžiamas lig šiol iš lenkų pusės yra neteisingas ir nesutampa su jokių teisės pajautimu. Jis ardo tarptautinę taiką, prislėgia mažųjų tautų pasitikėjimą ramiai ateičiai ir kelia nerimą kiekviename dorai galvojančiame žmoguje, kurs su tuo klausimu arčiau susipažįsta.

Vilnių užtrukau nepilną mėnesį. Didžiąją to laiko dalį praleidau nuolat keliaudamas. Prisimenu anekdotišką įvykį. Traukiniu važiauvau iš Gardino į Vilnių. Varšuvos traukinys pakely buvo pavėlavęs daugiau kaip valandą. Kartu su kitais keleiviais vaikštinėjau Gardino stoties peronu, žandarai tyrė mano asmenį ir teiravosi, ar aš jau anksčiau buvęs pažįstamas su rusu su kuriuo mieste kalbėjaisi. Pasakiau, kad ne, bet kad rusas prašė mane pasveikinti Latvijos generalinio štabo viršininką generolą Hartmanį, kuris esąs jo mokyklos draugas iš Vilniaus karo mokyklos. Žandarai, matyt, labai domėjosi rusu, bet aš dau-

giau nieko negalėjau papasakoti, kaip tik tiek, kad su juo netyčia susipažinau ir ten pat išsiskyriau. Be abejo, su juo daugiau gal ir susitikti neteks. Paso žandarai iš manęs nereikalavo, bet tur būt jie gerokai jį apžiūrinėjo man esant viešbuty.

Traukiniui atvykus, keleiviai skubėjo lipti į vagonus, bet traukinys stovėjo dar apie pusvalandį ir tik tada išvažiavo. Kai jau buvom keliasdešimt kilometrų nuvažiaavę, staiga traukiniui einant pilnu greičiu, sušniokštė stabdžiai. Kažkos keleivis patraukęs stabdį. Po kelių minučių traukinys sustojo. Pasirodė, kad mašinistas pravažiavęs stotį ir nenorėjęs ten sustoti taupydamas laiką, o keleivis, kuriam toj stoty reikėjo išlipti, nebuvo patenkintas ir pats savo ranka traukinį sustabė. Dabar mašinistas, konduktoriams besijuokiant, koliodamasis važiavo atgal į stotį ir vėl užtruko. Tuo būdu Varšuvos greitasis traukinys atvyko į Vilnių su dviejų valandų pavėlavim.

Toks pavėlavimas yra susidaręs Vilniaus klausimo išsprendime. O taip norėtusi, kad kas nors staiga sustabdytų netikslia kryptimi nuėjusius sanatykius. Tada, nors ir pavėluotai, vis kada nors galėtume sulaukti nuoširdumo tarp abiejų tautų. Tais pačiais lenkų romanisto žodžiais tenka sakyti: "Quo vadis... Polonia"?

Norėdamas patenkinti savo tautos brolius, kurie nenori kištis į Vilniaus klausimo nagrinėjimą, pasakysiu, kad šį rašinį parašiau keliaudamas po Vilniaus kraštą ne Lietuvos prašomas ar jos įtakoj būdamas, bet visiškai savarankiškai, su pasitenkinimu galiu paminėti Lietuvos latvius, buvusius Didžiojo karo latvių šaulius — strelniekus, kurie visiškai pritaria mano nuomonei, kitaip suprasdami latvių lietuvių draugystę, nei kai kam tai atrodo mano tėvynėje.

Tikiu, kad ateityje bus pasiekta tokio glaudaus bendradarbiavimo, kad latvis, lietuvis taip jau labiau supras ir abi tautos gyvens nuoširdžiausiose santykiuose.

Prisiminkim, ką Lietuva yra padariusi mūsų labai sunkiu momentu, kada Latvijos sostinė Ryga buvo svetimųjų rankose. Tada, kai mūsų vyriausybės ministrų kabinetas plaukiojo garlaiviu "Saratov" ties Liepoja, lietuviai paskolino mums žymią sumą pinigų amunicijai ir ginklams pirkti. Nežinau, kaip toji sąskaita išlyginta, bet teisybės labui reikėtų Lietuvai nors kiek revanšutis. Tam dabar atėjęs tikriausias laikas. Vietoj pinigų suteiksim Nors truputį savo geriausių linkėjimų ir nuoširdžios simpatijos pareiškimų Vilniaus reikalui. Tai bus geriausias paskatinimas broliui tautai jos kovoj dėl savo senosios sostinės atgavimo.

Senosios istorinės Vilniaus krašto pily, romantiškieji piliakalniai ir su įvairiomis senomis legendomis susijusios vietos pritraukia turistus kiekvienais metais. Lenkijos geležinkeliai yra išreklamavę Vilnių gražiais plakatais ir nuotraukomis, duoda papiginiamus geležinkeliu grupėmis važiuojantiems, todėl čia nestoka ir svetimšalių iš kitų Europos valstybių, kurie keliauja po šį vargo kraštą. Apie Vilnių yra pasirodę daug knygų ir rašinių pasaulio spaudoj, tiek turistinio, tiek geografinio pobūdžio. Mano čia iškeltieji klausimai mažiau nušviesti. Neabejotinai verta, kad ir tais klausimais būtų daugiau galvojama. Nuoširdžiai norėčiau atkreipti savo tautiečių dėmesį į Vilniaus kraštą, kurį galėtų ir ekskursijomis aplankyti. Lietuvą mes jau gerokai pažįstame, kaip savo artimiausią kaimynų kraštą, bet svetimas, legendų, senųjų ir naujųjų kovų kraštas Vilnius mus kviečia savo niūriai prislėgtu, tačiau gilaus tragizmo pilnu gyvenimu, į kurį įsižiūrėjus daug pasidaro suprantamiau.

-o-

Žurnalą *Trimitas* leido Lietuvos Šaulių Sąjunga 1920-1940 m. Kaune, iki Lietuvą okupavusi Sovietų Rusija uždarė kaip ir visą kitą lietuvišką spaudą. *Trimitas* spausdintas 32,000 egz. Redagavo J. Kalnėnas.

MŪSŲ MIRUSIEJI

RAMOVĖNAI - KARIAI, ŠAULIAI, BIRUTIETĖS . . .

DEŠIMTMETIS NUO KPT. JONO VABALO MIRTIES

Bostoniškoje Lietuvių enciklopedijoje žinios apie kpt. Joną Vabalą baigiasi 1941 m. birželio 14 diena, kai jis su kitais lietuviams karininkais buvo okupantų suimtas ir ištremtas. Apie jo tolimesni likimą ir papildomuose LE tomuose žinių nebėra. Kariui rūpi, ypač iškilusių Lietuvos karių likimas, todėl, prasidėjus okupuotoje Lietuvoje laisvėjimui, ne kartą dėmesį patraukia paminimi vardai, ryškiau susiję su Lietuvos kariuomene.

1988 m. spalio 22 d. laikraštis *Sportas* ilgesniu straipsniu paminėjo kpt. Joną Vabalą. Straipsnio kopiją atsiuntė akt. V. Žukauskas. Ačiū!

LIETUVOS KARININKO LIKIMAS

ŠIANDIEN SUKANKA 80 METŲ KAI GIMĖ JONAS VABALAS, ŽMOGUS ĮRAŠES MŪSŲ SPORTO ISTORIJOJE VIENUS PIRMŲJŲ IR GRAŽIAUSIŲ PUSLAPIŲ.

1941-ųjų metų vasarą 29-asis teritorinis šaulių korpuso karo lauko stovyklą įrengė Pabradėje. Buvo eilinė darbo diena, vyko užsiėmimai, kai į stovyklos teritoriją įvažiavo tamsiai žalios spalvos skardos lakštais dengtas sunkvežimis. Išlipusios kariškių grupelės vyresnysis stovyklos viršininkui perdavo įsakymą: "Iškvieskite šiuos lietuvių karininkus, važiuosime į pasitarimą". Į sąrašą pateko ir Pabaltijo karinės apygardos fizinio rengimo viršininko pavaduotojas kapitonas Jonas Vabalas. Bevažiuojant į "pasitarimą" iš visų karininkų atėmė ginklus,

Lietuvos kariuomenės pažiba
kpt. Jonas Vabalas

o Vilniuje uždarė Vidaus reikalų komisariato rūsiuose.

Retas ketvirto deimtmečio Lietuvos sportininkas savo rezultatais ir populiarumu prilygo Jonui Vabalui. Na, o pagal savo sugebėjimų universalumą jam tikrai nebuvo lygių. Jaunasis karininkas nuolat būdavo tarp pirmųjų įvairiose lengvosios atletikos rungtyse, slidinėjimo, fechtavimo, šaudymo, plaukimo, šuolių į vandenį varžybose, puikiai žaidė krepšinį, tinklinį, futbolą, tenisą. J. Vabalo sportinis talentas atsiskleidė dar

mokantis Kybartų gimnazijoje. be-rods, 1925 metais jis Prienų stadione peršoko 1 m 55 cm aukštį. Tais laikais, kai geriausi pasaulio šuolininkai dar retai įveikdavo 1 m 90 cm, moksleiviui buvo puikus rezultatas. Kybartuose J. Vabalą jau žinojo ir kaip vieną geriausių futbolininkų.

Patys ryškiausi jaunojo suvalkiečio sportiniai laimėjimai susieti su metais mokantis Karo mokykloje, o vėliau tarnaujant Lietuvos kariuomenėje. Pagrindine meile tapo lengvoji atletika. Rungtyniaudamas stadione, J. Vabalas 12 kartų tapo Lietuvos čempionu šuoliuose su kartimi, į aukštį ir trišuolyje, septyniskart gerino respublikos rekordus. Pats svariausias, matyt, buvo rezultatas šuoliuose su kartimi (3 m 63 cm). Retai kas J. Vabalą aplenkdamas karininkų penkiakovėje (fechtavimasis, šaudymas šautuvu ir revolveriu, 5 km krosas, 500 m. plaukimas, šuoliai į tolį. Ypač įspudingą pergalę sportininkas iškovojo 1930 m., Vytauto Didžiojo metais, tapęs Lietuvos kariuomenės sporto šventės nugalėtoju. Ne tik nugalėti mokėjo J. Vabalas. Jis — daugelio sporto varžybų organizatorius, teisėjas, 1940 m. išleisto *Fizinio lavinimo vadovėlio* autorius. Nenuostabu, kad kaip vieną ryškiausių to meto asmenybių sportiniame gyvenime, Lietuvos vyriausybė jį pasiuntė į Belgiją, kur mūsų tautietis baigė Fizinio lavinimo institutą. Išbandyti taiklumą, susitikus akis į akį su priešu, jam jau nebeteko. Likus porai savaitių iki fašistinės Vokietijos užpuolimo, Raudonosios Armijos kapitonas pats netikėtai buvo pavadintas priešu...

— Kai jį ir kitus lietuvių karininkus

suėmė, — pasakoja J. Vabalo žmona Sofija Vabalienė — Tardytojai visus apkaltino tėvynės išdavimu, norėjo įrodyti, kad jie armijoje rengė sukilimą. Nei fiziniemis nei moralinėmis kančiomis tiems budeliams nepavyko sugniuždyti Jono psichikos, ir ryžtingai atmetė visus kaltinimus. Tai jam padėjo išsaugoti gyvybę. O palūžusius, kankinimų neatlaikiusius kai kuriuos draugus sužaudė. Ir nors teismas nesurado kaltės įrodymų, Vabalą nuteisė dešimt metų kalėti. Prsidėjo karas, kalinius evakavo ir jis atsidūrė garsiajame Butyrkų kalėjime. Čia vienutėje praleido penketą metų. Vėliau tai prisimindamas, sakydavo, kad neišprotėčiau, pats su savimi kalbėdavau anglų, prancūzų, vokiečių, lenkų kalbomis ir dainuodavau". Vėliau teko pamėginti Intos kalėjimo "patogumus", o 1948 metais, Stalinui be jokio teismo politinius kalinius iki gyvos galvos ištrėmus į neapbrėpiamas Sibiro platybes, etapas atsidūrė Krasnojarsko krašte, prie Angaros ir Jenisėjaus santakos Mažukovkos gyvenvietėje. Čia Vabalui bekertant mišką, tiesiant kelius, mes ir susipažinom, apsivedėm. Ištremyje mano vyras daug kam buvo pavyzdžiu, kreipdavosi į jį tik "Tamsa kapitone", net suplyšusi "šimta-siūlė" nepaslėpdavo kariškos tvirtos laikysenos Mokėjo Vabalas pakelti ūpą, pralinksminti, pats turėdamas puikų balsą, ragino likimo draugus dainuoti, suorganizavo chorą, kitus saviveiklos ratelius. Ne kartą pasiguosdavo, kam nepaklausęs Kipro Petrausko ir nestojęs į Konservatoriją. Ir išdidus visuomet buvo, niekam jau grįžęs į Lietuvą, savo vargais nesisūsdavo malonių neprašė. Ištremyje kategoriškai atsisakinėdavo rašyti malonės prašymus dėl reabilitacijos. "Kodėl aš nekaltas turiu prašyti malonės", sakydavo. Matydamas tokį nusistatymą, vienas jo draugas, generalas, pats parašė prašymą ir privertė pasirašyti. Į Lietuvą parvykome tik 1965-taisiais metais.

Grįžęs į tėviškę, J. Vabalas be sporto, aišku, gyventi negalėjo. gerą

dešimtmetį be jo neapsėjo ne vienerios reikšmingesnės lengvosios atletikos varžybos respublikoje ir šalyje. Tautų spartaklada, Universida, TSRS — JAV rinkinių mačai, respublikos čempionatai, krosai — argi viską išvardinsi? Daugelyje jų, J. Vabalui teko vadovauti teisėjų darbui. Lietuvos lengvosios atletikos federacijos teisėjų kolegijos pirmininkui taip ir derėjo. Nepadėjo į šoną ir plunksnos. 1972 m. pasirodė J. Vabalo knyga *Jaunulio fizinis rengimas*. Ramybės jis nepripažino, nepripažino menkaverčių, bet kaip atliekamų darbų, viską darydavo iki galo atiduodamas visas jėgas. O jėgos seko, stalininiai

kalėjimai katoginiai darbai Sibiro taigoje jų tikrai nepridėjo. Na kartą streikavusi širdis 1978 m. gegužės 13 dieną sustojo.

Manome, daugelis skaitytojų, tik dabart sužinojo J. Vabalo pavarde. Apie Stalino lagerių gyventojus, o dar baisesiau — Lietuvos kariuomenės karininkus, ilgą laiką mūsų spauda nebuvo linkusi rašyti. Tad nors liūdna ir gėda bet nenuostabu, kad *Sportas* ankstesnių J. Vabalo jubiliejų "nepastebėjo". Išperkame kaltę. Jaunime, atmink ir didžiukis tokiais savo tautos sūnumis, kaip Jonas Vabalas.

A. Karpavičius
E. Žičkus

A. A. PLK. VINCENTAS JASULAITIS

1988 m. lapkričio 11 d. mirė buvęs Lietuvos kariuomenės pulkininkas Vincentas Jasulaitis, sulaukęs 90 m. amžiaus, gyvenęs Kaune. Gyvendamas Kaune pas sūnų inž. Antaną Jasulaitį, skaitė spaudą, labai domėjosi politiniais pasauliniais reikalais ir laukė Lietuvos nepriklausomybės. Plk. V. Jasulaitis yra nusipelnęs Sūduvos derlingų lygumų žemės sūnus. Kiek prisimenu, jis buvo gero būdo, turėjo įgimtą mandagumą ir visa siela ir širdimi mylėjo savo tėvynę Lietuvą.

Vincas Jasulaitis gimė 1898.9.24 Majoariškių kaime, Vilkaviškio valsčiuje, stambaus ūkininko šeimoje. Šiame dideliame, 85 hektarų ūkyje išaugo vyriausias sūnus Vincas ir trys sesutės: Marytė, Adelė ir Uršulė. Sersers liko darbuotis ūkyje prie darbų, o Vincą tėvai leido į mokslus..

Vincas pradinį mokslą ir gimnaziją lankė Vilkaviškyje. Pirmojo pasaulinio karo metu persikėlė mokytis į Vilnių, o po to į Varonežą. Pažymėtina, kad ten, net trejus metus buvo Jono Jablonskio (Rygiškių Jono), rašomosios kalbos tėvo, asmeninis sekretorius. Po karo grįžo į tėviškę ir baigė Rygiškių Jono gimnaziją Marijampolėje 1919 metais. Tais pačiais metais įstojo į Karo mokyklos I laidą, kurią

baigė artilerijos jaunesniuju leitenantu. Tarnaudamas artilerijoje, dalyvavo mūšiuose kaip savanoriškūrejas prieš bolševikus, bermontininkus ir lenkus. Gindamas Lietuvos

šalį nuo priešų, už pasižymėjimus fronte buvo apdovanotas Vyčio kryžiaus ordinu.

1919 metais mirė jo mama Magdalena 46 m. amžiaus. Sūnus Vincas parvyko iš kariuomenės su karininko uniforma ir dalyvavo motinos laidotuvėse. Šiose laidotuvėse dalyvavo ir mūsų visa Karužų šeima, todėl man ir mano broliui Petruį teko tuo metu susitikti su leitenantu Vincu Jasulaičiu.

Tėvas Vincas Jasulaitis mirė 1949 metais, būdamas 72 m. amžiaus. Ūkį perėmė plk. V. Jasulaitis ir tapo tikru savininku.

Plk. V. Jasulaitis pasižymėjo savo gabumais ir vėliau liko karo mokyklos lektorium. Aukštuosius karininkų kursus baigė Kaune 1924 metais.

Vėliau iš karo mokyklos Vincą Jasulaitį kariuomenės štabas pasiuntė mokyti kariškų mokslų į Prancūziją. 1926 - 1928 m. lankė artilerijos mokyklą Fontaicheau mieste. 1934 m. vėl karo mokslo mokėsi Prancūzijoje. Po to jis dažnai važinėdavo į Prancūziją ir net į Angliją.

Prancūzijoje, studijų metu, gyvenė kartu su savo žmona, ten gimė ir dukra Birutė (dabar daktarė Kaune). Vincas Jasulaitis mokėjo kelias kalbas: vokiečių, prancūzų, anglų, rusų, lenkų ir kitas, todėl jis buvo siunčiamas kariškiems reikalams į užsienius atstovauti Lietuvos kariuomenės reikalams.

Plk. V. Jasulaitis 1929 metais dėstė Karo mokykloje topografiją ir tais pačiais metais buvo perkeltas į Kėdainius 2-jo artilerijos pulko vadu.

1940 metais rudenį Rusijos raudonoji armija okupavo Lietuvos teritoriją. Kurį laiką plk. V. Jasulaitis tarnavo tarybinėje armijoje, bet kiek vėliau buvo areštuotas ir ištremtas vienas be šeimos su kitais tautiečiais į Sibirą. Būdamas tvirtos sveikatos, šiaip taip atsilaikė ir 1956 metais grįžo Lietuvon. Grįžęs rado visą šeimą, bet žmona netrukus mirė, jis apsigyveno pas sūnų inž. A. Jasulaitį Kaune. Gerų lietuvių padedamas, tarnavo auto kelių valdyboje buhalteriu, kol

buvo paleistas į pensiją. Būdamas pensininku, nors palaužta sveikata, bet jautėsi vidutiniai, šiaip buvo judrus, labai domėjosi literatūra, menu, muzika.

Jis rašo: "mano metai yra dideli, bet dvasioje tikrai jaučiuosi jaunas, tiesiog svajotojas. Tik fiziškai metai jau atsiliepia: tai čia negerai, tai ten geriau, tai ten dar blogiau. Ypač mane kankina akmenys pūsleje, bet nieko negaliu daryti. Operaciją tokiam amžiuje daktarai nedrįsta daryti".

Kodėl aš apie plk. V. Jasulaitį tiek daug rašau? Kadangi mes gyvenome kaimynystėje, ir Vokiškėlių kaimas ribojosi su Majoariškių kaimu tik per vieškelį, už ketvirties kilometro nuo jo gražios ir išsvajotos apsuptos didžiulio beržo sodybos. Mes su broliu Petru ir mama ten dažnai nueidavome, kartais net kelis kartus į dieną.

Petras, būdamas mažas vaikutis, Jasulaičių seklyčioje surado daug literatūros: Vilniaus Aušrą, Jono Basanavičiaus pasakas, knygų ir laikraščių. Mano brolis Petras prašė pulkininko tėvą, Vincą Jasulaitį, kad jam duotų paskaityti tų knygų. Petras labai domėjosi literatūra ir dažnai parsinešdavo namo. Skaitydavo su atsidėjimu. Čia brolio Petro literatūrinis aruodas prasiplėtė.

Antra, mes, atvykę iš degančio Alvito 1915 metais, apsigyvenome Vokiškėlių kaime. Mama dažnai lankydavosi pas ūkininkus Jasulaičius, ji ten dirbdavo, už tai ir mums buvo lyg antrieji namai. Mamai vargstant, ir gyvenant be vyro po karo audros kaime, geradarė Magdalena Jasulaitienė ir jos sesuo Bazilikų kaimo Uršulė Sajonienė daug padėjo. Jos abi jau yra seniai mirusios. Aš visuomet jas prisimenu maldose, o dabar ir plk. V. Jasulaitį...

Grįžus plk. V. Jasulaičiui iš Sibiro, aš su juo susirašinėjau iki jo mirties ir jo vaikais. Turiu jo gerą pluoštą laiškų ir saugau kaip istorinę medžiagą.

Gautas iš a.a. plk. Vinco sūnaus laiškas iš Kauno 1988.XII.20. Rašo: "Tėčio laidotuvės buvo labai iškilmin-

gos, į kapines palydėjo net ir Lietuvos trispalvė — Tremtinių klubo vėliava. Prie kapo pasakė paskutinį atsisveikinimo žodį visus kalejimus ir lagerio kelius kartu praėjęs, paskutinis bendražygis plk. A. Malijonis. Be galo skaudu, kad vėl atgimus mūsų kraštui: kai grąžintas Himnas, vėliava, kai pradedami atstatyti tautos paminklai, grąžinamos bažnyčios, tikėjimas, nebeteko tėčiui visų šituo pasidžiaugti... Sūnus Antanas Jasulaitis."

Nuliūdime liko dukra dr. Birutė, sūnus: inž. Vytautas, inž. Antanas su šeimomis, anūkais, Jasulaičių ir Sajonų plati giminė ir artimieji draugai.

Kazys Karuža

Mielas p. K. Karuža,

Neseniai atšventėme mūsų tėčio Vincento Jasulaičio 90 m. amžiaus sukaktį: džiaugiamės, kad jis, būdamas Lietuvos nepriklausomybės kovų savanoris, Vyčio kryžiaus kavaliereus, buvęs kalinių ir tremtinių, dar norėjo būtina dalyvauti tautinės vėliavos iškėlimo Kauno karo muziejuje, bet sunegalavus sveikatai liko namuose...

Mūsų gyvenimas tampa kasdien vis įdomesniu. Suprantame, kad neužtenka gerai atlikti savo kasdininį darbą, bet reikia visas jėgas ir protą atiduoti tautos atgijimui. Daug ašarų išliejame Sąjūdžio organizuotose priemonėse iš džiaugsmo bei skausmo savo ir svetimo. Teko mums dalyvauti ir pirmajame "Sąjūdžio" suvažiavime Vilniuje...

Dr. Br. Tamaševičienė-

Jasulaitytė,

Kaunas, 1988.11.9

Gautas antras pranešimas:

Pranešame, kad mirė Lietuvos nepriklausomybės kovų savanoris, Lietuvos kariuomenės pulkininkas, buvęs politinis kalinys ir tremtinys, darbo veteranas, mylimas tėvas ir senelis Vincentas Jasulaitis 24.9.1898 — 11.11.1988. Šviesus jo atminimas — amžinai mūsų širdyse: vaikai / Birutė, Vytautas ir Antanas Jasulaičiai, Kaunas.

Dr. Birutė Jasulaitytė

A.A. MJR. JONAS PUIKŪNAS

1988 m. gruodžio 17 d. mirė buvęs Lietuvos kariuomenės majoras teisininkas Jonas Puikūnas, sulaukęs 96 m. amžiaus, gyvenęs Fallbrook, Kalifornijoje. Mjr. J. Puikūnas su savo žmonele Sofija buvo savo laiku žymūs visuomenės veikėjai Lietuvoje ir čia Los Angeles mieste.

Gyvendami Los Angeles, jie visuomet dalyvaudavo parengimuose, minėjimuose bei kitose tautinėse šventėse. Jie darbais ir pinigais remdavo lietuvių reikalus ir Lietuvos vadavimą ir daug pasiaukėjo darbuodamiesi įvairiose organizacijose, skaitė lietuvišką spaudą, domėjosi politine pasauline padėtimi, įvykiais ir laukė Lietuvos nepriklausomybės.

Teisn. J. Puikūnas yra nusipelnęs Zanavykijos lygumų sūnus. Jis buvo santūrus, turėjo įgimtą mandagumą. I. Puikūnas visa širdimi mylėjo savo protėvių šalį, kaip kariškis ir teisininkas jautriai pergyveno Lietuvos okupaciją...

Jonas Mingirdas Puikūnas gimė 1893 metų birželio 25 d. Rogupių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Šakių apskrityje. Baigė Griškabūdžio pradžios mokyklą ir su tėvų pritarimu įstojo į Veiverių mokytojų seminariją, kurią baigęs mokytojavo Kybartų pradžios mokykloje.

Didžiajam pasauliniui karui prasidėjus, 1914 metais J. Puikūnas persikėlė mokytojauti į Rusiją, Poltavos gubernijoje, o 1915 m. į Maskvą, kur dirbo lietuvių pabėgėlių mokykloje ir laisvu laiku lankė Šeniavskio liaudies universitetą.

1916 metais buvo paimtas į rusų kariuomenę ir, Kijeve baigęs karo mokyklą, buvo pasiūstas į frontą Galicijoje. Revoliucijai prasidėjus, dalyvavo lietuvių karių susirinkimuose ir suvažiavimuose Kijeve, Basrdičeve ir 1917 m. Lietuvių seime Petrapilyje.

Jonas Puikūnas buvo vienas iš pirmųjų steigėjų Atskiro lietuvių batalijono Galicijoje, susiformavusio 1917.VII.24, vėliau atsikėlusio į Vitebską.

1918 m., Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, J. Puikūnas grįžo į Lietuvą ir įstojo į kariuomenę, į karo technikos dalinius, su kuriais kaip savanoris-kūrėjas kovojo prieš Lietuvos priešus. Vėliau dar būdamas kariuomenėje, aviacijos rikiuotės karininku, įstojo į V. D. universitetą Kaune, kur pirma studijavo techniką, paskui perėjo į teisės fakultetą, kurį baigė 1927 metais. Būdamas teismo kandidatu, ėjo Kauno I, vėliau III nuovados taikos teisėjo pareigas. Vėliau buvo paskirtas taikos teisėju Širvintuose ir 1937 m. perėjo į advokatūrą.

1944 m. raudonajai armijai okupavus Lietuvos teritoriją, J. Puikūnas su visa savo šeima pasitraukė į Vokietiją, kurių šeimoje buvo du berniukai ir dvi dukrelės: Vytautas, Algirdas, Giedrė ir Milda. Apsigyveno Augsburgėje DP stovykloje, J. Puikūnas Augsburgėje buvo teisėju bendrame Pabaltiečių DP stovyklos teisme, atstovaudamas lietuvių grupei.

1949 m. emigravo į JAV-bes, apsigyveno Gary, Ind. Čia su savo sūnumis įsiregistravo į Lietuvos vyčių kuopą. Visi dirbo fizinį darbą. Jono sunegalavo sveikata, pakenkė drėgnas Čikagos klimatas. Todėl pasitaręs su žmonele Sofija ir vaikais, nusprendė ieškoti geresnio ir švelnesnio klimato.

1952 m. su šeima persikėlė gyventi į Kaliforniją, apsigyveno Los Angeles mieste. Puikūnų visas jaunimas įsijungė į fizinius darbus ir jiems gerai sekėsi, o tėvas Jonas sirguliavo, bet jo sveikata pagerėjo. Senas amžius, darbo neieškojo, bet čia vėl įsijungė steigiant Lietuvių katalikų susivienijimo kuopą. Šalia to, įstojo į LKVS "Ramovės" skyrių, į J. Daumanto šaulių kuopą, teisininkų draugiją, Vyčių kuopą, Altos skyrių, Lietuvių Bendruomenę, ir vėliau buvo valdybose, ėjo įvairias pareigas. Aplamai, abudu su žmona gyvai įsijungė minėtose organizacijose, ypač žmona Sofija birutiečių ir šaulių veikloje. Jie abu aktyviai dalyvavo visuose kultūrinuose parengimuose.

Prieš dvejus metus mirė staiga Puikūnų vyriausias sūnus Vytautas, sulaukęs vos 48 m. amžiaus Santa Barbora, kuris buvo Amerikos kariuomenės vėteranas. Visa šeima ir artimi giminės pergyveno didelį liūdėsį.

Nuo pat jaunystės dienų Jonas Puikūnas pamėgo rašyti. Bendradarbiavo daugelyje laikraščių bei žurnalu: *Šaltinyje, Lietuvių balse, Karyje, Trimite, Mūsų žinyne, Ateityje, Vytuje, L. A. vakaruose* ir kt. domėdamasis lietuvių tautosaka, nukreipė žvilgsnį į "Smulkiąją" tautosakos dalį ir pradėjo rinkti priežodžius, patarles, mįsles. Iš to susidarė nemaža medžiagos kelioms knygoms. 1958 m. buvo išleistas pirmas Smulkiosios tautosakos tomelis — patarlės, priežodžiai, posakiai; šioji knyga — *Mįslės* yra antroji J. P. suplanuotos *Smulkiosios tautosakos* dalis; trečia dalis *Anekdota* (trumpi, dažniausiai juokingi pasakojimai). Šias J. P. paruoštas knygas išleido *Lietuvių dienu* spaustuvė, Los Angeles, 1958 - 1971 metais. Pastaba: šios žinios paimtos iš autoriaus J. P. aprašymo *Mįslės* knygos.

Mjr. J. Puikūno palaikai iš Hamrock laidotuvių namų atlydėti į Šv. Kazimiero bažnyčią, kur pamokslą pasakė ir rožinį sukalbėjo prel. dr. V.

Bartuška gruodžio 20 d. 7:30 val. vakare, sol. R. Dabšys giedojo bažnyčioje.

Palaikus iš Šv. Kazimiero bažnyčios palydėjo prel. dr. V. Bartuška į Šv. Kryžiaus kapines Corversity, lydint apie 40 automobilių vilkstinei.

Prie karsto Šv. Kazimiero bažnyčioje budėjo ramovėnai, persijuosę tautinėmis juostomis ir uniformuoti šauliai: Vladas Gilys, Pranas Dovytaitis, Vladas Šimoliūnas ir Vytautas Apeikis, šauliai: Juozas Narkevičius, Juozas Paplauskas, Jurgis Uksas ir Kazys Karuža. Karstą nešė ramovėnai ir šauliai.

Laidotuvėmis rūpinosi sūnus Algirdas, dukros: Giedra Blažienė ir Milda Mičiulienė. Laidotuves suorganizavo ir jas pravedė J. D. š. kp. vicepirmininkas Kazys Karuža. Maldą sukalbėjo kapuose prel. dr. V. Bartuška, sugiedota buvo Marija, Marija. Atsisveikinimo žodį tarė organizacijų vadovai: "Ramovės" vardu — Vladas Šimoliūnas, birutiečių — Alfonsa Pažiūrienė, Alto — Antanas Mažeika, vyčių — Julius Kiškis ir šaulių — K. Karuža. Po to sugiedotas Lietuvos himnas. Vėliavą nuėmė nuo karsto R. Vl Šimoliūnas ir įteikė velionio sūnui Algirdui Puikūnui, kaip Lietuvos

laisvės simbolį. Vėliau buvo šeimos vardu pakviesti visi laidotuvių dalyviai pietums į Šv. Kazimiero parapijos didžiąją salę. Pietų metu K. Karuža plačiam apibūdino velionio J. Puikūno gyvenimo biografiją. Po to velionio sūnus Algirdas padėjo šeimos vardu, prisidėjusiems ir palydėjusiems tėtuką į kapus.

Nuliūdime liko sunkiai serganti velionio žmona Sofija Puikūnienė 93 m. amžiaus, sūnus Algirdas, dukros: Giedra Blažienė, Milda Mičiulienė su šeimomis, giminės ir losangeliečiai bičiuliai.

Kazys Šešupė

A. A.
savanoriui – kūrėjui, majorui

JONUI PUIKŪNUI

**mirus, reiškiamo užuojautą žmonai Sofijai, sūnui, dukroms ir
kitiems artimiesiems.**

LOS ANGELES RAMOVĖNAI

A. A. KAZIMIERAS SRAGAUSKAS

*Tu mylėjai Tėviškės laukus,
Geltonuojančiais rugiais apšėtus.
Tuos žaliuojančius miškus, kalvas
smėlėtas
Ir padangę rausvą vakarais.*

1988 m. lapkričio 26 d., širdies priepuolio ištiktas, mirė Stasio Butkaus šaulių kuopos aktyvus narys, visuomenininkas, fotogafas-žurnalistas Kazimieras Sragauskas. Mirė labai netikėtai, — eidamas atlikti jam pavestas visuomenines pareigas.

Kazimieras Sragauskas gimė 1903 m. vasario 15 d. Ylių km., Alsėdžių vlsč., Telšių aps., Mokėsi ir baigė Telšių gimnaziją, vėliau aukštesnę policijos mokyklą. Tarnavo policijoje ir kaip sąžiningas, darbštus ir pareigingas buvo pakeltas nuovados viršininku. Kaip policijos viršininkas dir-

bo įvairiose vietose, ilgiausiai Raseinių mieste. Buvo labai gero būdo, visų gerbiamas ir mylimas. Rusams okupavus Lietuvą, buvo priverstas pasitraukti iš tarnybos ir grėsi pavojus būti suimtam. Dalyvavo pogrindžio veikloje.

1944 m., kaip ir daugelis lietuvių, su skaudančia širdimi apleido savo mylimą gimtąją šalį Lietuvą.

1949 m. atvyko į Ameriką — Detroitė ir įsidarbino General Motors bendrovėje.

Priklausė Stasio Butkaus šaulių kuopai, Balfui, Lietuvių Bendruomenei, Žurnalistų s-gos Detroito skyriui, Lietuvos karių "Ramovės" Detroito skyriui, Detroito Lietuvių kultūros klubui. Stambiomis aukomis rėmė Lietuvių, Tautos fondus, Jaunimo stovyklą Dainavą, skautus, Lietuvių kambarį Wayne universitete, abi

lietuviškas radijo valandėles ir visas lietuviškas organizacijas. Fotografavo visus lietuviško gyvenimo įvykius bei renginius ir savo darbo nuotraukomis puošė lietuviškos spaudos puslapius. Buvo pavyzdingas šaulys. apdovanotas Šaulių žvaigždės medaliu ir Šaulių žvaigždės ordinu, kuris jam buvo prisegtas kariuomenės šventės iškilmingo minėjimo metu. Bet didžiausią duoklę atidavė Vasario šešioliktosios gimnazijai. Vadovavo dviem rėmėjų būreliams, tačiau didžiumą aukų surinkdavo iš organizacijų ir pavienių aukotojų. Visada su šypsena neaplenkdavo nė vieno ir iš kiekvieno gaudavo didesnę ar mažesnę auką tai vieninteliai laisvajame pasaulyje lietuvių gimnazijai. Reikėjo kantrybės ir nuolankumo, kad galėtų gimnazijai kasmet arti \$1500, — pasiūsti. Ir lapkričio 26 d. linksmas išvažiavo į biblioteką multiplikuoti gimnazijos rėmėjams kalėdinių sveikinimų su prašymu prisidėti auka... Bibliotekos tarnautojai rado ant pievutės atsigulusį, jau be žado... Tos pačios dienos vėlyvą vakarą ligoninėj mirė. Apie jo mirtį parašė abu didieji Detroito dienraščiai, lietuviškoji spauda ir Detroito tarptautinio instituto laikraštis.

Gailėjosi jo vyresni, gailėjosi jaunimas ir nenorėjo tikėti, kad šis gyvas, linksmas tautietis buvo 85 metų.

Kelionėn į amžinybę buvo apvilktas šauliška uniforma, su prisegta šaulių žvaigžde. Prie krūtinės glaudėsi žemių iš Lietuvos žiupsnelis perrištas trispalviu kaspinu. Ant karsto Lietuvos trispalvė ir nuo sūnaus su šeima iš Lietuvos gražių gėlių, kurias a.a. Kazimieras labai mylėjo, didžiulė puokštė. Prie karsto Stasio Butkaus kuopos vėliava ir šaulių garbės sargyba.

Lapkričio 29 d. kuopos kapelionas, Šv. Antano parapijos klebonas sukalbėjo rožinį. Sekė atsisveikinimas, kuriam vadovavo laidotuvių direktorė Jolanda Zapereckienė. Ji savo ir ją įgaliojusių organizacijų vardu pareiškė užuojautą giminėms ir perskaitė Stasio Garliausko eilėraštį "Vardas granite". Stasio Butkaus kuopos var-

du atsisveikino kp. p-kas Eduardas Milius, o Lietuvių Bendruomenės Mičigano apylinkės, žurnalistų bei Lietuvių fondo vardu — Vytautas Kutkus. Atsisveikinimas baigtas Tautos himnu. Su a.a. Kazimieru Sragausku atsisveikinti susirinko labai daug žmonių, netilpo net koplyčioj. Jo vardo įamžinimui suaukota: Vasario 16-tosios gimnazijai \$ 700.-, Tautos fondui \$390.-, Lietuvių fondui ir šv. mišioms už jo vėlę. Savo aukomis ir atsilankymu į atsisveikinimą Detroito lietuviai išreiškė mirusiam savo meilę ir pagarbą. LŠST p-kas Mykolas Abarius ir Stasio Butkaus kp. p-kas E. Milkus nuėmė nuo karsto Lietuvos vėliavą bei ordinus ir įteikė jo bičiuliui Vincui Tamošiūnui. Nuldydęs į Šv. Antano lietuvišką bažnyčią, klebonas kun. Alfonsas Babonas ir kun. Kazimieras Simaitis koncelebravo šv. mišias. Giedojo ir vargonais grojo muz. Stasys Slizys.

Skaitymus atliko š. Matas Baukys.

Iš bažnyčios, labai ilgos automobilių procesijos lydimas, amžinam poilsiui nuldydėtas į Šv. Kapo kapines. Liturgines apeigas atliko kun. A. Babonas ir kun. Kazimieras Simaitis. Sugiedojus "Marija, Marija", dalyviai padedami po gėlytę, atsisveikino su velioniu.

Nuliūdime liko okupuotoj Lietuvoj sūnus Džiugas su šeima, Australijoj dukterėčia Jūratė Tender ir Detroito svainis Juozas Mika ir jo duktė Dalia Navasaitienė su šeima.

Tuo ir baigėsi tauraus lietuvių Kazimiero Sragausko kelionė šioje žemėje, pilna vargo, kančių ir nelaimių, nesulaukus Lietuvai laisvės, kurios velionis taip ilgėjosi ir troško. Troško bent numirti Tėvynėjes laukuose. Tad ilsėkis ramybėje, brangus broli šauly!

Eduardas Milius

Vainiką prie Žuvusiems už laisvę paminklo (Missisaugoje, Kanadoje) padeda Povilo Lukšio šaulių kuopos pirm. A. Šetikas

PAMINKLAS ŽUVUSIEMS UŽ LIETUVOS LAISVĘ KANADOJE

J. ŠIAUČIULIS

Pradinė mintis pastatyti paminklą žuvusiems už Lietuvos laisvę Kanadoje iškilo 1985 m. rugpjūčio mėn. 3 d. Vilniaus šaulių rinktinės valdybos posėdyje — Montrealyje.

1986 m. sausio 5 d., sekančiame r-nės valdybos

posėdyje, paminklo statymo projektas buvo detaliau aptartas ir buvo nutarta projektas pristatyti artėjančiam R-nės atstovų suvažiavimui 1986 m. balandžio 26 d., Hamiltone, Ont.

R-nės atstovų suvažiavime R-nės pirmininku,

pakartotinai, ketvirtai 3-jų metų kadencijai buvo perrinktas Juozas Šiaučiulis. Jis suvažiavimui pristatė paminklą pastatyti Žuvusiems už Lietuvos laisvę projektą. Plačiai apibūdino jo reikšmę, paminklo simbolius ir jo pastatymo galimybių detales.

R-nės atstovai iškeltam parprojektui vienbalsiai pritarė. Diskusijose dėl vietos, po įvairių pasiūlymų ir pasisakymų, daugumos nuomonė buvo, kad tinkamiausia paminklui vieta būtų Šv. Jono lietuvių kapinėse prie Toronto, Mississaugoje, Ont.

Tuo reikalu R-nės pirmininkas ir valdyba buvo įgaliota susisiekti su Šv. Jono lietuvių kapinių administracija ir gauti jų sutikimą, sudaryti Paminklui statyti komisiją, paruošti paminklo brėžinius, sąmatą ir lėšų sutelkimo vajas planą.

Buvo sudaryta Paminklo statyti komisija: S. Jokubaitis — pirm., V. Pečiulis, B. Savickas, P. Kanopa ir St. Petkevičienė. Į komisiją vėliau buvo pakviestas ir Mykolas Abarius.

Po ilgesnių Paminklo statymo komisijos ir R-nės valdybos pastangų ir nuomonių skirtumo su Anapilio sodybos korporacijos valdyba ir Šv. Jono lietuvių kapinių komisija dėl paminklui statyti vietos lietuvių kapinėse, 1987 m. vasario mėn. 5 d. įvykusiame Anapilio korporacijos ir Šv. Jono lietuvių kapinių komisijos posėdyje buvo priimtas ir gautas raštiškas sutikimas paminklą statyti kapinių centre esančioje gėlių klombos vietoje.

(Pagrindas Anapilio sodybos korporacijos valdybos pirm. J. Andriulio 1987 m. vasario 6 d. raštas).

1987 m. balandžio 5 d. Mississaugoje, Anapilio klebonijoje, buvo sušauktas bendras Vilniaus šaulių r-nės valdybos, paminklo statymo komisijos ir Šv. Jono lietuvių kapinių komisijos platesnio masto pasitarimas — posėdis statomo paminklo reikalu. R-nės pirm. J. Šiaučiulis pristatė ir supažindino su dviem paminklo projektais paminklui statyti — lėšų telkimo planu, numatyta 50,000 dol. — sąmata bei paminklo simbolių reikšme.

Po įvairių pasisakymų ir ilgesnių diskusijų, daugumos posėdžio dalyvių buvo priimtas J. Šiaučiulio pasiūlytas paminklo projektas Nr. 1 su kai kuriais pakeitimais.

Vietoj anksčiau numatyto paminklą statyti iš pjautų ar tašytų akmens blokų, dėl neprieinamos kainos buvo priimtas nutarimas tris paminklo šonus apdėti lauko akmenimis, kurie daugiau primintų okupantų nugriautą paminklą Karo muziejaus sodelyje Kaune. Priekyje juodo granito plokštėje užrašas

Žuvusiems už Lietuvos laisvę ir mūsų valstybiniai simboliai Vytis, Gedimino stulpai, Vyčio kryžius ir kovos ženklas kalavijas. Paminklo viršūnėje lietuviškų ornamentų, kryžius. Užpakalinėje pusėje atskiroje plokštėje paaiškinimas anglų - prancūzų kalbomis. Paminklo statymo akte akcentuoti, kad paminklas yra skiriamas pagerbimui ir įamžinimui visiems, kurie laiko bėgyje žuvo už Lietuvos laisvę: savanoriams-kūrėjams, kariams, šauliams, partizanams, sąžinės didvyriams bei visiems tiems, kurie žuvo okupantų kalėjimuose, koncentracijų lageriuose bei Sibiro taigose. Taip pat ir Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo — paskelbiemo 70 metų jubiliejaus sukakčiai paminėti.

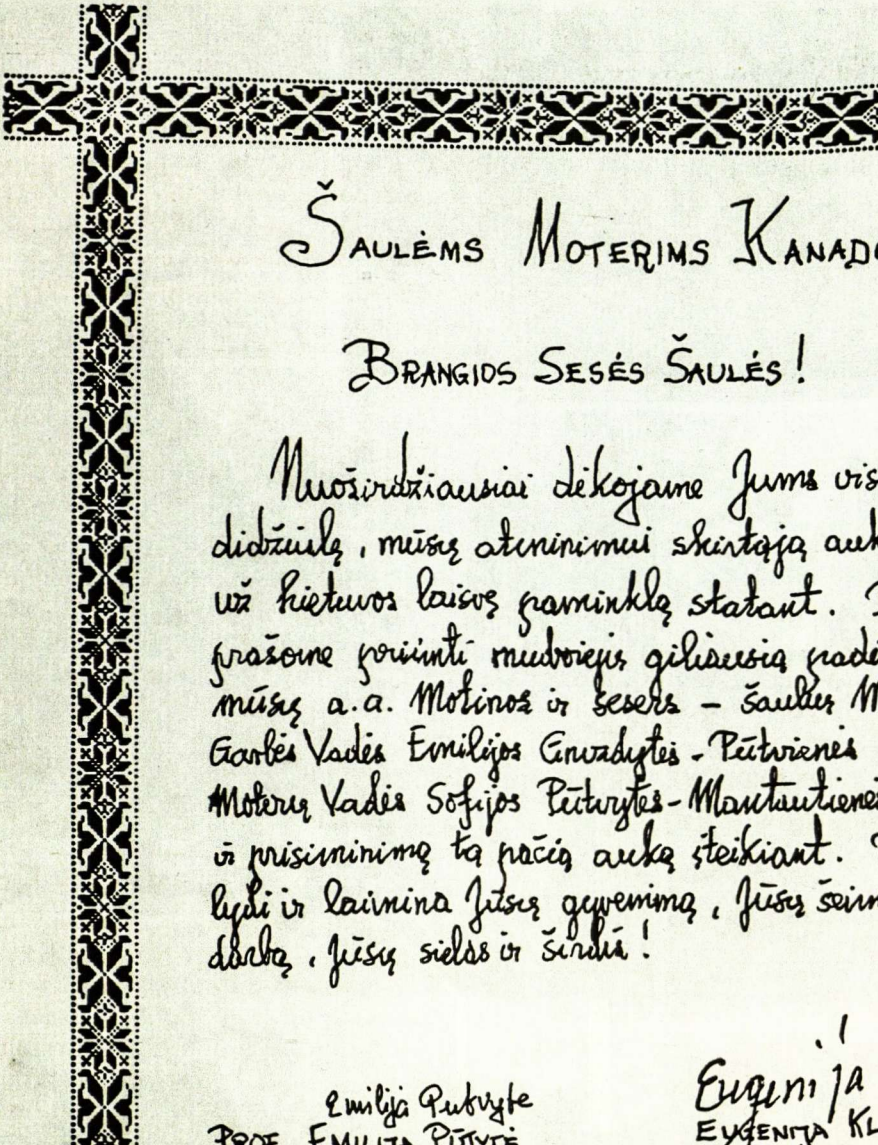
Iš Anapilio korporacijos ir Šv. Jono kapinių komisijos gavus sutikimą paminklą statyti pagal 1987 m. balandžio 5 d. priimtą projektą prašomaj kapinių vietoj centre, sekančiai buvo sudrytas Paminklo statymo Garbis komitetas iš Kanadoje esančių visuomenės veikėjų kunigų bei N. Lietuvos Generalinio konsulo Kanadai (Žiūrėti V. Š. R-nės Paminklo statymo aktas 2-ras puslapis).

Įsteigtas V. Š. R. Paminklo statymo fondas ir Kanados lietuvių bankuose: Lite, Paramoje, Talkoje ir Priskėlimo parapijoje atidarytos sąskaitos. Pradinį Fondo vajas įnašą padarė pati rinktinė iš savo išdo paskirdama 4000 dolerių.

Pirmieji į paskelbtą Paminklo statymui vajų atsiliespė: A. Kalvaitis, paaukojęs 1000 dol., LKVS-gos "Ramovė" Montrealio skyrius 2000 dol., L. K. Mindaugo šaulių kuopa 2000 dol., A. ir O. Mylės 1000 dol., tapdami pirmaisiais Paminklo Garbės fundatoriais. J. Šarpnickas ir Stp. Ulbinas, paminklo fundatoriais, ir Vilniaus šaulių rinktinės Moterų sekcija iš specialiai suruoštos šaulių moterų gegužinės "Giedraičio" stovykloje gauto pelno 806 dol. paskyrė paminklo statymo Fondui. Vėliau iš savo išdo papildė iki 3000 dol. sumos.

Lėšų sutelkimui buvo plačiai išeita į mūsų išeivijoje esančią spaudą. Su LŠST Centro valdybos sutikimu atskirais laiškais buvo kreiptasi į visus šaulių dalinius Kanadoje, J.A.V., Australijoje ir atskirais raštais į įvairias lietuviškas organizacijas, institucijas, profesionalus.

Kai kam statomo paminklo idėja ir projektas labai nepatiko. Išskyrus visą mūsų išeivijos spaudą, *Tėviškės žiburiuose*, 1987 m. 41 numeryje, pasirodė Editos Nazaraitės tautinius jausmus užgaunantis straipsnis, mūsų valstybės simbolius sugretinantis

ŠAULĒMS MOTERIMS KANADOJĒ

BRANGĪDS SESĒS ŠAULĒS!

Mūsirdzīgākieši dēkojamē jums visoms uz
 didzūnē, mūsaz atzinimui skertajā aukā, zūrusimē
 uz kietuvas laisvā paminklā statant. Tāji pat
 prasomē pūrinti mudrojis gūlūsis padēkā uz
 mūsaz a. a. Motinos ir sesers - Šaulis Motāntē ir
 Garbē Vadē Emilijās Grūzdytēs - Pūtvienēs ir Šaulis
 Moterū Vadē Sofijās Pūtvytēs - Mantautienēs pūgrēbimē
 ir prisiminimē tā pūcā aukā stēikiant. Tegul Dievas
 lūdi ir laimina jūsus gūvemimē, jūsus sēimās, jūsus
 dēkē, jūsus sielās ir sērdē!

Emilija Pūtvyte
 PROF. EMILĪJA PŪTYTĒ
 LĒST GARBĒS NARĒ

Eugēnija Klupšienē
 EUGENĪJA KLUPŠIENĒ
 LĒST GARBĒS NARĒ

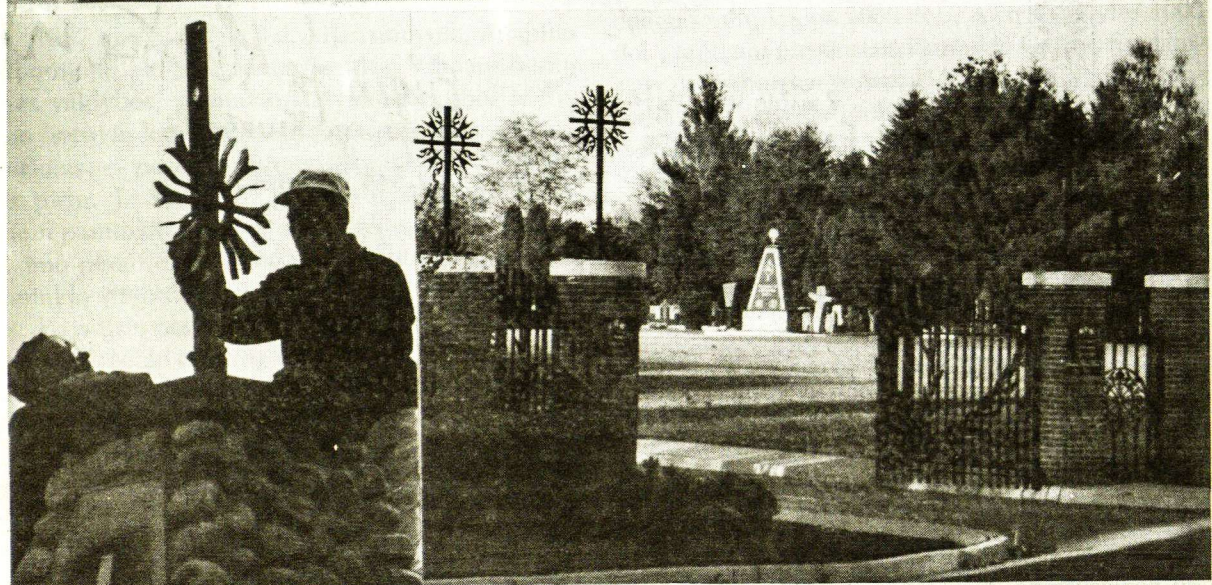
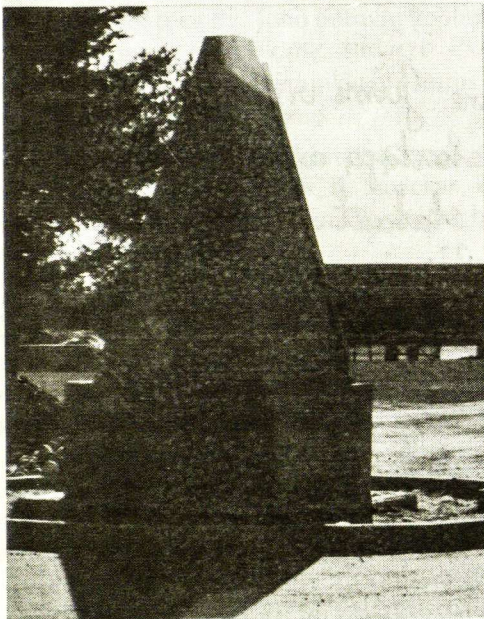
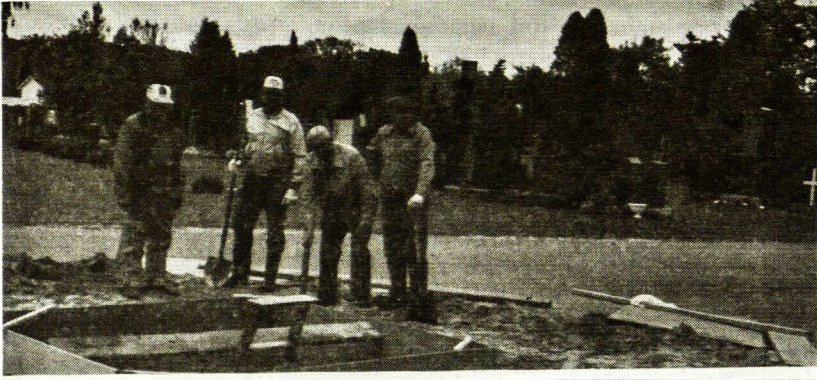
EMILĪJOS GRŪZDYTĒS - PŪTVIENĒS ANŪKŪ IR PROANŪKŪ IR SOFIJOS
 PŪTVIENĒS - MANTAUTIENĒS VAIKŪ IR ANŪKŪ VARDU JUMS DĒKOJA

Aldons Rygelis
 Spridzants J. Mantautas
 Alāks Mantautas

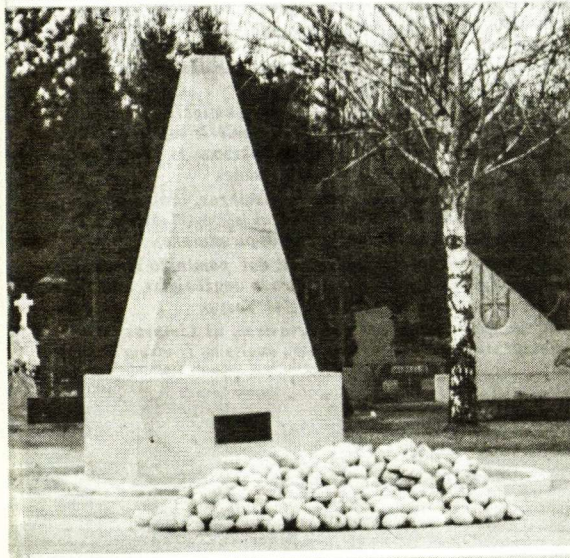
TRENTIS, 1988 M. VASARA

su penkiakampe, šešiakampe zvaigžde, svastika, ere-
 liu, palietē daugelio tautiečių ne tiklāi tautinius jau-

smus, bet ir paskatino dar daugiau remti užsimoto
 projekto įvykdymą. Štai keli aukotojų atsiliepimai.

Paminklo statybos vaizdai

Paminklo statybos vaizdai

Žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklui statyti fondui aukotojų atsiliepimai

"Jūsų Rinktinės nutarimas pastatyti paminklą žuvusiems tautos didvyriams Šv. Jono lietuvių kapinėse Mississaugoje prie Toronto yra nuoširdžiai sveikintinas" (V. Tamošūnas, buvęs LŠST CV pirmininkas).

"Sveikinu tamstų užmojų pastatyti paminklą tiems tautos didvyriams, kurie už save kalbėti nebegali" (A. Jonaitis, LKVS-gos "Ramovė" CV pirmininkas).

"Mano brolio partizano Juozo Ulbino, žuvusio 1947 m. atminimui. Paminklui statyti fondui siunčiu \$500" (Stp. Ulbinus).

"Sveikinu Jus, kad ėmėtės iniciatyvos pastatyti Anapilyje paminklą žuvusiems už Lietuvos laisvę. Aš tam pritariu. Surinkti tam reikalui 50.000 dol. bus sunkoka, bet, įtraukus darban ir ne šaulius, tikslas bus pasiektas. Gerai, kad paminklą statote iš lauko akmenų. Mano supratimu, nors simbolių akmenų skaičių reikėtų atgabenti iš visų Kanados provincijų" (A. Kenstavičius).

"Linkime Jums geros sėkmės šiam gražiam mūsų laisvės kovotojų įamšinimui" (A. Šmitienė, KLB Britų Kolumbijos apylinkės sekretorė).

"Jūsų užsimojimas pastatyti paminklą ir pagerbti visus žuvusius už Lietuvos laisvę yra reikšmingas" (J. Šarapnickas).

"Paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę projektas yra geras, nekreipkite dėmesio į nerimą kritiką. Tęskite darbą toliau – padėsime" (J. P.).

"Tikiuosi, kad tas taurus, didis sumanymas nesutiks kliūčių jį tuoj įgyvendinti" (Kl. Čeputis).

"Siunčiame Melburno DLK Vytenio šaulių kuopos vardu

čekį \$500, kuriuos surinko su aukų lapu kuopos išdininkas J. Gylys jūsų statomam paminklui žuvusiems už Lietuvos laisvę. Manome, kad ši mūsų auka šiek tiek prisidės prie jūsų darbo, taip pat parodys, kad ir mes neužmiršome tų, kurie padėjo galvas ant Lietuvos laisvės aukuro. Geriausios sėkmės Jūsų darbe" (išdininkas J. Gylys, sekretorius B. Kaminskas).

"Paminklas labai gražus ir garbingas, be to, niekas Jums negali daryti jokių priekaištų dėl jo" (Iš aukotojo K. Strikailio laiško).

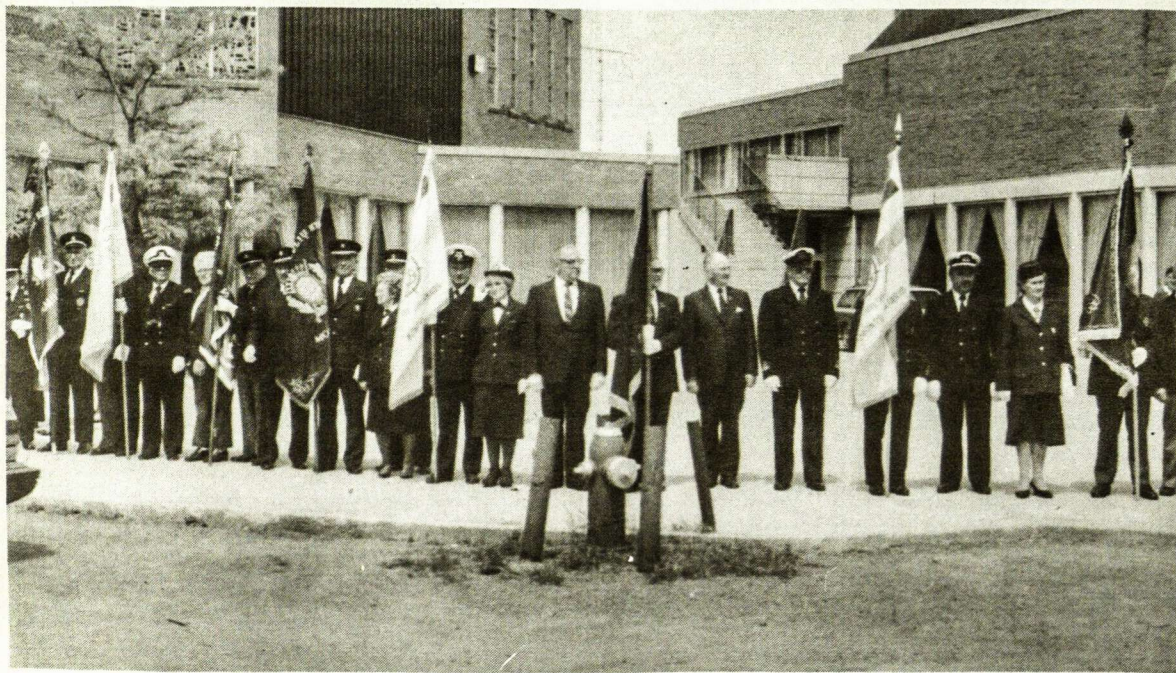
"Gerbiame, sveikinu už sumanytą pastatyti paminklą žuvusiems už Lietuvos laisvę. Linkiu geriausios sėkmės. Paminklas parodys ne tik tai mūsų kovotojų pagerbimą ir jiems dėkingumą, bet ir kartu skelbs ateityje tėvynainiams bei kitauciems lietuvių gajumą ir visuotinį tautai laisvės siekimą" (Teodoras Blinstrubas).

"Siunčiu 20 dol. auką statomam paminklui žuvusiems už Lietuvos laisvę kovotojams, partizanams ir mirusiems Sibiro taigose, mūsų Tėvyinės sūnums ir dukroms. Iš pensininko sutauptų tik tiek galiu pasiųsti" (Kostas Dūda).

"Užgiriame Jūsų nutarimą ir pastangas. Linkime Jums geriausios sėkmės užsimitam projektui įvykdyti" (Š. Stasė Gefensienė, Martyno Jankaus šaulių kuopos pirmininkė).

"Gerbiame, siunčiu Jums 25 dol. paminklo statybai. Sumanymas geras, bet paminklas atrodo neužbaigtas, menininkas turėtų dar prie projekto padirbėti" (J. Vasys).

"Siunčiame auką 100 dol. žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklui statyti. Nuoširdžiai linkiu šauliams ir visam komitetui nepavargti" (Kazimieras Sapetka).

Šaulių dalinių vėliavos, pasiruošusios į paminklo Žuvusiems už Lietuvos laisvę šventinimo iškilmes 1988.05.29. Visos nuotraukos St. Dabkaus

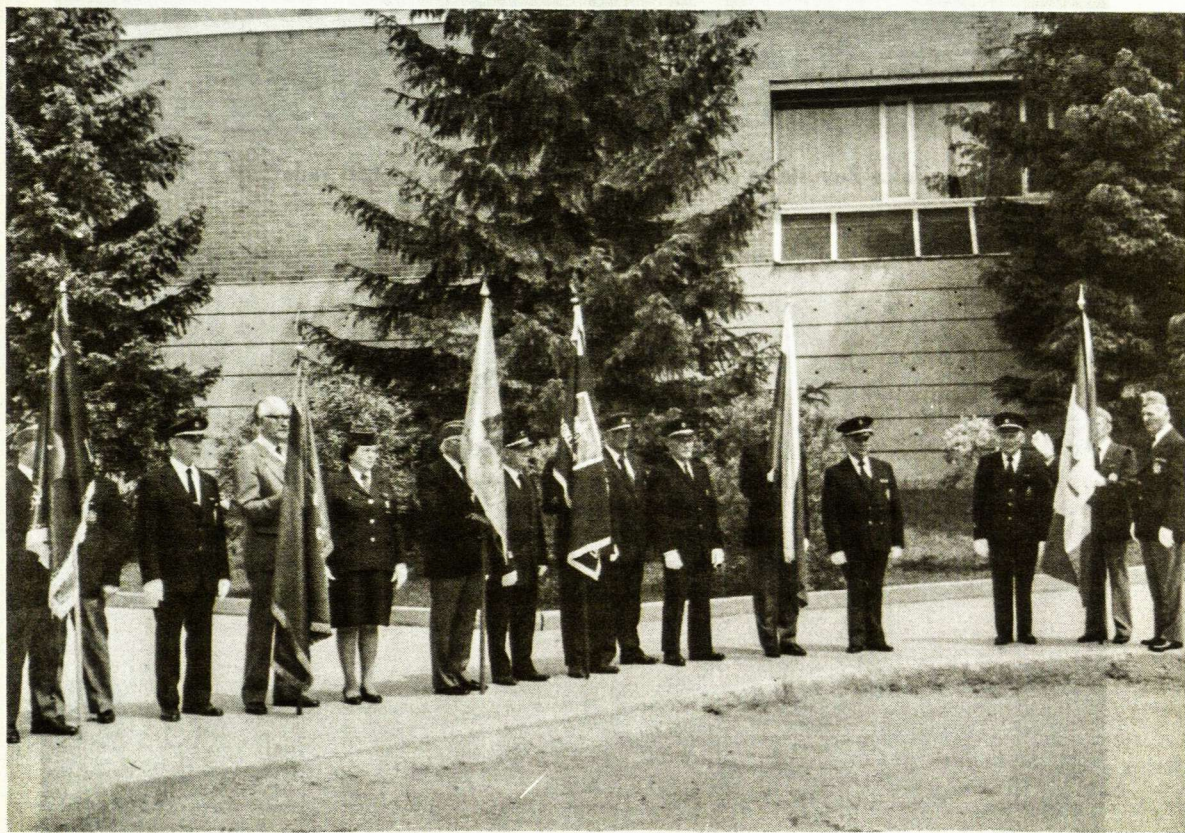
1987 m. rugpjūčio 23 d. į r-nės šaulių moterų suruoštą gegužinę, "Giedraičio" stovykloje prie Hamiltono, paminklo statymo komisijos narys M. Abarius iš Detroito padarė ir atvežė susirinkusiems parodyti kartoninį pilno dydžio paminklo modelį. Kuris daug padėjo paminklo statymo fondo vajui.

Nežiūrint spaudoje pasirodžiusios kritikos, P. S. fondo vajui augant teigiama linkme, jau 1987 m. rudenį buvo pradėti konkretūs paminklo statymo darbai. Paminklo statymo komisijos rūpesčiu, talkos būdu buvo kapinėse iškasta reikiamo gylio duobė ir išlietas gelžbetono pamatas paminklui.

1987 m. gruodžio 11 d. pasirašyta sutartis su Smith Monument Co., Ltd., dėl paminklo padarymo. Kompanija sutartą darbą atliko laiku ir gerai. Taupant paminklui nustatytas išlaidas, didelė darbų dalis buvo atlikta talkos būdu. Ypatingai savo sumanumu ir pasiaukojimu prisidėjo M. Abarius prie pa-

minklo akmenimis apdėjimo paaukodamas savo ke-liolika atostoginių dienų. Prie įvairių paminklo bai-giamųjų ir aplinkos darbų su pasiaukojimu daugelį darbo dienų prisidėjo Vlodo Pūtvio ir D. L. K. Al-girdo šaulių kuopų šauliai: V. Pečiulis, B. Savickas, F. Tymukas, J. Vėgelis, J. Kaleininkas, K. Pečiulis, A. Zimnickas, J. Rovas, J. Ramanauskas, St. Dičkus, J. Astrauskas, A. Petryla, M. Petronis, P. Kanopa, S. Senkus, ir J. Tarvydas. Visiems Jiems priklauso nuoširdus šauliškas A č i ū !

Iškilmingas paminklo šventinimas įvyko 1988 m. gegužės 29 d., Kapų lankymo dienoje. Įsidėmi-tinai sutapo lietuviams ir Lietuvai supuolusiais reikš-mingais įvykiais: Popiežiaus kardinolo Vincento Sladkevičiaus Lietuvai paskyrimu ir J. A. Valstijų prezidento R. Reagano lankymosi Sovietų Sąjungoje — Maskvoje metu.

Šauliai su vėliavomis pasiruošę į paminklo šventinimo apeigas 1988.05.29.

Gražiam orui esant, iškilmėse dalyvavo, ir jas stebėjo per 2000 žmonių, jų tarpe daugelis svečių.

Iškilmių eiseną prasidėjo iš Anapilio parapijos salės. Vedant uniformuotiems šauliams, buvo nešamos su

Eisenai į paminklo Žuvusiems už Lietuvos laisvę šventinimo apeigas vadovauja š. V. Pečiulis

Sesės šaulės ir jaunimas eisenoje į paminklo šventinimo apeigas 1988.05.29

Vėliavų eisena nuo Anapilio parapijos į Šv. Jono lietuvių kapines prie Žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklo 1988.05.29

Dalis publikos Paminklo šventinimo metu per pamaldas 1988.05.29

palyda Kanados, Lietuvos, šaulių, ramovėnų vėliavos bei gėlių vainikai. Eisenoje dalyvavo šeši kunigai. LŠST Garbės p-kas prof. dr. V. Mantautas, LŠST pirmininkas M. Abarius ir C. valdybos nariai, R-nės pirm., ir valdybos nariai, dalinių pirmininkai, VLIKo vicepirmininkas V. Jokūbaitis. KLB-nės

krašto valdybos pirm. ir įvairių organizacijų atstovai, moterys pasipuošusios tautiniais drabužiais.

Paminklo šventinimo apeigas atliko buvęs Vilniaus rinktinės kapelionas, garbės šaulys prelatas J. Tadarauskas. Paminklo šventinimo aktą perskaitė g.

(Nukelta į psl. 16)

Paminklo Aktą skaito Paminklo statymo komisijos pirmininkas St. Jokūbaitis

Paminklo šventinimas. G. š. prelatas J. Tadarauskas

L.Š.S.T.
 VILNIAUS ŠAULIŲ RINKTINĖ KANADOJE
 LITHUANIAN GUARD ASSOCIATION "VILNIUS" OF CANADA
 ASSOCIATION CANADIENNE DE LA GARD LITHUANIENNE "VILNIUS"

PAMINKLO
 ŽUVUSIEMS UŽ LIETUVOS LAISVĘ
 ŠVENTINIMO

A K T A S

1988 m. gegužės mėn., 29 d., minint 70 metų sukaktį nuo 1918 metų Vasario 16 Dienos LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATSTATYMO A K T O paskelbimo, Vilniaus Šaulių Rinktinių pastangomis pastatytas paminklas Šv. Jono Krikštytojo Lietuvių kapinėse Mississaugoje, Ontario, Kanadoje

ŽUVUSIEMS UŽ LIETUVOS LAISVĘ BEI JOS VALSTYBINĘ NEPRIKLAUSOMYBĘ

Tai yra didžios pagarbos ženklas tiems Lietuvių Tautos Didvyriams, kurie amžią tėkmėje kovose ant Nepriklausomos Lietuvos Laisvės Aukuro sudėjo savo gyvybes. Tebūnie tai TĖVYNĖS didžios meilės ir kovos už laisvę ŠVYTURYS VISEMS LIETUVIŲ TAUTOS VAIKAMS - IŠEIVIJOJE IR TĖVYNĖJE.

1988 m. gegužės mėn. 29 d.
 Lietuvos Nepriklausomybės Metai

Jokubaitis
 VLK'o Vice Prim.

Domeneš

Generalinis Konsulas Kanadoje

Prel. dr. J. Tadarauškas

Kun. J. Staškus,
 Lietuvos Kankinių Parapijos klebonas

Generalinis Konsulas Kanadoje

PAMINKLĄ PAŠVENTINO IR AKTĄ PASIRAŠĖ

L.Š.S.T. Garbės Pirm.
 Prof. V.A. Mantautas

L.Š.S.T. CV Pirm.
 M. Abarius

VILNIAUS Šaulių Rinktinių
 Pirm. J. Šiaučiulis

L.K. Kūrėjų-Savanorių
 Atstovas S. PACIŪNAS

L.K.V.S. "RAMOVĖ" Atstovas
 B. Kasperavičius

K.L.B. Krašto Valdybos
 Pirm. V. Bireta

ANAPILIO Korporacijos
 Valdybos Pirm. J. Andriulis

Paminklo Statymo K-jos
 Pirm. S. Jokubaitis

L.Š.S.T. DALINIŲ PIRMININKAI:

Vlado Pūtuo
 VLADO PŪTUO Š. KP.

K. Mindaugo
 K. MINDAUGO Š. KP.

D.K. Gedimino
 D.K. GEDIMINO Š. KP.

D.K. Algirdo
 D.K. ALGIRDO Š. KP.

NERINGOS
 "NERINGOS" Š. KP.

Baltijos
 "BALTIJOS" J. Š. KP.

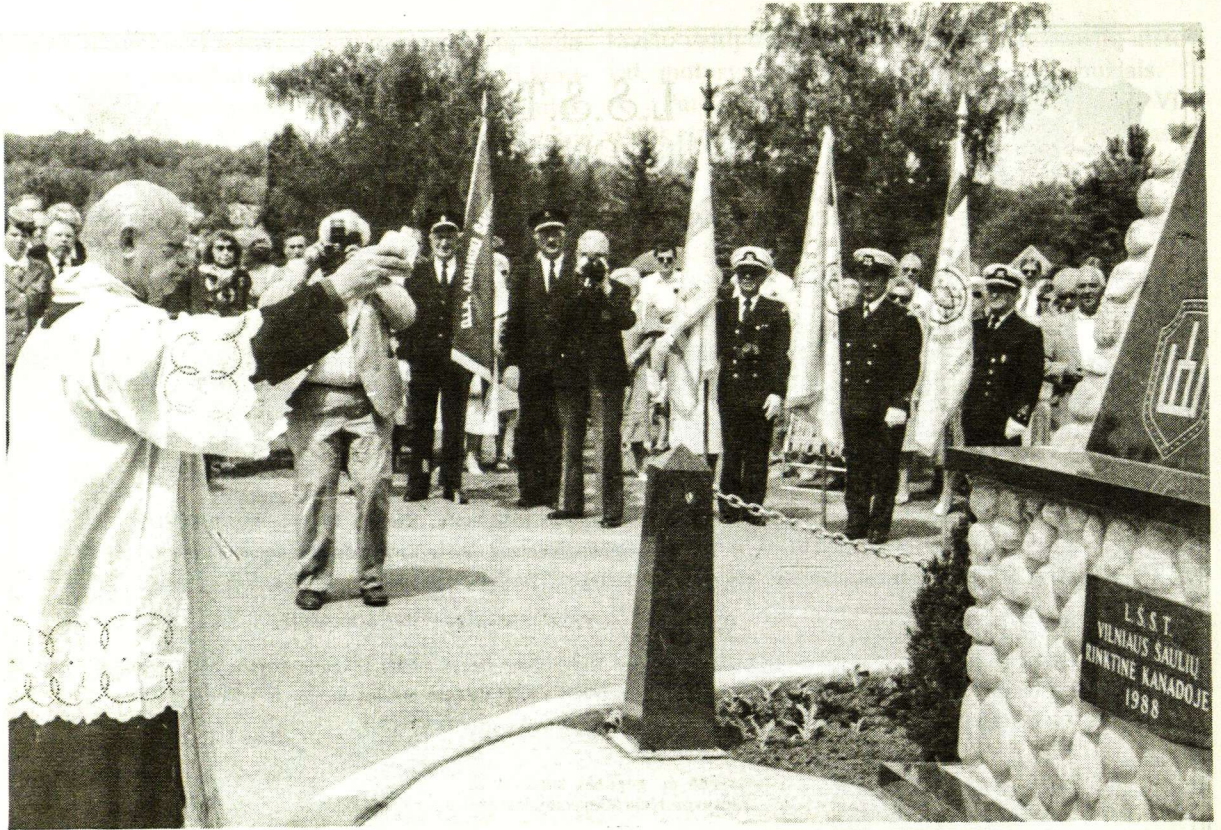
Povilo Lukšio
 POVILO LUKŠIO Š. KP.

Maironio
 MAIRONIO Š. KP.

Suturio
 SUTURIO Š. KP.

Suturio
 SUTURIO Š. KP.

ORIGINALO KOPIJA

Paminklą šventina g. š. prel. J. Tadaraukas

Šaulės ir jaunimas pasiruošę Paminklo šventinimo iškilmėms

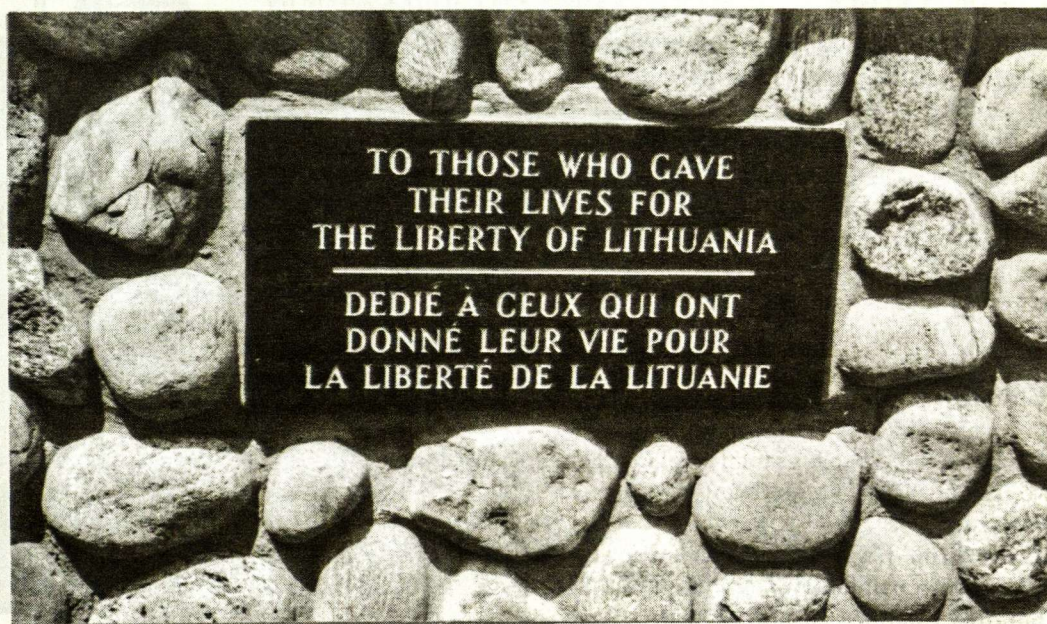
Vainiką prie Žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklo padeda LK Moterų draugijos Anapilio skyriaus atstovės

Vilniaus šaulių rinktinės šaulės moterys padeda vainiką prie paminklo Žuvusiems už Lietuvos laisvę

Kanados Lietuvių Bendruomenės krašto valdybos pirmininkas V. Bireta (kairėje) vainiko padėjimo metu, asistuojant jaunutėm lietuvaitėm

Irašas paminklo užpakalinėje pusėje anglų ir prancūzų kalbomis

Paminklą pašventinus, giedamas Lietuvos himnas

Atkelta iš psl. 10

š. S. Jokūbaitis. Prie paminklo buvo atnešti ir padėti gėlių vainikai. Šventinimo apeigos buvo baigtos Tautos himnu.

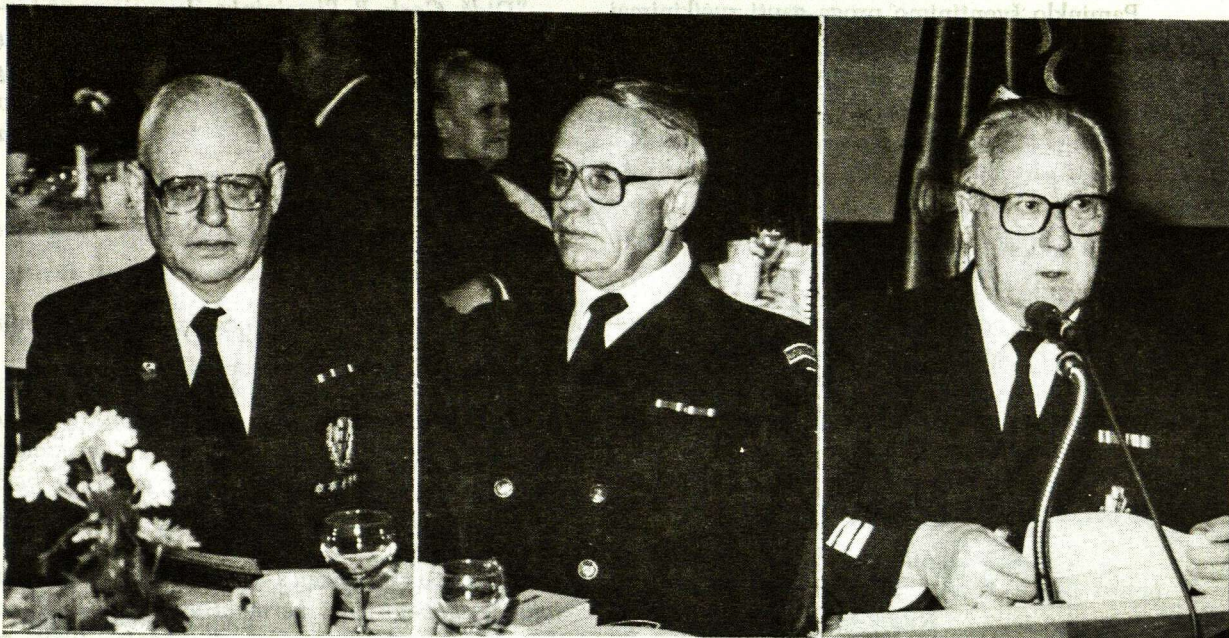
Visos iškilmės buvo filmuojamos ir fotografuojamos. Po to koplyčioje Šv. Mišias aukojo prel. dr. Pr. Gaida, prasmingą momentui skirtą pamokslą pasakė kun. J. Staškus. Pamaldų metu prie paminklo stovėjo šaulių garbės sargybą.

Po pamaldų Anapilio parapijos salėje vyko Paminklo statymo fondui aukojusiems: garbės fundatoriams ir fundatoriam padėkos lapų įteikimas. LŠST Garbės pirmininko prof. dr. V. Mantauto, S-gos pirm. M. Abariaus, Vliko vicepirm. V. Jokūbaičio sveikinimai ir padėkos Vilniaus šaulių r-nei už atliktą gražų ir reikšmingą darbą pagerbiant Žuvusius už Lietuvos laisvę.

Po r-nės pirm. J. Šiaučiulio padėkos visiems prisidėjusiems prie paminklo pastatymo, vyko visų dalyvių bendros rinktinės paruoštos vaišės. (Ivykis buvo plačiai aprašytas *Tėviškės žiburiuose* 1988 m. 22 numerįje ir *Nepriklausomoje Lietuvoje* 1988 m. VI. 23-čios dienos laidoje).

Padėkos lapo įteikimas Kanados LF vald. pirm. H. Stepaičiui. Iš k. P. Gabrys, J. Šiaučiulis, St. Jokubaitis ir H. Stepaitis

Iš k. LŠST garbės pirm. prof. dr. V. A. Mantautas, LŠST pirmininkas M. Abarius ir LŠST Centro valdybos vicepirm. ir Vilniaus šaulių rinktinės Kanadoje pirm. J. Šiaučiulis

L.Š.S.T.
VILNIAUS ŠAULIŲ RINKTINĖ KANADOJE
 LITHUANIAN GUARD ASSOCIATION 'VILNIUS' OF CANADA
 ASSOCIATION CANADIENNE DE LA GARD LITHUANIENNE 'VILNIUS'

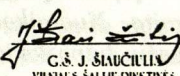
LIETUVA, TĖVYNE MĖŠU, TU DIDVYRIU ŽENĖ,
 IŠ PRAEITIES TAVO SŪNŪS TE ŠTIPRYDĖ SEMIA...

*** PADĖKA ***

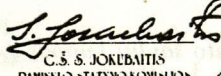
AUGUSTINUI KALVAIČIUI
PAMINKLO GARBĖS FUNDATORIUI

VILNIAUS ŠAULIŲ RINKTINĖ JUMS IŠREIŠKIA DIDŽIĄ PAGARBĄ IR
 PADĖKA UŽ JŪSŲ SUTEIKTA PARAMĄ: 4 1000,00

ŽUVUSIEMS UŽ LIETUVOS LAISVĘ
 PAMINKLO PASTATYMOI. ŠV. JONO LIETUVIŲ KAPINĖSE
 MIŠŠIŠAUGOJE, ONT., KANADOJE.

G. J. ŠIAUČIULIS
 VILNIAUS ŠAULIŲ RINKTINĖS
 PIRMININKAS

G. S. JOKUBAITIS
 PAMINKLO STATYKŲ KORPUSO
 PIRMININKAS

1988
 LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS METAI

Aukotojams pareikšta padėka spausdintu žymeniu

Paminklo šventinimo proga gauti sveikinimai raštu: iš Juozo Daukanto š. kp. Dr. Vinco Kudirkos š. kp., Žalgirio š. kp., A. Juozapavičiaus š. kp., L. K. Mindaugo š. kp., Palangos j. š. kp., Klaipėdos j. š. kp., gen. T. Daukanto j. š. kp., D. L. K. Kęstučio š. kp. D. L. K. Vytenio š. kp.

Kelios ištraukos iš sveikinimų

“Nesigailėdami darbo ir vargo, pastatėte amžiams tvirtą paminklą už Lietuvos laisvę ir Nepriklausomybę kovose žuvusiems ir Sibire nukankintiems tautiečiams atminti... Šis paminklas minės visoms ateities kartom — apie mūsų amžiuje išgyventas lietuvių Tautos kančias ir žadins ainiams ryžtą ir įkvėpimą, taip pat ginti tautos laisvę ir teises”.

D.L.K. Vytenio š. kp.
Melbourne, Australijoje
Kuopos pirm. Jz. Kvietelaitis
ir sekr. O., Pocienė

“Jūsų pastangomis pastatytas Žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklas Kanadoje vietos gyventojams tegu byloja apie lietuvių išėivių meilę savo gimtajam kraštui ir nepalaužiamą ryžtą kovoje, siekiant Lietuvai šviesaus laisvės rytojaus”.

Gen. T. Daukanto j. š. kp.
pirm. g. š. E. Vengianskas

“Vienas iš tokių konkrečiai atliktų darbų yra paminklo Žuvusiems dėl Lietuvos laisvės pastatymas ir pašventinimas. Garbė Jums, kad nepamirštate Tautos didvyrių.”

DLK Kęstučio š. kp., visų kęstutiečių vardu: S-gos garbės narys
P. Petrušaitis pirmininkas

“Ištvermingo pasiryžimo, pasiaukojimo ir darbo dėka nugalimos kliūtys, nuverčiamos užtvaros, einant prie užsibrėžto tikslo. Jūsų gražaus ir darnaus darbo vaisius. Žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklas bylos praeiviui pavergtos Lietuvių Tautos Skausmą”.

Juozo Daumanto šaulių kuopos
p-kas J. Pužėra

Ištraukos iš vėliau po paminklo šventinimo iškilnių atsiųstų laiškų apie paminklą.

“Didž. Gerb. P. Pirmininke: Žuvusiems už Lietuvos laisvę pastatyto paminklo foto nuotrauką su priedais gavau ir nuoširdžiai dėkoju Vilniaus šaulių Rinktinei Kanadoje: Jums vadovaujant atliko milžinišką darbą. Todėl Jums tenka didelė šauliška pagarba.

S. Pačėsa. Dariaus ir Girėno š. kp.
pirmininkas. Sydnejus, Australija

“Vilniaus Šaulių Rinktinės Valdybos Pirmininkui P. J. Šiaučiuviui:

Man dėdėlė garbė gauti iš Jūsų tą brangų Aktą ir Paminklo nuotrauką, atminimui visiems tiems kurie kentėjo, kovojo ir žuvo už Lietuvos Nepriklausomybę kovų laukuose kalėjimuose ar mirė nuo bado ir šalčio už poliarėje, gal prie Lenos ar Janisiejaus upių ar kitur.

Mano tėvelis, kūrėjas - savanoris ats. kpt. Jonas Šajukas, kovojo prieš bermontininkus už Lietuvos Nepriklausomybę ir mirė Kanadoje 1962 m. gruodžio 11 d.

Jums visiems didelė garbė ir lietuviškas ačiū už visas pastangas pastatyti gražiausį ir prasmingiausį paminklą Žuvusiems už Lietuvos laisvę, kuris puošia čia mūsų Šv. Jono Krikštytojo lietuvių kapines Misissaugoje, Ontario. su pagarba.

T. Renkauskienė.”

“Sveikinu Jus ir Jūsų artimuosius padėjėjus atlikus gerą ir prakilnų darbą. Palyginus per trumpą laiką iš šaulių ir lietuvių visuomenės surinkus reikiamą sumą pinigų. Įveikus pasitaikiusias kliūtis ir numatytu laiku užsibrėžtą tikslą įvykdžius.

Paminklas yra geroje vietoje pastatytas. Tikiu, kad paminklą ir ateityje nepalies jokie “politiniai” vėjai, ir jis mūsų ateinančioms kartoms primins ilgai garbingą Lietuvos praeitį ir šitose kapinėse ilsinčius amžinu miegu kelis šimtus mūsų tautiečių. Reiškiau Jumsa pagarbą.

G. šaulys Antanas Kenstavičius”

Įspūdžių krovinį pilną širdžių parsivežėm į Detroitą. Nuotaikos nuo pradžios iki užaigai mūsų svečių buvo tokios jautrios, mielos, ir įspūdžiai tai tik šauliai gali padaryti. Jau girdima, kad ir okupuotoje Lietuvoje šauliai žino mūsų veiklą. Padarėte neįkainojamą dovaną Lietuvai. 31.5.1988”

“Šiuo metu dar taip ryškus mano atminty Vil-

niaus šaulių rinktinės Kanadoje, Mississauga lietuvių kapinėse, Žuvusiems dėl Lietuvos laisvės didingas paminklas. Esu tikras, kad Maskvos išsimėliams šis paminklas yra aštrus smūgis į širdį.

Lietuvoje Karo muziejaus sodelyje ir kituose miestuose ir miesteliuose okupantai buldozeriais sutriuškino ir sunaikino paminklus, kuriais buvo pagerbti žuvę kovose už Lietuvos laisvę.

Kai kas darė užmetimų, nes paminklas ne modernus. Turime modernų LŠST pastatytą paminklą Čikagoje Šv. Kazimiero kapinėse. Juo pagerbtas, liepsnose žuvęs Romas Kalanta ir kiti žuvusieji.

Turime iš lauko akmenų pastatytą paminklą Detrote Jūrų šaulių stovykloje Pilėnuose, Žuvusiems kovose už Tėvynę Lietuvą. Visi didingi, visi primena ne tik tai mums, bet primins ir ateinančioms kartoms, kad šauliai nepamiršo ir nepamirš tų nesuskaitytųjų aukų, kurie žuvo kovose ar mirė nuo žiaurųjų okupantų rankų.

Paminklo Mississaugoje pašventinimas buvo labai iškilmingas ir jaudinantis. Kapinėse masė lietuvių, vėliavos, gražių gėlių vainikai. Daugelio organizacijų puokštės, pavienių asmenų gėlės apsupo paminklą. Gilus susikaupimas, maldos padėkos. Kanados lietuviai šauliai yra ir rašytinių paminklų iniciatoriai. Išleido T e l š i ū K a n k i n i a i ir svarų leidinį LŠST Vilniaus Šaulių Rinktinės Kanadoje Metraščių 1954 - 1984. Tai stambus istorinis veikalas. Stiprybės ir ištvermės Vilniaus Šaulių rinktinei Kanadoje!

LŠST Garbės narys C. V. vicepirmininkas Vincas Tamošiūnas”

Paminklo statymo akto originalas prieš paminklo šventinimą buvo saugioje metalinėje dėžėje įdėtas į paminklo pamatą. Originalo numeruotos kopijos kartu su paminklo šventinimo aktu yra išsiuntinėta lietuvių archyvams, LŠST Centro valdybai, Lietuvos generaliniam konsului Kanadoje, Kanados federaliniam archyvuui Ottawoje. Lietuviškų laikraščių redakcijom JAV, Kanadoje, Australijoje. Per atskirus asmenis pasiekė ir okupuotą Lietuvą. Taip pat gavo ir visi paminklo fundatoriai.

Į paskelbtą Paminklo statymo fondo vaju atsiliepė: iš Kanados 480, iš J.A.V. 135, iš Australijos 55, iš Anglijos 14 ir vienas iš okupuotos Lietuvos. Viso 685 asmenys ir organizacijos suaukojo 69,087 dol. didžiausia auka 4000 dol., mažiausia 1,00. Vajaus metu buvo išsiųsta per 700 laiškų ir 100 aukų lapų, iš kurių 40 grįžo su aukomis.

Paminklo pastatymas kainavo netoli 46,000 dol. Rinktinės valdyba nuoširdžiai dėkoja visiems, kurie savo aukomis įgalino Vilniaus šaulių rinktinę paminklo pastatymą Žuvusiems už Lietuvos laisvę. Ypatingą padėką išreiškia Anapilio sodybos korporacijos valdybai ir Šv. Jono Krikštytojo lietuvių kapinių komisijai už sutikimą ir leidimą paminklą pastatyti gražiausioj kapinių vietoj — centre.

Šauliškas ačiū Australijoje esantiems, broliams ir sesėms šauliams, ir Anglijoje Manchesterio ramovėnams už atsiliepiamą ir prisidėjimą aukomis. Tuo Jūs įrodėte bendrą reikalo supratimą mūsų Tėvynei Lietuvai.

PAMINKLO GARBĖS FUNDATORIAI

\$4000. — Vilniaus Šaulių Rinktinė

Po: 3000.—D. L. K. Algirdo šaulių kuopa. V. Š. R-nės Moterų sekcija.

Po: 2000.—L. K. Mindaugo šaulių kuopa. L. K. V. S-gos “Ramovė” Montrealio skyrius.

Po: 1000.—V. O. Barauskai. A. Borkertas. Aug. Kalvaitis. M.R. Krilavičiai. L. K. Kūrėjų-savarnorių S-gos Toronto skyrius. Montrealio Lietuvių Kredito Unija “Litas”. A. O. Mylės. N.N. Vlodo Pūtvio šaulių kuopa. S.Rakštienė. J. Saunorienė ir sūnus Dr. A. Saunoris. J. M. Šiaučiuliai. B. Savickas. F. M. Timukai. J. Vitkūnas.

PAMINKLO FUNDATORIAI

Stasio Butkaus šaulių kuopa \$600, A.E. Mačiulaičiai \$530, Douglas K. King \$510.

Po: 500,—J. Cialka. T. V. Gražuliai, Hamiltono Lietuvių Kredito Unija “Talka”. M. S. Jokubaičiai. P. Z. Jonikai. M. K. Juzumai. Kanados Lietuvių Fondas. Montrealio Lietuvių Žvejotojų Medžiotojų Klubas “Nida”. A. S. Petkevičiai. Ig. Petrauskas. Prisikėlimo Parapijos Kredito Kooperatyvas. Toronto Lietuvių Kredito Kooperatyvas “Parama”. J. Šarapnickas. Stp. Ulbinas. B. Urbanavičius. M. Vaškevičienė. A. A. Viskontai. A. Žulys.

AUKOTOJAI

\$400.—J. S. Matulaičiai

Po: 300,—L. Š. S. T. Centro Valdyba. “Neringos” Jūrų šaulių kuopa. K. L. B. Hamiltono Apylinkė. P. Leverienė. Turner-Porter.

(Nukelta į psl. 22)

PAMINKLO STATYMO GARBĖS KOMITETAS

Dipl.inž. J.V.Danys
PLB Garbės Teismo narys

Dr. J.Žmuidzinas
Lietuvos Generalinis Konsulas

Kun.dr. J.Kubilius, SJ
Vilniaus Šaulių R-nės Kapelionas

J. Krikštolaitis
KLB Krašto V-bos išdininkas

Kun. P. Dilys
Lietuvių Evangelikų-Liuteronų
Išganytojo Parapija, Toronte

Adv. J.Kuraitė - Lasienė
buv. KLB Krašto V-bos p-kė

Kun. J.Liauba, OFM
Hamiltono Aušros Vartų Par. klebonas

Dr. P.Lukoševičius
buv.KLB Krašto V-bos p-kas

Adv. A.Pacevičius
buv. KLB Krašto V-bos p-kas

Kun. A.Simanavičius, OFM
Toronto Priskelimo Par. klebonas

Kūrėjas-Savanoris S. Pociūnas
L.K. Kur.- Sav. Toronto Skyriaus
Valdybos p-kas

H.Stepaitis
Kanados Lietuvių Fondo V-bos p-kas

M. Abarijus

M.ABARIUS
LŠST PIRMININKAS

VILNIAUS ŠAULIŲ RINKTINĖS VALDYBA

g.š. J. Šiaučius
PIRMININKAS

<i>g.š. Aug. Mylė</i> Aug. Mylė Vykd. Vicep-kas	<i>g.š. St. Jokubaitis</i> St.Jokubaitis Vicepirmininkas	<i>g.š. Ig. Petrauskas</i> Ig. Petrauskas Vicepirmininkas
<i>P. Gabrys</i> P. Gabrys Sekretorius	<i>A. Račinskas</i> A. Račinskas Išdininkas	<i>S. Petkevičienė</i> S.Petkevičienė Moterų sekc. Vadovė
<i>E.š. Rev. J. Kubilius</i> Kun. J.Kubilius R-nės Kapelionas	<i>P. Kanopa</i> P.Kanopa Kultūros	<i>L. Balaišis</i> L. Balaišis Jūrių š. Vadovas
<i>B. Kasperavičius</i> B.Kasperavičius Šaudymo Sporto Vad.	<i>J. Zavys</i> J. Zavys Š.S.V. Pavad.	<i>V. Sušinskas</i> V. Sušinskas Vėliavininkas
<i>G. Ruginis</i> G. Ruginis Čarterio Globėjas		

PAMINKLO STATYMO KOMISIJA

<i>M. Abarijus</i> M.Abarius	<i>g.š. St. Jokubaitis</i> St.Jokubaitis Pirmininkas	<i>g.š. P. Kanopa</i> P.Kanopa
<i>V. Pečiulis</i> V.Pečiulis	<i>g.š. S. Petkevičienė</i> S.Petkevičienė	<i>B. Savickas</i> B.Savickas

LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS TREMTYJE
VILNIAUS ŠAULIŲ RINKTINĖ KANADOJE

PAMINKLO
ŽUVUSIEMS UŽ LIETUVOS LAISVĘ

AKTAS

Vilniaus Šaulių Rinktinė, apjungianti visus Kanadoje esančius šaulių dalinius, 1986 m., balandžio 25 dieną Rinktinės Atstovų suvažiavime, Hamiltone, Ontario. NUTARĖ:

Ryšium su Lietuvos Nepriklausomybės Atstatymo-Paskelbimo 70 metų Jubiliejaus sukaktimi 1988 metais pastatyti PAMINKLĄ

ŽUVUSIEMS UŽ LIETUVOS LAISVĘ

Šv. Jono krikštytojo Lietuvių kapinėse, Mississaugoje, Ontario Kanadoje. PAMINKLAS SKIRIAMAS pagerbimui ir amžinam atminimui visiems tiems, broliams ir sesėms, kurie-kurios, savo gyvybes sudėjo ant Lietuvos Laisvės AUKURO: SAVANORIAMS-KŪRĖJAMS, KARIAMS, ŠAULIAMS, PARTIZANAMS, SAŽINĖS DIDVYRIAMS.

Visiems tiems, kurie žuvo Lietuvos Nepriklausomybės kovų laukuose. Klaipėdos krašto atvadavimo, ir 1941 m., sukilelių gretose, 1944-45 m., Laisvės kovotojų - Partizanų eilėse.

Visiems tiems, kurie kankinių mirtimi žuvo žiaurių okupantų kalejimuose, koncentracijos lageriuose, bei tremtyje, Sibiro taigose.

Už Lietuvos Laisvę Žuvusiųjų, krauju ir kančiomis uždegtoji LAISVĖS ugnis teliepsnoja kiekvieno lietuvio širdyje, testiprina laisvės ryžtą ir būna kelrodžiu, į NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS VALSTYBĖS PRISIKĖLIMĄ.

1988 m. gegužės 29 d.

Lietuvos Nepriklausomybės Metai

Atkelta iš 19 psl.

Po: 250,—J. Skrebutėnienė. Toronto Lietuvių Namai.

Po: 200,—M. O. Abariai. V. Daugelavičienė. Hamiltono Lietuvių Pensininkų Klubas. D. L. K. Gedimino šaulių kuopa. L. A. S. Montrealio skyrius. Romo Kalantos šaulių kuopa. Londono Ont. Lietuvių Šiluvos Parapija. Londono Ont. Lietuvių Lėšų Telkimo skyrius. M. Masiulis. A. E. Milkovaičiai. J. Paškevičius, A. Pavilanskas, A. Račinskas, T. Renkauskienė, S. P. Ročiai. V. L. Sušinskai. A. Šetikas. O. Šimkienė. A. J. Šulcai. Prel. J. Tadaraukas. Dr. J. Uleckas. J. Vėgėlis. B. Vileita.

185, — “Švyturio šaulių kuopa. \$168.81 L. K. Margio šaulių rinktinė.

Po: 150.—S. Augonis. A. Peškus.

\$135.03 Dariaus-Girėno šaulių kuopa.

Po: 125,—J. M. Astrauskai. K. Čeputis. J. J. Rovai. 110, — V. Žitkus.

Po: 100,—Agurkiai. K. L. K. Moterų D-ja Anapilio skyrius. M. Andriulevičienė. J. Aukštaitis. “Baltijos” Jūrų šaulių kuopa. J. H. Bitneriai. Amerikos Lietuvių Tautinės S-gos Bostono skyrius. K. L. B. Britų Kolumbijos Apylinkė. G. V. Butkiai. Kun. K. Butkus, OFM. V. Butrimas. J. Boron. L. K. V. S-gos “Ramovė”. St. Catherinės skyrius. F. J. Cicėnai. A. Čepulis. J. B. Čirvinskai. J. Červinskas. K. Čiurlys. V. Dubickas. P. Gabrys. M. Gaputytė. P. Girnius. J. Grigalius. B. Grinius. A. Gorkūnas. Hamiltono Lietuvių Žuklautojų Medžiot. Klubas “Giedraitis”. A. Jankauskas. P. B. Jankauskai. J. M. Januškai. V. E. Januškai. P. D. Judickai. A. Kalnėnas. P. Kanopa. J. Kareckas. J. E. Karosai. B. Kasperavičius. A. Keturka. R. Keturka. V. Keturkienė. A. Kenstavičius. D. L. K. Kęstučio šaulių kuopa. E. Kilius. “Klaipėdos” Jūrų šaulių kuopa. L. Klevas. O. Kupris. J. Kvietelaitis. J. A. Lajukai. E. Legnikas. J. Liutkienė. P. Lukoševičius. Povilo Lukšio šaulių kuopa. “Maironio” šaulių kuopa. J. Makauskas. P. J. Malis-Mališauskai. V. M. J. V. Margis. J. V. Mickai. P. Morkūnas. K. L. B. Montrealio Apylinkė. K. E. Naudužai. B. Navalinskas. A. Obcarskas. A. A. Paškevičiai. A. Patamsis. Dr. V. Pavilanis. I. V. Pečiuliai. A. Petraitytė. I. Petrauskas. M. Petronis. S. M. Petručiai. J. Priščeponka. S. Pasiūnas. J. Puteris. kun. J. Rikteraitis. J. Sakalauskas. B. J. Stankai. S. Stankevičius. J. Stašaitis. J. Staškevičius. K. H. Sapetkai. E. V. Stanaičiai. S. Senkus. H. Stepaitis. A. B. Steponavičiai. A. Stučkienė. Kun. S. Šileika. K. Šimaitis. J. Šulmistras.

E. Švėgžda. V. Tamošiūnas. Tėvai Jėzuitai Montreaulyje. Stp. Varanka. M. J. Vizgirda. P. Žulys. Br. Venslovas.

\$91.88,—Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Vytenio šaulių kuopa.

Po: 75,—B. G. Valiukėnai. Dr. D. Žutautas.

Po: 60,—P. P. Pulkauninkai. Kun. K. Raude-liūnas. F. Rimkus.

Po: 50,—F. Albrehtas. G. Alinauskas. Baltic Veterans League. A. Barkauskas. J. V. Biliūnai. Dr. K. Bobelis. A. V. Buragai. J. Butkus. B. G. Cizikas. A. Daniliauskas. D. Danienė. Gen. T. Daukanto Jūrų šaulių kuopa. J. Deveikis. A. Dragunavičius. P. M. Genčius. Z. A. Gedminai. A. Gonta. B. Grajauskas. J. A. Gyllys. V. V. Ivanauskai. M. Jonikas. P. Juodelis. A. L. Jurjonai. A. P. Jurkšaičiai. V. Kačergius. B. Kaminskas. A. J. Kartis. J. T. Kiškūnai. J. Kibirskštis. M. Kizis. G. Kocienė. G. Kudžmienė. J. Z. Labuckai. J. Leščius. Londono Ont. Lietuvių sporto Klubas “Tauras”. A. Lukas. H. A. Lukošiai. J. N. Mačiuliai. Iz. Mališka. Dr. J. Mališka. Martyno Jankaus šaulių kuopa. M. Manomaitis. M. S. Meškauskai. J. P. Mickai. A. Mingėla. R. Mitalas. H. Nagys. V. Narkevičius. L. K. V. S-gos “Ramovė” New York skyrius. Šv. Onos D-ja Aušros Vartų Parapijos skyrius. E. J. Paunksniai. A. Petkevičienė. D. L. Petroniai. K. Petruilienė. A. B. Petrylai. J. Pikelis. A. Pranskūnienė. P. Ražanas. E. B. Rovai. R. Rožanskas. J. Sabaliauskas. B. Saulėnas. V. Saulis. O. Sitkauskienė. E. V. Stagai. K. Strikaitis. K. L. B. Sudburio Apylinkė. J. J. Šarūnai. P. Šidlauskas. A. V. Šiurkai. M. J. Tarvydas. “Trakų” šaulių rinktinė. Č. Tiskevičius. A. Urbanavičienė-Vaicekauskienė. A. S. Underiai. A. Z. Urbonai. J. Vegelis. O. Voroninkaitienė. Welando Lietuvių Medžiotų-Meškeriotų Klubas. A. Zabukas. J. Zavys. O. Žadvydas.

Po: 40, — A. D. Jankūnai. Br. Kirstukas. A. Piragius.

Po: 30,—P. Alešūnienė. St. Dalius. E. J. Darniliūnai. J. Dapkus. P. Cecys. A. Domeika. J. Kinžius. J. Mieliauskas.

Po: 25, — K. Andriuškevičius, Amerikos Lietuvių Tautinės S-gos Los Angeles skyrius. J. Babrauskas. A. Bajoras. T. Blinstrubas. Z. Barysas, Pr. Bernotas. M. P. Besaspariai, J. Bimba. J. Budrevičius. H. Čepas. Kun. V. Dabušis. D. A. Dapka. J. Dauderis. Pr. Dikaitis, S. Fredas. J. L. Giedraičiai. A. L. Grigaliai. K. Grigaitis. L. K. V. S-gos “Ramovė” Hartford skyrius. E. Jakubilienė, J. Jocas, V. Jomantas, M. Juodviršis, J. Kazlauskas, J.

Kęsgailienė, P. Kripas, Z. Lapinas, Kun. J. Liauba. V. Lietuvninkas. B. J. Malaiškiai. A. Mecelis. E. Milkus. L. V. Morkūnas. J. Piragius. P. Polgrimas. A. M. Pranevičiai. Z. Pulianauskas. G. Rudinskienė. Alb. Rusinas. V. Sabaliauskas. V. Sabalys. V. Simuliūnas. E. V. Simonaičiai. V. Skaisgiris. L. Stankevičius. Kun. J. Steponaitis. J. J. Šarūnai. Stp. Šetkus. V. Šeštokas. P. Šiekšta. K. Toliušis. J. Vasys. P. Verykis. J. Virbalis. J. Vyšniauskas. S. Vyšniauskas.

Po: 20, — A. Aleliūnas. E. Aleksa. V. Akumbakas. J. Andriukaitis. K. Astrauskas. P. Augaitis. J. Astas. P. P. Armonas. Prel. J. Balkūnas. P. Bartaška. M. Benkis. S. Beršinis. D. Bertulienė. J. Brazlauskas. P. V. Brizgys. K. Bubelis. L. Bulotienė. P. Burokas. A. Chainauskas. A. Chaplik. A. P. Česnuliai. E. V. Dailydžiai. K. Daunys. B. Develis. V. Deveikis. K. Dūda. A. Galauskienė. P. E. Gerhardai. L. Giriūnas. S. Gofensienė. J. Govėdas. E. Gumbelis. F. Gurklys. J. A. Išganaičiai. M. Iškauskas. B. Jackus. O. Jakimavičienė. Z. Jakubonis. P. Jokšas. V. Kalendrienė. E. Kardelienė. V. Kazlauskas. A. Keršulis. P. M. Kiela. Alb. Korsakas. A. Kudirka. SŽK. Aug. Kudžma. A. Lapiens. P. Lapienis. K. Laskauskas. O. L. Leveris. A. Lukas. A. Mašalas. J. Maciulskas. V. Miceika. A. Mačiulaitis. J. L. Macijauskai. J. Mačiulis. P. Mažyulis. A. Melvydas. M. Mickevičius. Dr. J. M. M. Nalivaika. D. Mickus. S. Ogintas. L. O. L. Oksas. V. Paulionis. N. Petkevičienė. J. Petkūnas. S. P. Petrušaičiai. A. Piragius. V. Pleškūnas. J. Poška. A. Pranskevičienė. J. Pridotkas. S. Rimeikis. B. Rinkevičius. J. Rinkūnienė. G. Ruginius. Romas. V. S. Rusliai. A. Sagevičius. R. Sentimrey. P. Simelaitis. V. Slušnys. A. N. Skopai. V. Skrinskas. G. A. Spranaičiai. B. Stalioraitienė. J. M. Stankaičiai. B. Staškevičius. V. V. Staškūnai. B. Stonkus. O. P. Stimbura. A. Stravinskas. J. Stravinskas. A. Survilienė. G. E. Šileikiai. M. Šimkus. V. Šukevičius. P. Tekutienė. J. Uogintas. S. Vaitkevičius. J. J. Valiuliai. P. Venskū. L. P. Venskai. B. Venslovas. Vl. Vilčinas. R. Vilembrektas. E. Vindošienė. Vl. Vindošius. J. Vieraitis. J. Vitas. O. Vizbarienė. M. Wedeikes. J. Yčas. V. Zadurskas. P. Zubas. S. Žaldokas. A. Žilėnas. P. Žilėnas.

Po: 15, — B. Gudinskas. J. Kalainis. J. Mikulis. A. Repšienė.

Po: 10, — R. Aglinskas. A. Andriūšienė. J. Anykštis. K. B. Bačanskai. J. Baltuonenė. A. J. Bataičiai. I. Baranauskas. J. A. Baškauskai. S. Bernatavičius. V. Beržinskas. G. P. Breihmanai. J. Blekai-

tis. J. E. Burniai. I. Budrys. M. Bulvičienė. A. Bukauskas. K. Bungarda. O. Čečkauskienė. B. Čeika. B. Čaika. B. B. Černiai. J. V. Dagiliai. S. E. Dainiai. D. J. Dauginiai. Daukantas. A. Deksnienė. V. Dirsė. J. Dervaitis. Pr. Dovidaitis. J. A. Dubauskas. K. L. K. M. D-jos Delhai skyrius. Pr. Enskaitis. A. Gačionis. V. Galeckas. E. Galinis. A. Gaurienė. A. Gaška. J. A. Gedrimas. B. K. Gageckai. L. Grunovas. P. Gustas. G. Iškauskas. A. Ivanauskas. V. Jakonis. A. Januška. J. Jasinskas. V. Jasmantas. V. A. Jurgėla. J. Jurėnas. M. A. Jurkšai. A. Kairys. J. Kažemekas. V. Keturakienė. K. Konkucevičius. J. Kriaučeliūnas. Kraujalis. Pr. Krivinskienė. G. Kudirka. J. Ladyga. A. Lapėnas. M. Lapienienė. A. Leveris. B. Lukošienė. J. J. Launskaitis. A. Mažiulis. J. Makūnas. B. E. Martišiai. O. Merkienė. Kun. J. Mikalauskas. Pr. Mikužis. V. Montvilas. B. Nagingienė. S. Norkūnas. V. Norkūnas. S. Pačėsa. J. Patupas. J. Paulaitis. E. Paulauskienė. A. Paulionis. V. A. Paulioniai. A. V. Pažiūra. V. Petrėnas. T. Petronis. J. Pilkauskas. P. Pranevičius. J. Pranskevičius. J. Pukteris. V. Račiūnas. B. Rudokienė. A. Rupšys. R. Sakiene. V. Rupšys. B. Simonaitis. A. Skabeikis. S. Slavickas. R. Stella. Z. Stanaitis. Z. Stankus. J. Stašaitis. A. Steigvilas. A. Styga. B. V. Šakenis. A. Šeduikis. P. Šeduikis. L. Šlaustas. K. Šimutienė. J. Šuopys. L. Tamošaitis. H. S. Tamošauskas. B. J. Tamošiūnai. J. Vaičjurgis. A. Valienė. J. Varanavičius. P. Vežauskas. O. Vileniškienė. G. A. Vinerskis. L. Vytiene. V. Vytytas. J. Zabulionis. S. Žulpa. S. Žvirblis.

\$6, — I. Raškevičienė. \$5.10, — B. Kryžanauskas.

Po: 5, — A. Antanėlis. V. Aras. G. Bakaitis. J. Baužienė. R. Bielkevičius. D. Bekzaitis. P. Bielskis. P. Brazas. P. Budrevičius. V. Chadauskas. Charoman. A. Čičinskienė. J. Dekeri. R. Druktenis. R. Dumčius. V. Dzikas. J. Freimanas. L. Gerulaitis. V. Gilyys. J. Ginčys. G. Gudauskienė. J. Gudinskas. A. Jakimavičius. V. Jakubickienė. S. Janušonis. V. Juška. J. Jonavičius. Kalgovas. J. Karaliūnas. S. K. Karaška. J. Kazlauskas. P. Kedys. P. Klezas. V. Klovas. M. Kupris. A. Kusinskis. J. Langevičius. R. Lotožienė. S. Laurvėnas. N. Lukoševičienė. Jz. Lukoševičius. M. Markevičienė. A. Matusėvičius. O. P. Meškauskai. Alb. Miliūnas. J. Morstaza. V. Motiejūnas. V. Motuza. K. Murauskas. M. Naujokaitis. K. Pažėra. a. Pocevičius. K. Pocius. K. Poderis. E. Ramanauskienė. S. Ramanauskas. E. Ražėnas. K. Ratavičius. E. Ribokienė. V. Satkus. V. Sidabra. H. Silius. J. Skeivelas. J. Smailys. Alb. Staškevičius. J. Stimburen. P. Šaulys. J. Šeidys. A. Šerelis. V.

Šiaučiulis. P. Šukys. A. Totilas. V. Č. Tuminas. J. Tūzas. P. Ulevičius. J. Uksas. J. Valiukas. A. Verbi-
la. P. Vizgaudys. A. Žilys. J. Žurkevičius.

Po 4,— A. Jakutis. B. Kaminskas. \$3, — A. Padvoiskis.

Po 2,— P. Gurklys. J. Gegužis. J. Lelis. Timu-
kienė. H. Vaineikis.

Po 1,— J. Kmitas, J. Šablevičius. A. Vigelskis.

Tegul šis paminklas, pastatytas Vilniaus šaulių

rinktinės pastangomis, kiekvienam broliui ir sesei šauliui-ei primena ne tiktai pasididžiavimą, bet ir šaulių idėjos pareigą dirbti ir aukotis Nepriklausomai Lietuvai.

Tegul šie granite iškalti žodžiai bei lietuvių tau-
tos ir valstybės simboliai kiekvienam šio krašto žmo-
gui primena amžiną mirusiųjų ramybę ir Jų garbin-
gą, kovojančią Tėvynę Lietuvą.

PAMINKLAS ŽUVUSIEMS UŽ LIETUVOS LAISVĘ
Šv. Jono Lietuvių Kapinėse. Mississauga, Ontario
Canada

Mustr. S. Dobkasa

ADMINISTRATORIAUS PRANEŠIMAS

KARIUI aukoję:

\$500.00

LŠST Centro valdyba, MI per išd. M. Baukį.

\$250.00

LKVS Ramovė Čikagos sk. per išd. Valkavicką

LKVS Ramovė Los Ageles sk. per išd. Pr. Dovydaitį (aukotojai: 50 dol. A. Bulota, K. Grigaitis; 25 dol. LKVS Los Angeles skyrius, V. Apeikis, Pr. Dovydaitis, A. Mikalajūnas; 20 dol. J. Uksas; 10 dol. Vl. Gilyš, J. Juškaitis ir Vl. Šimoliūnas)

\$200.00

LKVS Ramovė Klevelando skyrius per KARIO atstovą J. Citulį (aukotojai: 33 dol. A. Spirikaitis; 23 dol. P. Vyšniauskas; 10 dol. J. Balbataš, Br. Bernotas, Z. Dučmanas, V. Žitkus; 9 dol. J. Citulis; 8 dol. F. Juras; 5 dol. V. Aušrotas, V. Blinstrubas, S. Butrimas, V. Benokraitis, V. Čečys, V. Januškis, V. Jokubaitis, S. Juodvalkis, A. Karsokas, A. Luža, J. Malskis, J. Narušas, S. Pabrėnkis, A. Rastauskas, dr. V. Stankus, J. Stankus, J. Skavičius; 1 dol. A. Balas ir J. Miglinas)

\$115.00

Alg. Naikus, FL

\$103.00

B. Norkūnas, MI

\$100.00

V. Baltutis, FL a.a. Marijos Baltutienės atminimui

Alf. Česnakavičius, IL

LKVS Ramovė Adelaidės sk.; pirm. V. Vosylius

LŠST R. Kalantos šaulių kp., FL, per išd. A. Žulį

\$70.00

LKVS Ramovė Pertho sk., Australija per pirm. J. Jaudegį

\$50.00

T. T. Rotcas, Australija a. a. kpt. F. Rotcui atminti 10 m. mirties metinėse

DLK Algirdo šaulių kp. Hamilton, ONT

Brightono parko lietuvių namų savininkų draugija

\$36.00

K. Trečiokas, NY

\$33.00

K. Bačauskas, NY

A. Bakšys, CT

P. Budvidis, ONT

K. Bulvičius, Isp.

K. Griauzdė, IL

F. Krisčiūnas, IL

V. Sakalauskas, CA

Ig. Sajauka, ONT

L. Selenis, MI

V. Trečiokas, CT

\$32.00

D. Skučas, VA

\$30.00

J. Matiukas, NY

J. Milašius, FL

\$25.00

LKVS Ramovė Waterbury sk. a. a. Leonui Kuzmickui atminti

Vl. Gilyš, CA a. a. mjr. Jonui Puikūnui atminti

LŠST dr. V. Kudirkos šaulių kp., MA

Vc. Simanas, FL

Ed. Vengianskas, MI

\$23.00

K. Markus, IL

Ed. Skobeika, NY

\$20.00

K. Balzarienė, IL a. a. Leonui Balzarui atminti

LŠST Švyturio šaulių kp., MI

Vc. Nenortas, CT

Dr. A. Pacevičius, ONT

P. Petrušaitis, WI

\$18.00

P. Pačenskis, NJ

St. Ratas, Australija

\$16.00

F. Bórumas, Australija

A. Ivanauskas, MI

Pr. Sakalas, ONT

Em. Sinkys, CA

\$15.00

G. Blažienė-Puikūnaitė, CA

V. Grajauskas, NY

K. Jakštas, WI

V. Kalendrienė, ONT

\$13.00

Ķ. Aižinas, IL

J. Agurkis, NE

J. Augutis, IL

J. Barniškis, OH

V. Bundonis, Anglija

K. Gaižutis, OH

P. Gaubys, CA

J. Gencevičius, IL

A. Grigalauskas, MA

J. Jurkuvėnas, NJ

Br. Keturakis, WI

Vkt. Kubilius, MA

A. Kizis, CA

Alf. Lukas, MI

V. Mamaitis, FL

Ed. Meilus, MA

O. Miežilienė, AZ

Al. Petraška, OH

Kun. J. Pragulbickas, NJ

V. Sakas, ONT

Č. Vainora, Vokietija

St. Veiverys, Vokietija

L. Virbickas, FL

\$11.00

St. Mikalauskas, OH

\$10.00

P. Babickas, MA

A. Baleišis, IL

Pr. Gustas, CA

V. Janulis, IL

Vl. Kriaučeliūnas, ONT

J. Krumplyš, IL

E. Legeckis, IL

J. Mačėnas, IL

St. Mažilis, NY

A. Naujokas, IL

K. Puskunigis, IL

M. Repečka, ONT

Vc. Senūta, MA

St. Virpša, IL

V. Vilkutaitis, OH
B. Tompauskienė, CA
Vl. Židžiūnas, MA

\$8.00

J. Adomaitis, IL
M. Ališauskas, IL
Ann. Ambroze, MI
P. Andrulius AR
St. Augonis, MA
M. Augutis, IL
Pr. Baldauskas, OH
L. Baltušis, WI
R. Bielkevičius, MA
J. Blažys, IL
El. Bliūdnikas, MA
Vc. Butkys, NY
St. Butrimas, OH
B. Čepauskas, FL
J. Černius, CA
P. Česiūnas, Vokietija
J. Dapkus, CT
S. Dargis, IL
P. Dauginas, ONT
J. Deveikis, ONT
Pr. Dovydaitis, CA
V. Dubauskas, NY
V. Dziuvė, IL
Vl. Garsys, MA
A. Garolis, OR
St. Gofensienė, MA
St. Griežė-Jurgelegičius, MA
J. Jakubuskas, FL
Ad. S. Jelionis, IL
Vkt. Kažemėkaitis, WI
An. Kairys, IL
O. Kartanas, NE
Al. Keniauisis, CT
J. Klimavičius, MA

A. Kuzmickas, ONT
K. Kamarauskas, Anglija
J. Lekas, IL
Z. Liutkenis, IL
J. Makauskas, MD
J. Miglinas, OH
D. Mikeliūnas, IN
J. Mikonis, OH
Ed. Milkus, MI
H. Misliauskas, PA
St. Mykolaitis, IL
M. Milušauskas, PA
M. Norkūnas, MA
Pr. Pakalniškis, CA
St. Palekas, IL
Ig. Petrauskas, QUE
J. Prakapas, CA
E. Ribokienė, MA
A. Sakalaitė, NE
Pr. Skirmantas, CA
Ig. Stankus, OH
A. Starkus, MI
St. Senkus, ONT
Z. Strazdas, FL
K. Stašaitis, MI
Kl. Stravinskas, IN
J. Strokas, IL
J. Strungys, CT
Ad. Šetikas, ONT
Vl. Šimoliūnas, CA
K. Šidlauskas, MA
Vl. Šlikas, MI
S. Šmaizienė, AR
V. Tamošiūnas, MI
A. Titenis, IL
L. Tveras, IL
K. Urbšaitis, FL
D. Vaičiūnas, OH
I. Vitas, ONT

A. Valiuškis
Vl. Vilcinas, WI
G. Žemaitis, OH
A. Zubavičius, AR

\$6.00

V. Navickas, OR

\$6.00

G. Biskis, IL
Ig. Girdzevičius, ONT
V. Janušonis, WI
J. Kuliukas, Anglija
D. Kušleika, Vokietija
K. Vieraitis, IL

\$5.00

Vl. Bajerčius, MA
M. Barauskas, CA
J. Bartkus, MI
St. Damulis, CA
B. Garliauskas, OH
Br. Grajauskas, ONT
J. Grabauskas, IL
T. Janukėnas, MA
E. Jodinskas, MI
St. Jokubaitis, ONT
A. Lukas, ONT
L. Morkūnas, NJ
J. Rovas, ONT
A. Veston, NJ
V. Saras, CA

\$4.00

A. Klimaitis, Australija

Nuoširdus AČIŪ laiku prisiuntusiems prenumeratas ir dosnias aukas! Aukoję KARIUI po \$3.00 bus pašelbti ateinančiame numeruje.

Pataisome: "KARIO" 9 Nr., 1988 (viršelio 3 pusl. aukotojų sąrašė) paminėta \$50.00 aukojo M. Sapetka, turi būti K. Sapetka, CT.

"KARIO" PLATINTOJAI

AUSTRALIJOJE

Albertas Žvirblis, 65 Walscott St.,
North Geelong, Vic. 3215
S. Pačėsa, 7/31 Valentine Street,
NSW, 2199

KANADOJE

TORONTO, ONT. —
V. A. Aušrotas, St. Prakapas.

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALST.

BROCKTON, MA —
A. Šeduikis, 990 N. Main St.

CHICAGO, IL —

"Gifts International", "Parama", "Patria" Gifts & Electr.

DETROIT, MI —

V. Čižauskas (Šv. Antano parapijos Spaudos kioskas).

WATERBURY, CT —

"Spauda"

ANGLIJOJE

S. Kasparas, 32 Puteaux House, Roman Road, London E 2. ORF, England

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-Miesau 2 Raiffeisenstr. 4.

Spausdina:
FRANCISCAN PRESS
341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207

90.735.261